

कुलार्णवम्

प्रथम उल्लासः ।

अजस्रमदनिःस्थन्दलहरीलालितालये ।
कवलीकृतविघ्नाय पुराणकरिणे नमः ॥
गुरुं गणपतिं दुर्गां वटुकं शिवमुच्यतम् ।
ब्रह्माणं गिरिजां लक्ष्मीं वाणीं वन्दे विभूतये ॥
अनाद्यायाखिलाद्याय यमिने गतमायिने ।
अरूपाय स्वरूपाय शिवाय गुरवे नमः ॥
पराप्रसादमन्त्राय सच्चिदानन्दहेतवे ।
अग्नीषोमस्वरूपाय स्वात्त्विकाय नमो नमः ॥

देव्युवाच । भगवन् देव ! देवेश ! पञ्चकृत्यविधायक ! ।

सर्वज्ञ ! भक्तिसुलभ ! शरणागतवल्लभ ! ॥
कुलेश ! परमेशान ! करुणामृतवारिधे ! ।
असारे घोरसंसारे सर्वदुःखमलीमसाः ॥
नानाविधशरीरस्या अनन्ता जीवराशयः ।
जायन्ते च म्रियन्ते च तेषामन्तो न विद्यते ॥
घोरदुःखातुरादेव न सुखी जायते क्वचित् ।
कीनोपायेन देवेश ! सुच्यते वद मे प्रभो ! ॥

इंश्वर उवाच । शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि यन्मां त्वं परिपृच्छसि ।

तस्य श्रवणमात्रेण संश्रयान्मुच्यते नरः ॥

अस्ति देवि ! परब्रह्मस्वरूपी निष्कलः शिवः ।

सर्वज्ञः सर्वकर्ता च सर्वेशो निर्मलाशयः ॥

अयं ज्योतिरनाद्यन्तो निर्विकारः परात्परः ।

निर्गुणः सच्चिदानन्दस्तदंशा जीवसंज्ञकाः ॥

असत्यविद्योपहता यथांग्नी विस्फुलिङ्गकाः ।

सर्वाद्युपाधिभिर्नास्ते कर्मादिभिरनादिभिः ॥

सुखदुःखप्रदैः स्त्रीयैः पुण्यपापैर्नियन्त्रिताः ।

तत्तज्जातियुतं देहं आयुर्भोगश्च कर्मजम् ॥

प्रतिजन्म प्रपद्यन्ते तेषामन्ती न विद्यते ।

सूक्ष्मलिङ्गशरीरन्तदामोचादचयं प्रिये ! ।

स्थावरा. किमयश्वाजाः पक्षिणः पशवो नराः ॥

धार्मिकास्त्रिदशास्तद्वन्मोक्षिणश्च यथाक्रमम् ।

चतुर्विधशरीराणि धृत्वा धृत्वा सहस्रशः ॥

सुकृताग्मानवो भूत्वा ज्ञानी चेन्मोक्षमाप्नुयात् ।

चतुरशीतिलक्षेषु शरीरेषु शरीरिणाम् ॥

न मानुष्यं विनान्यत्र तत्त्वज्ञानन्तु लभ्यते ।

अत्र जन्मसहस्रेषु सहस्रैरपि पार्वति ! ॥

कदाचिद्भवेत् जन्तुर्मानुष्यं पुण्यसञ्चयात् ।

सोपानभूतं मोक्षम्य मानुष्यं प्राप्य दुर्लभम् ॥

यस्तारयति नात्मानं तच्चात् पापरतोऽत्र कः ।

ततयाप्युत्तमं जन्म लब्ध्वा चेन्द्रियसौष्ठवम् ॥

न येत्यात्प्रहितं यस्तु सः भवेद् ब्रह्मघातकः ।

यिना देहेन कस्यापि पुरुषार्थो न विद्यते ॥

तस्माद्देहधनं रक्षणं पुण्यकर्माणि साधयेत् ।

रक्षेत् मर्यादातान आत्मा सर्वस्य भाजनम् ॥

- रक्षणे यत्नमातिष्ठेद् यावत्तत्त्वं न पश्यति ।
 पुनर्ग्रामाः पुनः क्षेत्रं पुनर्वित्तं पुनर्गृहम् ।
 पुनः शुभाशुभं कर्म न शरीरं पुनः पुनः ॥
 शरीररक्षणायासः क्षियते सर्वदा जनैः ।
 न हीच्छन्ति तनुत्यागमपि कुष्ठादिरोगिणः ॥
 तद्गोपितं स्याद् यत्नेन धर्मज्ञानार्थमेव च ।
 ज्ञानञ्च ध्यानयोगश्च सोऽचिरात् परिमुच्यते ॥
 प्रागेव यदि नात्मानं श्रद्धितेभ्यो निवारयेत् ।
 कोऽन्यो हितकरस्तस्मादात्मानं तारयिष्यति ॥
 इहैव नरकव्याधेयिकित्सां न करोति यः ।
 गत्वा निरौपधं स्थानं नीरुजः किं करिष्यति ॥
 यावत्तिष्ठति देहोऽयं तावत्तत्त्वं समभ्यसेत् ।
 सन्दीप्ते भवने को वा कूपं खनति दुर्मतिः ॥
 व्याधोवास्ते जरा चायुर्याति भिन्नघटाम्बुवत् ।
 निघ्नन्ति रिपुवद्रोगास्तस्माच्छ्रेयः समाचरेत् ॥
 यावन्नाश्रयते दुःखं यावन्नायान्ति चापदः ।
 यावन्नेन्द्रियवैकल्यं तावच्छ्रेयः समाचरेत् ॥
 कालो न ज्ञायते नानाकार्यैः संसारसम्भवैः ।
 सुखदुःखैर्जनो हन्ति न वेत्ति हितमात्मनः ॥
 यातनार्त्तानापहतान् दृष्ट्वातिदुःखितान् मृतान् ।
 लोको मोहसुरां पीत्वा न वेत्ति हितमात्मनः ॥
 मम्पदः स्वप्नसद्वाशा यौवनं कुसुमोपमम् ।
 तडिच्चञ्चलमायुश्च कस्य कस्मादतो धृतिः ॥
 शतञ्चैवितमित्यञ्च निद्रा स्यादहंकारिणी ।
 बाल्यरोगजरादुःखैरङ्गं तदपि निष्फलम् ।
 प्रारब्धव्ये निरुद्योगो जागर्त्तव्यं प्रसुप्तकः ।

विश्वस्तव्ये भयस्थाने हा नरः केन हन्यते ॥
 तोयफेनसमे देहे जीवे शकुनिवत् स्थिते ।
 अनिद्रे प्रियसंसारे कथं तिष्ठन्ति निर्भयाः ॥
 अहिते हितबुद्धिः स्यादध्रुवे ध्रुवचिन्तकः ।
 अनर्थे चार्थविज्ञानी स मृत्युं न हि वेत्ति किम् ।
 पश्यन्नपि न पश्येत् स शृण्वन्नपि न बुध्यति ॥
 पठन्नपि न जानाति तव मायाविमोहितः ।
 सन्निमल्लज्जगदिदं गम्भीरे कालसागरे ।
 मृत्युरोगमहाप्राहे न किञ्चिदपि बुध्यति ।
 प्रतिक्षणमयं कायो ज्योत्थमाणो निरीक्ष्यते ।
 आमकुम्भ इवाम्भस्थो विशीर्ण इव भाव्यते ॥
 युज्यते चेटनं वायोराकाशस्य च खण्डनम् ।
 ग्रथनञ्च तरङ्गाणामास्था नायुपि युज्यते ।
 पृथिवी दह्यते येन मेरुद्यापि विशीर्यते ।
 गुथ्यते सागरजलं शरीरे देवि ! का कथा ॥
 अपत्यं मे कलत्रं मे धनं मे दान्धवाय मे ।
 लपन्तमिति मर्त्यं हि इन्ति कालवृकोदरः ॥
 इदं कृतमिदं कार्यमिदमन्यत् कृताकृतम् ।
 एवमीहासमायुक्तं मृत्युरत्ति जनं प्रिये ! ॥
 शतः कार्यमद्य कुर्वीत पूर्वाह्ने चापराह्निकम् ।
 न हि प्रतीक्षते मृत्युः कृतं वाप्यथवा कृतम् ॥
 जरादग्निपत्न्याने प्रचण्डव्याधिसैनिकम् ।
 मृत्युगक्रममादिष्टमायान्तं किं न पश्यति ।
 रूपसूषीविनिभिन्नं मित्रं विषयमर्पिणा ।
 रागद्वेषानने पक्वं मृत्युरग्याति मानयम् ॥
 दानांघ घौवनस्यांघ हृद्दान् गर्भगतानपि ।

प्रथम उक्तासः ।

सर्वानादिशते मृत्युरेवभूतमिदं जगत् ॥
 ब्रह्मविष्णुमहेशादिदेवता भूतजातयः ।
 नाशमेवागुधावन्ति तस्माच्छ्रेयः समाचरेत् ॥
 स्वस्ववर्णाश्रमाचारलङ्घनाद्दुष्प्रतिग्रहात् ।
 परस्त्रीधनलोभाच्च नृणामायुःक्षयो भवेत् ॥
 वेदशास्त्राद्यनभ्यासात्तथैव गुर्वनर्चनात् ।
 नृणामायुःक्षयो भूयादिन्द्रियाणामनिग्रहात् ॥
 व्याधिराधिर्विषं शास्त्रं ना सर्पः पशवो रुगाः ।
 निर्वाणं येन निर्दिष्टं तेन गच्छन्ति जन्तवः ॥
 जीवस्तृणजलीकेव देहाद्देहान्तरं व्रजेत् ।
 सम्प्राप्य परमंशेन देहं त्यजति पूर्वजम् ॥
 सम्प्राप्य चोत्तमं देहमिति पाठान्तरम् ।
 बाल्ययोवनवृद्धत्वं यथा देहान्तरादिकम् ॥
 तथा देहान्तरप्राप्तिर्गृहाद् गृहमिवागतिः ।
 जनाः कृत्वेह कर्मणि सुखदुःखानि भुञ्जते ॥
 परत्र हानितो देवि । यान्त्यायान्ति पुनः पुनः ।
 इह यत् क्रियते कर्म तत् परत्रोपभुञ्जते ॥
 सिक्तमूलस्य वृक्षस्य फलं शाखासु दृश्यते ।
 टारिद्रादुःखरोगाय बन्धनं व्यसनानि च ॥
 आत्मापराधवृक्षस्य फलान्येतानि देहिनाम् ।
 निःसङ्ग एव मोक्षः स्याद्दोषाः सर्वे च सङ्गजाः ॥
 सङ्गाच्च चलते ज्ञानी चावश्यं किसुताल्पवित् ।
 सङ्गः सर्वात्मना त्याज्यः स चेत् त्यक्तुं न शक्नोति ॥
 सङ्गिः सह च कर्त्तव्यः सतां सङ्गो हि भेषजम् ।
 सत्सङ्गश्च विवेकश्च त्रिधनं नृयनद्वयम् ॥
 यम्य नास्ति नरः सोऽन्यः कथं न स्यादमागैः ।

कुलार्णवतन्त्रे

यावतः कुरुते जन्तुः सम्बन्धान्मनसः प्रियान् ।
 तावन्तीऽस्य निखन्यन्ते हृदये शोकशङ्खवः ।
 स्वदेहमपि जीवोऽयं त्यक्त्वा याति सुरेश्वरि ! ॥
 स्त्रीमादृपितृपुत्रादिसम्बन्धः केन हेतुना ।
 दुःखमूलो हि संसारः स यस्यास्ति स दुःखितः ॥
 तस्य त्यागः कृतो येन स सुखी नापरः प्रिये ! ।
 प्रभवं सर्वदुःखानामाश्रयः सकलापदाम् ॥
 आलयं सर्वपापानां संसारं वर्जयेत् प्रिये ! ।
 अबन्धबन्धनं घोरं मिथीकृतं महाविषम् ॥
 अशस्त्रखण्डनं देवि ! संसारासक्तचेतसाम् ।
 आदिमध्यावसानेषु सर्वदुःखमिदं जगत् ॥
 तस्मात् सन्त्यज्य संसारं तत्त्वनिष्ठः सुखी भवेत् ।
 लोहदारुमयैः पाशैर्दृढबन्धोऽपि मुच्यते ॥
 स्त्रीधनादिषु संसक्तो मुच्यते न कदाचन ।
 कुटुम्बचिन्तायुक्तस्य श्रुतशीलादयो गुणाः ॥
 अपक्वकुम्भजलवन्नश्नन्त्यङ्गेन तेन हि ।
 वाञ्छिताशेषचित्तैस्तैर्नित्यं लोको विनाशितः ॥
 हा हन्त ! विषयाहारैर्देहस्थेन्द्रियतस्करैः ।
 मांसलुब्धो यथा मत्स्यो लोहशङ्कुं न पश्यति ॥
 सुखलुब्धस्तथा देही मायाशीलं न पश्यति ।
 हिताहितं न जानन्ती नित्यमुन्मार्गगामिणः ॥
 कुक्षिपूरणनिष्ठा ये तेऽबुधा नारकाः प्रिये ! ।
 निद्रादिमैथुनाहाराः सर्वेषां प्राणिनां समाः ॥
 ज्ञानवाग्मानवः प्रोक्तो ज्ञानहीनः पशुः प्रिये ! ।
 प्रभाते मन्मूत्राभ्यां क्षुत्तृड्भ्यां मध्यगे रवी ॥
 रात्रौ मदननिद्राभ्यां बाध्यन्ते मानवाः प्रिये ! ।

स्रदेहधर्मदारादिनिरताः सर्वजन्तवः ॥
 जायन्ते च म्रियन्ते च हा हन्ताज्ञानमोहिताः ।
 स्वश्ववर्णाश्रमाचारनिरताः सर्वमानवाः ॥
 न जानन्ति परं तत्त्वं मूढा नश्यन्ति पार्वति । ।
 क्रियायासपराः केचिद् व्रतधर्मादिसंयुताः ॥
 अज्ञानसम्भृतात्मानः सञ्चरन्ति प्रतारकाः ।
 नाममात्रेण सन्तुष्टाः कर्मकाण्डरता नराः ॥
 मन्त्रोच्चारणहोमाद्यैर्भामिताः क्रतुविस्तरैः ।
 एकभक्तोपवासाद्यैर्नियमैः कायशोषणैः ॥
 मूढाः परोक्षमिच्छन्ति तव मायाविमोहिताः ।
 देहदण्डनमात्रेण का सिद्धिरविवेकिनाम् ॥
 / वल्मोक्ताङ्गनाद्देवि ! नृतः कोऽत्र सहोरगः ।
 धनार्जनोपयुक्तास्ते दान्भिकावेगधारिणः ॥
 भ्रमन्ति ज्ञानिवल्लब्धा भ्रामयन्ति जनानपि ।
 सांसारिकसुखासक्तं ब्रह्मज्ञोऽस्मोतिवादिनम् ॥
 कर्मब्रह्मोभयभ्रष्टं तं त्यजेदन्वयजं यथा ।
 गृहारण्यसमालोके गतब्रीडा दिगम्बराः ॥
 चरन्ति गर्दभाद्याथ विविक्तास्ते भवन्ति किम् ।
 आजन्मरणान्तञ्च गङ्गादितटिनीस्थिताः ॥
 मातङ्गमख्यप्रसुखा व्रतिनस्ते भवन्ति किम् ।
 वदन्ति हृदयानन्दं पठन्ति शुकसारिकाः ॥
 तत्रैव पुरतो देवि ! विबुधाः किं भवन्ति हि ।
 तृणपर्णोदकाहाराः सततं वनवासिनः ॥
 हरिणादिमृगा देवि । तापसास्ते भवन्ति किम् ।
 पारावताः, शिलाहाराः परमेस्वरि ! चातकाः ॥
 न पिवन्ति महीतीयं योगिनस्ते भवन्ति किम् ।

कुलार्णवतन्त्रे

गीतंवातातपमहा जम्बान्मगयाः प्रिये ! ॥
 तिष्ठन्ति शूकराद्याथ योगिनस्ते भवन्ति किम् ।
 तस्मादित्यादिकं कर्म लोकरञ्जनकारणम् ॥
 मोक्षस्य कारणं मात्तात्त्वज्ञानं कुलेश्वरि ! ।
 पद्दर्शनमहाकूपे पतिताः पशवः प्रिये ! ॥
 परमार्थं न जानन्ति पशुपाशनियन्त्रिताः ।
 वेदार्थमपरिज्ञाय दृष्टमाना इतस्ततः ॥
 कालोर्मिणा ग्रहग्रस्याम्निष्ठन्ति हि कुतार्किकाः ।
 वेदागमपुराणज्ञः परमार्थं न वेत्ति च ।
 विडम्बकस्य तस्यापि तत् सर्वं काकभाषितम् ॥
 इदं ज्ञानमिदं ज्ञेयं इति चिन्ताममाकुलाः ।
 पठन्त्यहर्निशं देवि ! परतत्त्वपराङ्मुखाः ॥
 काव्यच्छन्दोनिबन्धेन काव्यालङ्कारशोभिताः ।
 चिन्तया दुःखिता मूढास्तिष्ठन्ति व्याकुलेन्द्रियाः ॥
 अन्यथा परमं तत्त्वं जनाः क्लिश्यन्ति चान्यथा ।
 अन्यथा शास्त्रसद्भावं व्याख्यां कुर्वन्ति चान्यथा ॥
 कथयन्त्युन्मनीभावं स्वयं नानुभवन्ति हि ।
 अहङ्कारहताः केचिदुपदेशविवर्जिताः ॥
 पठन्ति वेदशास्त्राणि दुर्लभा भववेदकाः ।
 न जानन्ति परं तत्त्वं दूर्वापाकरसं यथा ॥
 शिरो वहति पुष्पाणि गन्धं जानाति नासिका ।
 पठन्ति वेदशास्त्राणि विवदन्ति परस्परम् ॥
 तत्त्वमात्मस्थमज्ञात्वा मूढः शास्त्रेषु मुह्यति ।
 गोपः कक्षगतं छागं कूपे पश्यति दुर्मतिः ॥
 संसारमात्रनाशाय शाब्दबोधो न हि क्षमः ।
 न निवर्त्तत तिमिरं कदाचिद्दीपशिखया ॥

प्रज्ञाहीनस्य पठतो ह्यभ्यस्यादर्शनं यथा ।
 देवि ! प्रज्ञावतः शास्त्रं तत्त्वज्ञानस्य कारणम् ॥
 अग्रतः पृष्ठतः केचित् पार्श्वयोरपि केचन ।
 तत्त्वमीदृक् तादृगिति विवदन्ति परस्परम् ॥
 सद्विद्यादानसूराद्यैर्गुणैर्विख्यातमानवाः ।
 ईदृशस्तादृशश्चेति दूरस्थः कथ्यते जनैः ॥
 प्रत्यक्षग्रहणं नास्ति वात्तया ग्रहणं प्रिये ! ।
 एवं ये शास्त्रसंभूदास्ते दूरस्था न संशयः ॥
 इदं ज्ञानमिदं ज्ञेयं सर्वतः श्रोतुमिच्छति ।
 देवि ! वर्षसहस्रायुः शास्त्रान्तं नैव गच्छति ॥
 वेदाद्यनेकशास्त्राणि स्वल्पायुर्विघ्नकोटयः ।
 तस्मात् सारं विजानीयात् चीरं हंस इवाम्भसि ॥
 अभ्यस्य सर्वशास्त्राणि तत्त्वं ज्ञात्वा हि बुद्धिमान् ।
 पलानमिव धान्यार्थी सर्वशास्त्रं परित्यजेत् ॥
 यथानृतेन द्रवस्य नाहारेण प्रयोजनम् ।
 तत्त्वज्ञस्य तथा देवि ! न शास्त्रेण प्रयोजनम् ॥
 न वेदाध्ययनान्मुक्तिर्न शास्त्रपठनादपि ।
 ज्ञानादेव हि मुक्तिः स्यान्नान्यथा वीरवन्दिते ! ॥
 न वेदाः कारणं मुक्तेर्दर्शनानि न कारणम् ।
 तथैव सर्वशास्त्राणि ज्ञानमेवं हि कारणम् ॥
 मुक्तिदा गुरुवागिका विद्याः सर्वा विडम्बकाः ।
 काष्ठभारय्यमादस्मादेकं सञ्जीवनं परम् ॥
 अद्वैतन्तु शिवेनोक्तं क्रियायासविवर्जितम् ।
 गुरुवक्त्रेण लभ्येत नाधीतागमकोटिभिः ॥
 आगमोत्थं विवेकोत्थं द्विधा ज्ञानं प्रचक्षते ।
 शब्दब्रह्मागममयं परंब्रह्म विवेकजम् ॥

अद्वैतं केचिदिच्छन्ति द्वैतमिच्छन्ति चापरे ।
 मम तत्त्व विजानन्तोऽद्वैताद्वैतविवर्जितम् ॥
 हे पदे बन्धमोक्षाय ममेति निर्ममेति च ।
 ममेति वध्यते जन्तुर्न ममेति विमुच्यते ॥
 तत् कर्म यन्न बन्धाय विद्या सा या विमुक्तये ।
 आयासायापरं कर्म विद्यान्या शिल्पनैपुणम् ॥
 यावत् कामादि दीप्येत यावत् संसारवासना ।
 यावदिन्द्रियचापल्यं तावत्तत्त्वकथा कुतः ॥
 यावत् प्रयत्नरोगोऽस्ति यावत् सङ्कल्पकल्पना ।
 यावन्न मनसः स्वैर्यं तावत्तत्त्वकथा कुतः ॥
 यावद्देहाभिमानय ममता यावदस्ति हि ।
 यावन्न गुरुकारुण्यं तावत्तत्त्वकथा कुतः ॥
 यावत्तपो व्रतं तीर्थं जपहोमार्चनादिकम् ।
 वेदशास्त्रागमकथा तावत्तत्त्वकथा कुतः ॥
 तस्मात् सर्वप्रयत्नेन सर्वावस्थासु सर्वदा ।
 तत्त्वनिष्ठो भवेद्देवि ! यदीच्छेत् सिद्धिमात्मनः ॥
 धर्मज्ञानस्वपुण्यस्य स्वकुलोक्तफलस्य च ।
 तापत्रयार्त्तिसन्तप्तश्ल्यायां कल्पतरोः अयेत् ॥
 बहुनात्र किमुक्तेन रहस्यं शृणु पार्वति ! ।
 कुलधर्मसृते मुक्तिर्नास्ति सत्यं न संशयः ॥
 तस्माद्ददामि तत्त्वन्ते विज्ञायात्र गुरोर्मुखात् ।
 सुखेन मुच्यते देवि ! घोरसंसारबन्धनात् ॥
 इति ते कथिता काचिज्जीवजातिस्थितिः प्रिये ! ।
 समासेन कुलेशानि ! किं भूयः श्रोतुमिच्छसि ॥

इति कुलार्णवे महारहस्ये सर्वांगभोजनोपने जीवस्थितिकथनं

द्वितीय उल्लासः ।

श्रीदेव्युवाच । कुलेश ! श्रोतुमिच्छामि सर्वजीवदयानिधे ! ।

कुलधर्मस्त्वया देव ! सूचितो न प्रकाशितः ॥

तस्य धर्मस्य माहात्म्यं सर्वधर्मोत्तमस्य च ।

वद मे परमेशान ! यदि चास्ति कृपा मयि ॥

ईश्वर उवाच । शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि यन्मां त्वं परिपृच्छसि ।

तस्य श्रवणमात्रेण योगिनीनां प्रियो भवेत् ॥

ब्रह्मविष्णुगुहादिभ्यो न मया कथितं प्रिये ! ।

कथयामि तव स्नेहात् शृणुष्वैकाग्रमानसा ॥

पारम्पर्यक्रमायातं वक्त्राद्बक्त्रेषु संस्थितम् ।

अकथं परमार्थेन तथापि कथयामि ते ॥

त्वयापि गोपितव्यं हि न देयं यस्य कस्यचित् ।

देयं भक्ताय शिष्याय अन्यथा पतनं भवेत् ॥

सर्वेभ्योत्तमा वेदा वेदेभ्यो वैष्णवं परम् ।

वैष्णवादुत्तमं शैवं शैवाद्दक्षिणमुत्तमम् ॥

दक्षिणादुत्तमं वामं वामात् सिद्धान्तमुत्तमम् ।

सिद्धान्तादुत्तमं कौलं कौलात् परतरं न हि ॥

गुह्याद्गुह्यतरं देवि ! साराक्षारं परात्परम् ।

साक्षात् परतरं देवि ! कर्णाकर्णगतं कुलम् ॥

मथित्वा ज्ञानमन्येन वेदागममहार्णवम् ।

सर्वज्ञेन मया देवि ! कुलधर्मः समुद्भूतः ॥

एकतः सकला धर्मा यज्ञतीर्थव्रतादयः ।

एकतः कुलधर्माणि तव कौलोऽधिकः प्रिये ! ॥

प्रविशन्ति यथा नद्यः समुद्रं ऋजुवक्रगाः ।

तथैव विविधा धर्माः प्रविष्टाः कुलमेव हि ॥

यथा हस्तिपदे लीनं सर्वप्राणिपदं भवेत् ।

दर्शनानि च सर्वाणि कुल एव तथा प्रिये ! ॥

तस्मात्तु समयाः सर्वे कुलधर्मेण नो समाः ।
 मेरुसर्पपयोर्ग्रहत् सूर्यखद्योतयोर्ग्रहा ॥
 तथान्यसमयस्यापि कुलस्य महदन्तरम् ।
 अस्ति चेत् त्वत्समा नारी मत्समः पुरुषोऽस्ति चेत् ॥
 कुलेन समधर्मस्तु तथापि न कदाचन ।
 कुलधर्मादिमीहेन योऽन्यधर्मेण दुर्मतिः ॥
 स काष्ठाभरणं क्रीयात् सोऽन्यजो नात्र संशयः ।
 ।सकृत् संसारिणं ब्रूयात् इति पुस्तकान्तरे च पाठ ॥
 यो वा कुलाधिकं धर्ममज्ञानाद्भजति प्रिये ! ।
 ब्रह्महत्याधिकं पापं स प्राप्नोति न संशयः ॥
 कुलधर्मप्रवहणं समारूढ्य नरोत्तमः ।
 स्वर्गाद्दीपान्तरं गत्वा मोक्षरत्नं समश्नुते ॥
 दर्शनेषु च सर्वेषु चिराभ्यासेन मानवाः ।
 मोक्षं लभन्ते कौले तु सद्य एव न संशयः ॥
 बहुनात्र किमुक्तेन शृणु मत्प्राणवह्निभे ! ।
 न कौलसमधर्मोऽस्ति त्वां श्रुपे कुलनायिके । ॥
 ।योगी चेन्नैव भोगो स्याद् भोगी चेन्नैव योगवित् ।
 भोगयोगात्मकं कौलं तस्मात् सर्वाधिकः प्रिये ॥
 ।भोगी योगायते साक्षात् पातकं सुकृतायते ।
 मोक्षायते च संसार कुलधर्मं कुलेश्वरि ॥
 ब्रह्मोन्द्रादित्यरुद्रादिदेवता मुनिराक्षसाः ।
 कुलधर्मपरा देवि ! मानुषेषु च का कथा ॥
 विहाय सर्वधर्मांश्च नानागुरुमतानि च ।
 कुलमेव विजानीयाद् यदीच्छेत् सिद्धिमात्मनः ॥
 पूर्वजन्मकृताभ्यासात् कुलधर्मः प्रकाशते ।
 स्वप्नोत्थितप्रत्ययवदुपदेशादिकं विना ॥

जन्मभिर्वहुभिर्देव ! या बुद्धिर्विहिता नृणाम् ।
 तामेव लभते जन्तुरूपदेशो निरर्थकः ॥
 शैववैष्णवदौर्गार्कगाणपत्येन्दुसम्भवैः ।
 मन्त्रैर्विशुद्धचित्तस्य कुलज्ञानं प्रकाशते ॥
 सर्वधर्माद्य देवेशि ! पुनरावर्त्तकाः स्मृताः ।
 कुलधर्मस्थिता ये च ते सर्वेऽप्यनिवर्त्तकाः ॥
 पुराकृततपोदानयज्ञतीर्थजपव्रतैः ।
 क्षीणां हसां नृणां देवि ! कुलज्ञानं प्रकाशते ॥
 त्वमहं देवि ! कल्याणं यस्य तस्याच्युतावपि ।
 देवतागुरुभक्तस्य कुलज्ञानं प्रकाशते ॥
 शुद्धचित्तस्य शान्तस्य धर्मिणो गुरुसेविनः ।
 अतिभक्तस्य गुह्यस्य कुलज्ञानं प्रकाशते ॥
 श्रीगुरोः कुलशास्त्रेषु कौलिकेषु कुलाश्रये ।
 यस्य भक्तिर्दृढा तस्य कुलज्ञानं प्रकाशते ॥
 शुद्धिनिवहर्पाद्यैः सदाचारदृढव्रतैः ।
 गुर्वाज्ञापालकैर्धर्मैः कुलज्ञानमवाप्यते ॥
 अनेहं कुलविज्ञानं न तिष्ठति कदाचन ।
 तस्मात् परीक्ष्य वक्तव्यं कुलधर्मं मयोदितम् ।
 न व्रूयात् कुलधर्मं तमयोग्ये कुलशासनम् ।
 आज्ञाभङ्गश्च यः कुर्याद्देवताशापसाप्नुयात् ॥
 आराध्य समयाचारं कुलज्ञानं वदेद् यदि ।
 स गुरुद्यापि शिष्यश्च योगिनीनां भवेत् प्रभुः ॥
 बोधयित्वा गुरुः शिष्यं कुलज्ञानं प्रकाशयेत् ।
 लभेते तावुभौ साक्षाद् योगिनीवीरमेलनम् ॥
 अनायासेन संसारसागरं यस्तितीर्षति ।
 कुलधर्ममिदं ज्ञात्वा मुच्यते नात्र संशयः ॥

कुलधर्ममहामार्गं गत्वा मुक्तिपुरीं व्रजेत् ।
 अचिरान्नात्र सन्देहस्तस्मात् कौलं समाचरेत् ॥
 कुलशास्त्रं परित्यज्य पशुशास्त्राणि योऽभ्यसेत् ।
 स मूढः पायसं त्वक्का भिचामटति पार्वति ! ॥
 विहाय कुलशास्त्रं यः सर्वधर्मपरो भवेत् ।
 करस्थं रत्नमुत्सृज्य दूरस्थं काचमीहते ॥
 सन्त्यज्य कुलशास्त्राणि पशुशास्त्राणि यो जपेत् ।
 स धान्यराशिसुत्सृज्य पांशुराशिं जिहृक्षति ॥
 कुलान्वयं समुत्सृज्य योऽन्यमन्वयमीक्षते ।
 तडागादिवत्तृणात्तो मृगदृष्ट्यां प्रधावति ॥
 यथेन्द्रजालजालाभाः क्षणमेव सुखावहाः ।
 श्रीकौलादन्यसमयास्तादृशाः कुलनायिके ॥
 कुलधर्ममजानन् हि यो मूढो मोक्षमिच्छति ।
 पारावारमपारं स पाणिभ्यां तर्जुमिच्छति ॥
 यो बान्धदर्शनेभ्यश्च भुक्तिं मुक्तिं च काङ्क्षति ।
 स्वप्नलब्धधने लब्धे धनवान् स भवेद् यदि ॥
 शुक्तौ रजतविभ्रान्तिर्यथा जायेत पार्वति ! ।
 तथान्यसमयेभ्यश्च भुक्तिं मुक्तिं प्रकाशते ॥
 सर्वधर्मविहीनोऽपि वर्णाश्रमविवर्जितः ।
 कुलनिष्ठः कुलेशानि ! भुक्तिमुक्तयोः स भाजनम् ॥
 कुलज्ञानविहीनोऽपि कुलभक्त्याश्रयो भवेत् ।
 साऽपि सद्गतिमाप्नोति किमु तस्य परायणात् ॥
 कुलधर्मो हतो हन्ति रक्षितो रक्षति प्रिये ! ।
 पूजितः पूजयत्याशु तस्मात्तं न परित्यजेत् ॥
 निन्दन्तु बान्धवा सर्वे त्वजन्तु स्त्रीसुतादयः ।
 जना हसन्तु सां दृष्ट्वा राजानो दण्डयन्तु या ॥

सेवे सेवे पुनः सेवे त्वामेव परदेवते । ।
 त्वत्कामं नैव मुञ्चामि भनीवाक्कायकर्मभिः ॥
 एवमापद्रतस्यापि यस्य भक्तिः सुनिखला ।
 स तु सम्पूज्यते देवैरमुत्र स शिवो भवेत् ॥
 रोगदारिद्र्यदुःखाद्यैः पीडितोऽप्यनिशं शिवे ! ।
 यद्भवामुपासते भक्त्या नरः सद्गतिमाप्नुयात् ॥
 जनाः स्तुवन्तु निन्दन्तु लक्ष्मीर्गच्छतु तिष्ठतु ।
 मृतिरद्य युगान्ते वा कौलं न परिवर्जयेत् ।
 नार्थलोभान्न च क्रोधान्न द्वेषान्न च मत्सरात् ।
 न कामान्न भयाद्वापि कुलं प्राप्तं परित्यजेत् ॥
 यो ज्ञात्वा नार्चयेत् त्वान्तु कुलधर्मसमन्वितः ।
 क्लिश्यतेऽज्ञानमात्रेण भूतावेशी यथा नरः ॥
 पुनाका इव धान्येषु पतद्वा इव जन्तुषु ।
 बुद्ध्वा इव तोयेषु ये कौलविमुखा हि ते ॥
 तरवोऽपि हि जीवन्ति जीवन्ति मृगपक्षिणः ।
 स जीवति मनो यस्य कुलधर्मं व्यवस्थितम् ॥
 कुलधर्मविहीनस्य दिनान्यायान्ति यान्ति च ।
 स लोहकारमस्त्रैव श्वसन्निव स जीवति ॥
 गच्छतस्तिष्ठतो वापि जायतः स्वयतोऽपि वा ।
 कुलेश्वरि ! कुलान्नस्य तत्पशोरिव जीवति ॥
 विद्वानपि च भूर्खोऽसौ धार्मिको वाप्यधार्मिकः ।
 व्रतस्थोऽप्यव्रतस्थो वा यः कौलविमुखो जनः ॥
 जातास्तत्रैव जगति जन्तवः साधुजीविनः ।
 कुलधर्मपरा देवि ! विशेपा जनवादतः ॥
 स पुमानुच्यते सद्भिः कुलधर्मपरायणः ।
 अपरस्तु परं सत्यं अस्ति कूटत्वचारतः ॥

न तस्य गुरुकारुण्यं कुलज्ञानं न जायते ।
 यथान्धा नैव पश्यन्ति सूर्यं सर्वप्रकाशकम् ॥
 तथा कुलं न जानन्ति तव मायाविमोहिताः ।
 शैववैष्णवीसौरादिदर्शनान्यपि भक्तितः ॥
 जपन्तो मानवा नित्यं वृथायासफलानि वै ।
 वेदशास्त्रागमैः प्रोक्तं भोगमोक्षैकसाधनम् ॥
 मूढो निन्दति हा हन्त ! मलयुं तव दर्शनम् ।
 भ्रामिता हि महादेवि ! पशवः शास्त्रकोटिषु ॥
 कुलधर्मं न जानन्ति वृथ्वा ज्ञानाभिमानिनः ।
 पशुशास्त्राणि सर्वाणि मयैव कथितानि हि ॥
 भूर्त्यन्तरन्तु गत्वैव मोहनाय दुरात्मनाम् ।
 महापापवशात् नृणां तेषु वाञ्छाभिजायते ॥
 तेषाञ्च सद्गतिर्नास्ति कल्पकोटिशतैरपि ।
 प्रेत्यमाणोऽपि पापात्मा कुले नैव प्रवर्तते ॥
 वार्थ्यमाणोऽपि पुण्यात्मा कुलमेवाभिलम्बते ।
 कुलधर्मेण देवत्वं देवाः सम्प्रतिपेदिरे ॥
 सुनियोगीश्वराद्याश्च सुसिद्धिं परमा गताः ।
 पशुव्रतादिनिरताः सुलभा दाम्बिका भुवि ॥
 ये कौलमेव सेवन्ते ते महान्तोऽपि दुर्लभाः ।
 मानवा बहवः सन्ति मिथ्यातत्त्वार्थवादिनः ॥
 दुर्लभोऽयं कुलेशानि । कुलतत्त्वविशारदः ।
 यथा रोगाहुराः केचिन्मानवाः कुलनायिके ! ॥
 दिव्योपध न सेवन्ते महाध्याधिधिनानाम् ।
 तद्व्याधिधर्षनापयं कुर्वन्ति हि कुभैपजम् ॥
 तथैव जन्ममरणं कृतां सांसारिको क्रियाम्
 समाचरन्ति सततं त्वत्कारुण्यवियर्जिताः ॥

न भजन्ति कुलं धर्मं भवद्भ्यविमोचनम् ।
 । यथा लयणनसुनमरीचादीन् यणिकजनाः ॥
 । यथा चारख्यजातांस्तु इति वा पाठः ।
 पदार्यानिव सम्प्रीत्या याचन्ते कुलनायिके ! ।
 । अनर्थाणि च रत्नानि न याचन्ते हि केचन ॥
 श्रमूल्यानि इति पाठान्तरम् ।
 तथैव पशुशास्त्राणि कर्मायामफलानि च ।
 इति पृच्छन्ति मूर्खा हि तत्र मायाविमोहिताः ॥
 कुलधर्मं न पृच्छन्ति भुक्तिमुक्तिफलप्रदम् ।
 कस्तूरीं कर्दमधिया कर्पूरं लवणैच्छया ॥
 शार्करं शर्कराभ्रान्त्या मणिं काचमनीपया ।
 यथा दृश्यं न मनुते करस्यमपि पामरः ॥
 तथा कौलं न जानन्ति त्वत्प्रसादविवर्जिताः ।
 अहो मोहस्य माहात्म्यं त्वन्मायाजनितस्य च ।
 किन्तु वक्ष्यामि देवेशि ! मोहयेदमरानपि ॥
 किमज्ञानपि देवेशि । इत्यन्यविधः पाठः ।
 कोऽयं मयं वलं खाद्यं समालोक्य प्रियासुखम् ।
 इत्येवाचरणं जाप्यं परिप्राप्य परं पदम् ॥
 गुरुकारुण्यसंलभ्यमीदृशं कुलदर्शनम् ।
 त्वद्भक्ता एव जानन्ति नेतरे भुक्तिमुक्तिदम् ॥
 गुरूपदेशरहिता महान्त इति केचन ।
 मोहयन्ति जनान् सर्वान्-स्त्रयं पूर्वविमोहिताः ॥
 दुराचारपराः केचिदाचयन्ति च पामराः ।
 कथं पूतो भवेत् स्वामी सेवकाः स्युस्तथाविधाः ॥
 बहवः कौलिकं धर्मं मिथ्याज्ञानविडम्बकाः ।
 सुबुद्ध्या कल्पयन्तीत्यं पारम्पर्यविमोहिताः ॥

मद्यपानेन मनुजो यदि सिद्धिं लभेत वै ।

मद्यपानरताः सर्वे सिद्धिं गच्छन्तु पामराः ॥

मांसभक्षणमात्रेण यदि पुण्या गतिर्भवेत् ।

लोके मांसाशिनः सर्वे पुण्यभाजो भवन्ति हि ॥

स्त्रीसम्भोगेन देवेशि ! यदि भोक्षी भवेत वै ।

सर्वेऽपि जन्तवो लोके सुक्ताः स्युः स्त्रीनिषेवणात् ॥

कुलमार्गो महादेवि । न मया निन्दितः क्वचित् ।

आचाररहिता येऽत्र निन्दितास्ते न चेतरे ॥

अन्यथा कौलिके धर्मं आचारः कथितो मया ।

विचरन्त्यन्यथा देवि । मूढाः पण्डितमानिनः ॥

कृपाणधारागमनाद्व्याघ्रकर्णाविलम्बनात् ।

भुजङ्गधारणाद्भ्रूणमशक्यं कुलसेवनम् ॥

वृथापानन्तु देवेशि ! सुरापानं तदुच्यते ।

यन्महापातकं देवि । देवादियु निरूपितम् ॥

अनाग्नेयमनालोच्यमसृश्यश्चाप्यपेयकम् ।

मद्यं मांसं पशूनान्तु कौलिकानां महाफलम् ॥

अमेध्यानि द्विजातीनां मद्यान्येकादशैव तु ।

द्वादशाख्यं महामद्यं सर्वंपामधमं स्मृतम् ॥

सुरा वै मलमद्भानां पापात्मा मलमुच्यते ।

तस्माद् ब्राह्मणराजन्यौ वैश्यश्च न सुरां पिबेत् ॥

सुरादर्शनमात्रेण कुर्यात् सूर्यावलोकनम् ।

तत्समाघ्राणमात्रेण प्राणायामत्रयं धरेत् ॥

आजानुभ्यां भवेन्मग्नी जले घोषवसेदहः ।

ऊर्ध्वं नाभेस्त्रिरात्रन्तु मद्यस्य स्पर्शने विधिः ॥

सुरापाने ज्ञानकृते स्वल्पस्ती तां विनिश्चिपेत् ।

मुखे तया विनिश्चिते ततः शक्तिमयाप्नुयात् ॥

मद्यमांसादिदोषस्य प्रायश्चित्तविधिः स्मृतः ।
 प्रविधानेन यो हन्यादात्मार्यं प्राणिनः प्रिये ! ॥
 निवसेन्नरके घोरे दिनानि पशुरोमभिः ।
 मस्त्रितानि दुराचारस्त्रिर्घ्योनिषु जायते ॥
 सस्त्रितानि स्थाने गलितानि पाठः ।
 अनुमन्ता विशसिता निहन्ता क्रयविक्रयो ।
 संस्कर्त्ता चोपहर्त्ता च खादिताष्टौ च घातकाः ॥
 धनेन च क्रेता हन्ति खादिता चोपभोगतः ।
 घातको घातवन्धाभ्यामित्येव त्रिविधो बधः ॥
 मांससन्दर्शनं कृत्वा सूर्यदर्शनमाचरेत् ।
 तस्मादविधिना मांसं मद्यञ्च नाचरेत् क्वचित् ॥
 विधिवत् सेव्यते देवि ! परमार्थं प्रसीदसि ।
 नाशयस्व परज्ञानं सत्यमेतद्दरानने ! ॥
 तृणं वाप्यविधानेन छेदयेन्न कदाचन ।
 विधिना गां द्विजं वापि हत्वा पापैर्न लिप्यते ॥
 बहुनात्र किमुक्तेन सर्वसारं शृणु प्रिये ! ।
 जीवन्मुक्तिसुखोपायं कुलशास्त्रेषु गोपितम् ॥
 यन्मुमुक्षोः फल देवि ! नाफलस्यापि सेवितम् ।
 कुलज्ञेऽप्युर्ध्वं विख्याते ज्ञानं तत्तदनुत्तमम् ॥
 कुलशास्त्राणि सर्वाणि मयैवोक्तानि पार्वति ! ।
 प्रमाणानि न सन्देहो न हन्तव्यानि हेतुभिः ॥
 देवताभ्यः पिढभ्यश्च मधुवाता ऋतायते ।
 स्वाधिष्ठानमधिष्ठायां चीरं सर्पिर्मधूदकम् ॥
 हिरण्यपात्रं खादित्वा चावधन् पुरुषं पशुम् ।
 सद्यो दीक्षयतोत्याद्याः प्रमाणं श्रुतयः प्रिये ! ॥
 इत्येतत् कथितं किञ्चित् कुलमाहात्म्यमस्मिके ! ।

समासेन कुलेशानि । किं भूय श्रोतुमिच्छामि ॥

इति कुलार्णवे सप्तारहस्य सर्वांगमोत्तमोत्तमे कुलमाहात्म्यकथनं
नाम द्वितीयोऽध्यायः ।

तृतीय उद्घासः ।

श्रीदेव्युवाच । कुलेश । श्रोतुमिच्छामि सर्वधर्मोत्तमोत्तमम् ।

ऊर्ध्वान्नायस्य माहात्म्यं तन्मन्त्रं वद मे प्रभो । ॥

ईश्वर उवाच । शृणु देवि । प्रवक्ष्यामि यन्मा त्वं परिपृच्छसि ।

तस्य श्रवणमात्रेण देवता सुप्रसीदति ॥

न कदाचिन्मया प्रोक्तं इतः पूर्वं कुलेश्वरि । ।

कथयामि तव स्नेहादूर्ध्वान्नाय शृणु प्रिये । ॥

वेदशास्त्रपुराणानि प्रकाश्यानि कुलेश्वरि । ।

शैवाचारागमा सर्वे रहस्याः परिकीर्त्तिताः ॥

रहस्यातिरहस्यानि कुलशास्त्राणि पार्वति । ।

रहस्यातिरहस्यानां रहस्यमिदमश्विके । ॥

ऊर्ध्वान्नायञ्च तं वेदिं पूजाहन्तात्मकं परम् ।

ऊर्ध्वान्नायार्थतत्त्वं हि इति वा पाठः ॥

सुगोपितं मया यद्वादिदानीन्तु प्रकाशयते ।

मम पञ्चमुखेभ्यश्च पञ्चान्नायाः समुद्गताः ॥

पूर्वश्च पश्चिमश्चैव दक्षिणधोत्तरस्तथा ।

ऊर्ध्वान्नायाश्च पश्चैते मोक्षमार्गाः प्रकीर्त्तिताः ॥

आन्नाया बहवः सन्ति नोर्ध्वान्नायस्य ते समाः ।

सत्यमेतद्वरारोहे । नात्र कांथ्या विचारणा ॥

आन्नाया बहवो गुप्ताश्चतुरान्नायभेदजाः ।

अस्मिन्तन्त्रे समाख्याता पूर्वत्र कुलनायिके । ॥

उत्तरान्नायवेत्तारा बहवः सन्ति मानिनः ।

ऊर्ध्वाम्नायात्मतत्त्वज्ञा विरला वीरवन्दिते ! ॥
 यावन्तः पांशवो भूमेस्तावन्तः समुदीरिताः ।
 एकैकाम्नायजा मन्त्रा भुक्तिमुक्तिफलप्रदाः ॥
 उपमन्त्राय तावन्तः सारदाः समुदीरिताः ।
 मयैव कथितास्ते तु लोकानुग्रहकाङ्क्षया ॥
 सर्वेषामपि मन्त्राणां देवतास्तत्फलप्रदाः ।
 श्रावयोरंशसम्भूताः समुद्दिष्टाः शुचिस्मिते ॥
 सर्वमन्त्रानहं वेद्मि नान्यो जानाति कथन ।
 मृतप्रसादेन यः कथिद्वेत्त मानवकोटिषु ॥
 एकाम्नायञ्च यो वेत्ति स मुक्तो नात्र संशयः ।
 किं पुनश्चतुराम्नायवेत्ता मात्त्राच्छिवो भवेत् ॥
 चतुराम्नायविज्ञानादूर्ध्वाम्नायः परः प्रिये ।।
 तस्मात्तदेव जानीयाद् यदोच्छेत् सिद्धिमात्मनः ॥
 ऊर्ध्वत्वात् सर्वधर्माणां ऊर्ध्वाम्नायः प्रशस्यते ।
 ऊर्ध्वं न्यत्यधःस्यञ्चेदूर्ध्वाम्नाय इति स्मृतः ॥
 ऊर्ध्वतत्त्वात् कुलेशानि । ध्वस्तसंसारसागरात् ।
 'ऊर्ध्वं लोकनिपेव्यत्वादूर्ध्वाम्नाय इति स्मृत' ॥
 तस्माद्देवेशि । जानीहि साक्षान्मोक्षैकसाधनम् ।
 सर्वाम्नायाधिकफलमूर्ध्वाम्नायं परात्परम् ॥
 तस्माद्देवेशि । जानीहि साक्षान्मोक्षैकसाधनम् ।
 सर्वलोकेषु सर्वेभ्यो ह्यहं पूज्यो यथा प्रिये । ॥
 श्राम्नायेषु च सर्वेषु ऊर्ध्वाम्नायस्तथा प्रिये ।।
 देवतानां यथा विष्णुर्ज्योतिषा भास्करो यथा ॥
 तीर्थानाञ्च यथा काशी स्वर्णदी सरिता यथा ।
 पर्वतानां यथा मेरुस्तरूणां चन्दन यथा ॥
 अश्वमेधः क्रतूनाञ्च पापाणानां यथा मणिः ।

यथा रसानां माधुर्यं धातूनां काञ्चनं यथा ॥
 चतुष्पदां यथा धेनुर्यथा हंसस्तु पक्षिणाम् ।
 प्रायमाणां यथा भिक्षुर्वर्णानां ब्राह्मणो यथा ॥
 मनुष्याणां यथा राजाऽवयवानां यथा गिरः ।
 भामोदानाञ्च कस्तूरी यथा काञ्चोपुरी पुराम् ॥
 तथैव सर्वधर्माणां ऊर्ध्वान्नायोऽधिकः प्रिये ! ।
 नानाजन्मार्जितापारपुण्यकर्मफलोदयात् ॥
 ऊर्ध्वान्नायं विजानीयान्नान्यथा वीरवन्दिते ! ।
 धन्यो मनुष्यलक्षेषु जानाति कुलसाधनम् ॥
 'तेषां लक्षेषु यः कश्चिदूर्ध्वान्नायं प्रवेत्ति च ।
 न वेदैर्नागमैः शास्त्रैर्न पुराणैः सुविस्तरैः ॥
 न यज्ञैर्न तपोभिर्वा न तीर्थव्रतकोटिभिः ।
 अन्यैरुपायैर्देवेशि ! मन्त्रौषधिपुरःसरैः ॥
 आम्नायो प्रायते चोर्ध्वः श्रीमद्गुरुमुखं विना ।
 विधातव्यस्त्वया देव्या सततञ्च पुनः स्वयम् ॥
 तमेवान्वेषयेत्तत्र सर्वज्ञं करुणानिधिम् ।
 आम्नायं यो नरो देवि ! विजानाति च तत्त्वतः ॥
 सर्वलक्षणसम्पूर्णं ऊर्ध्वान्नायात्मकोविदः ।
 तस्माद्देवेशि ! जानीयादूर्ध्वान्नायं कुलेश्वरि ! ॥
 लभते काङ्क्षितां सिद्धिं सत्यं सत्यं वरानने ! ।
 'ऊर्ध्वान्नायं विजानाति यः कश्चित् श्रीगुरोर्मुखात् ॥
 शास्त्रमार्गिणैव नरोजीवन्मुक्तो न संशयः ।
 आम्नायं यो नरो देवि ! विजानाति च तत्त्वतः ॥
 स वन्द्यः सद्गुरुः सोऽर्च्यः स दैवज्ञः स मान्त्रिकः ।
 स-सेव्यः स च संस्तुत्यः स इष्टव्यः स सात्त्विकः ॥
 स व्रती स तपस्वी च सोऽनुष्ठाता स पूजकः ।

स वेदागमशास्त्रादिसर्वविद्याविशारदः ॥
 स आचार्यः स मतिमान् स यतिः स च कौलिकः ।
 स यज्वा स च पूतात्मा स जापी स च साधकः ॥
 स योगी सङ्गतार्थस्तु स वीरः स च सत्तमः ।
 स पुण्यात्मा स सर्वज्ञः स मुक्तः स शिवः प्रिये ! ॥
 तत्कुलं पावनं देवि ! धन्या तज्जननी स्मृता ।
 तत्पिता च कृतार्थः स्यान्मुक्तास्तत्पितरः प्रिये ! ॥
 पुण्यास्तद्वंशजाः सर्वे पूतास्तन्मित्रबान्धवाः ।
 बहूनेह किमुत्तेन ऊर्ध्वान्नायपरस्य च ॥
 स्मरणं कीर्तनं वापि दर्शनं स्पर्शनं तथा ।
 सम्प्रापणञ्च कुरुते राजसूयाधिकं फलम् ॥
 स यत्र वसते देवि ! तत्र श्रीर्विजयो भवेत् ।
 अनामयं सुभिन्नञ्च सुवृष्टिर्निरूपद्रवम् ॥
 तस्माद्गुरुप्रसादेन ऊर्ध्वान्नायं नरोत्तमः ।
 यो वेत्ति तत्त्वतो देवि ! स मे प्रियतमो भवेत् ॥
 पूर्वान्नायः सृष्टिरूपः स्थितिरूपञ्च दक्षिणः ।
 संहारः पश्चिमो देवि ! उत्तरोऽनुग्रहो भवेत् ॥
 मन्त्रयोगं विदुः पूर्वं भक्तियोगञ्च दक्षिणम् ।
 पश्चिमं कर्मयोगञ्च ज्ञानयोगं तथोत्तरम् ॥
 पूर्वान्नायस्य सङ्घेतयत्तुर्विंशतिरीरितः ।
 दक्षिणान्नायसङ्घेतः पञ्चविंशतिरीरितः ॥
 पश्चिमान्नायसङ्घेतो द्वाविंशत् समुदाहृतः ।
 उत्तरान्नायसङ्घेतः षट्त्रिंशत् समुदाहृतः ॥
 ऊर्ध्वान्नायस्य चैतानि यसन्ति कुलनायिके ! ।
 साक्षाज्ज्ञानस्वरूपत्वात् न किञ्चित् कर्म विद्यते ॥
 ऊर्ध्वान्नायस्य माहात्म्यमहं वेत्ति न चापरः ।

मत्स्नेहात्त्वञ्च जानासि सत्यमेतद्वरानने ! ॥
 ऊर्ध्वान्नायस्व माहात्म्यमिति ते कथितं मया । ।
 समासेन कुलेशानि ! मन्त्रमाहात्म्यमुत्तमम् ॥
 इतः पूर्वं मया नोक्तं यस्य कस्वापि पार्वति ! ।
 तद्भामि तव स्नेहाच्छृणु मत्प्राणवक्त्रभे ! ॥
 श्रीप्रासादपरामन्त्रमूर्ध्वान्नायमधिष्ठितम् ।
 आवयोः परमाकारं यो वेत्ति स स्वयं शिवः ॥
 शिवादिक्लिमिपर्यन्तं प्राणिनां प्राणवर्त्मना ।
 निश्वासोच्छ्वासरूपेण मन्त्रोऽयं वर्तते प्रिये ! ॥
 अनिलेन विना मेघो यथाकाशे न वेष्टते ।
 पराप्रासादमन्त्रेण विनालोकस्तथा प्रिये ! ॥
 पराप्रासादमन्त्रेण सूतमेतच्चराचरम् ।
 अभिन्नं तत्त्वतो देवि ! तालहन्ते यथानिलः ॥
 वीजेऽङ्कुरस्थिते तैलं अग्नावुष्णं रवौ प्रभा ।
 चन्द्रे ज्योत्स्नानलः काष्ठे पुष्पे गन्धो जले द्रवः ॥
 शब्दे चार्थः शिवे शक्तिः क्षीरे सर्पिः फले रुचिः ।
 शर्करायाञ्च माधुर्यं घनसारे च शीतलम् ॥
 निघ्नहानुघ्नो मन्त्रे प्रतिमायाञ्च देवता ।
 दर्पणे प्रतिबिम्बञ्च समोरे चलनं यथा ॥
 पराप्रासादमन्त्रेऽपि प्रपञ्चोऽयं तथा स्थितः ।
 वटवीजे यथा वृक्षः सूक्ष्मरूपेण तिष्ठति ॥
 पराप्रासादमन्त्रेऽस्मिन् ब्रह्माण्डोऽपि तथा स्थितः ।
 सुपर्केषु यथान्नेषु सरसेषु कुलेश्वरि ! ॥
 लवणेन विना स्वादु यथा भोक्तुर्न जायते ।
 पराप्रासादमन्त्रेण ये वा मन्त्रा न सद्गताः ॥
 ते फलं न प्रयच्छन्ति मन्त्रशक्तिविवर्जिताः ।

श्रीप्रासादपरामन्दो गोपनीयः कुलेश्वरि ! ॥
 विचार्याहं पुराणानि दर्शनाम्नायभेदजान् ।
 समग्रान् वैशाहं मन्वान् शास्त्राणि विविधानि च ॥
 सहस्राक्षादयो देवाः शास्त्रेषु विविधेषु च ।
 भ्रमन्ति तेषु मूढास्ते तव मायाविमोहिताः ॥
 जायन्ते च स्त्रियन्ते च संसारक्लेशभागिनः ।
 श्रीप्रासादपरामन्दं न गायन्तः कुलेश्वरि ! ॥
 न लभन्ते हि मोक्षं ते त्वत्प्रासादविवर्जिताः ।
 मद्रूपे श्रीगुरौ यस्य दृढा भक्तिः प्रजायते ॥
 श्रीप्रासादपरामन्दं स ज्ञात्वा परिसुच्यते ।
 पूर्वजन्मसहस्रेषु शैवादिसमयोद्यतान् ॥
 चतुराम्नायजान् मन्वान् गुर्वंशं यो भजिष्यति ।
 स पापकक्षुकान्मुक्तः शुद्धात्मा गुरुवत्सलः ॥
 श्रीप्रासादपरामन्दं विजानाति च नान्यथा ।
 सन्नद्यविष्णुरुद्राश्च शक्रादिसुरपुङ्गवाः ॥
 वसुरुद्राश्च दिक्पाला मनुचन्द्रादयः प्रिये ! ।
 मार्कण्डेयादिसुनयो वशिष्ठादिसुनीश्वराः ॥
 सनकाद्याश्च योगीशा जीवन्मुक्ताः शुकादयः ।
 यक्षाः किन्नरगन्धर्वसिद्धविद्याधरादयः ॥
 श्रीप्रासादपरामन्दप्रभवञ्चामितं फलम् ।
 साध्यं मन्त्रमिमं पुण्यं जपत्यपि प्रार्थति ! ॥
 सामर्थ्यं पूजिता विद्या तेजः सौख्यमरोगिता ।
 राज्यं स्वर्गं च मोक्षं च पराप्रासादजापिनः ॥
 रुद्रेन्दुब्रह्मविष्णुनामभिभूयाय ते पदम् ।
 सर्वकर्मविहीनोऽपि पराप्रासादमन्त्रवित् ॥
 सुखेन यां गतिं यान्ति न तां सर्वेऽपि धार्मिकाः ।

तस्य चिन्तामणिः कामधेनुः कल्पतरुर्गृहे ॥
 कुवेरः किङ्करः साक्षात् पराप्रासादजापिनः ।
 यथा दिव्यरसस्पर्शास्त्रौही भवति काञ्चनः ॥
 पराप्रासादजापी यः पशुः पशुपतिर्भवेत् ।
 श्रीप्रासादपरामन्त्रं यो विजानाति भावतः ॥
 स मां त्वाञ्च विजानाति चावयोरप्यतिप्रियः ।
 पराप्रासादमन्त्रज्ञः स्वपचोऽपि हि पार्वति ! ॥
 देवतास्थापने शक्तः प्रतिमादौ न संशयः ।
 मन्त्रमात्रन्तु यो वेत्ति पराप्रासादसंज्ञकम् ॥
 स्वपचोऽपि हि मुच्येत किं पुनस्तद्विधानवित् ।
 पराप्रासादमन्त्रज्ञो यत्करोति यदिच्छति ॥
 यद्ब्रूते तन्महेशानि ! तपो ध्यानं जपो भवेत् ।
 दीक्षापूर्वं महेशानि ! पारम्पर्यसम्बन्धितः ॥
 पराप्रासादमन्त्रं यो वेत्ति सोऽहं न संशयः ।
 चराचरसमेतानि भुवनानि चतुर्दश ॥
 पराप्रासादमन्त्रज्ञदेहे तिष्ठन्ति नित्यशः ।
 पराप्रासादमन्त्रज्ञो यत्र तिष्ठति भाविनि ! ॥
 दिव्यचेत्रं समुद्दिष्टं समन्ताद्दृश्ययोजनम् ।
 पराप्रासादमन्त्रार्थतत्त्वज्ञं कुलनायिके ! ॥
 सुरासुराश्च वदन्ति किं पुनर्मानवादयः ।
 पराप्रासादमन्त्रज्ञमनुतिष्ठति पार्वति ! ॥
 सिद्धचेत्रं मदीयं वा मुनिदेवगणैः सह ।
 सौरवैष्णवदौर्गाकाणपत्येन्दुसम्भवान् ॥
 सर्वमन्त्रान् स जानाति पराप्रासादमन्त्रवित् ।
 श्रीप्रासादपरामन्त्रो जिह्वाये यस्य वर्तते ॥
 तस्य दर्शनमात्रेण स्वपचोऽपि विमुच्यते ।

भ्राह्मणो वान्व्यजो वापि शुचिर्वाप्ययवाऽशुचिः ॥
 परंप्रासादजापी यः स मुक्तो नात्र संशयः ।
 गच्छतस्तिष्ठतो वापि जायतः स्वपतोऽपि वा ॥
 परंप्रासादमन्त्रोऽयं देवेशि ! न च निष्फलः ।
 चिरेणैकैकफलदा मन्त्राः सन्ति सदृशशः ॥
 कुलेशि ! मन्त्रराजोऽयं शीघ्रं सर्वफलप्रदः ।
 परंप्रासादमन्त्रोऽयं सर्वमन्त्रोत्तमोत्तमः ॥
 ज्ञानतोऽज्ञानतो वापि भजतां कामदी मनुः ।
 शचीन्द्रौ रीहीणीचन्द्रौ स्वाहाग्नी च प्रभारयी ॥
 लक्ष्मीनारायणी वाणीधातारी रात्रिवासरी ।
 अग्नीषोमी विन्दुनादी देवि ! प्रकृतिपूरुषी ॥
 आधारार्धेयनामानौ भोगमोक्षी कुलेश्वरि ! ।
 प्राणापानी च शब्दार्थी प्रियौ विधिनिषेधकौ ॥
 सुखदुःखादि यन्धन्वं दृश्यते श्रूयते यथा ।
 सर्वलोकेषु तत्सर्वमावामेव न संशयः ॥
 पुंस्त्रीरूपाणि सर्वाणि चावयोऽंशजानि हि ।
 परंप्रासादमन्त्रोऽयं तस्मात् सर्वात्मको भवेत् ॥
 अरूपं भावनागम्यं परं ब्रह्म कुलेश्वरि ! ।
 निष्कलं निर्मलं नित्यं निर्गुणं व्योमसन्निभम् ॥
 अनन्तममलं तत्त्वं मनीवाचामगोचरम् ।
 परंप्रासादमन्त्रार्थं सन्धानात् सम्प्रकाशते ॥
 तस्मान्मन्त्रमिमं देवि ! परंप्रासादसंज्ञकम् ।
 परतत्त्वस्वरूपत्वात् सच्चिदानन्दलक्षणात् ॥
 शिवशक्तिमयत्वाच्च भुक्तिमुक्तिप्रदानतः ।
 एकमपि च निष्कर्मं सगुणञ्चापि निर्गुणम् ॥
 श्रीप्रासादपरामन्त्रं सर्वमन्त्रशिरोमणिम् ।

जपन् भुक्तिश्च मुक्तिश्च लभते नात्र संशयः ॥
 बद्धमात्रं किमुक्तेयं सर्वकारं शृणु प्रिये ! ।
 श्रीप्रासादपरामन्त्रममो मन्त्रो न विद्यते ॥
 इदमेव परं ज्ञानमिदमेव परं तपः ।
 इदमेव परं ध्यानमिदमेव परार्शनम् ॥
 इदमेव परा द्योत्ता इदमेव परी जपः ।
 इदमेव परं ब्रह्म इदमेव परं व्रतम् ॥
 इदमेव परी यज्ञ इदमेव परात्परम् ।
 इदमेव परं श्रेय इदमेव परं फलम् ॥
 इदमेव परं तत्त्वं इदमेव परा गतिः ।
 इदमेव परं गुह्यं सत्यं सत्यं न संशयः ॥
 इति मत्वा मनुपरं यच्चिष्ठः श्यात् मटा प्रिये ! ।
 प्रागमोक्तेन विधिना क्रमपूजापुरःसरम् ॥
 श्रीप्रासादपरामन्त्रं गतमष्टोत्तरं जपेत् ।
 सुच्यते ब्रह्महत्यादिमहापापैश्च पञ्चभिः ॥
 द्विशतं यो जपेद्देवि ! श्रीप्रासादपरामनुम् ।
 चतुर्विंशतिलक्षं शृंगधारणाचरितैरपि ॥
 अयोनिजाङ्गचरितैरसंख्यजननार्जितैः ।
 बार्हिके यौवने बाल्ये जायत्स्वप्नसुषुप्तिषु ॥
 कर्मणा मनसा वाचा ज्ञानाज्ञानकृतैरपि ।
 महापातकसङ्घैश्च उपपातककोटिभिः ॥
 मुच्यते नात्र सन्देहः सत्यमेतद्वरानने ! ।
 त्रिशतं यो जपेद्देवि ! श्रीप्रासादपरामनुम् ॥
 सर्वक्रतुषु यत्पुण्यं सर्वदानेषु यत् फलम् ।
 सर्वव्रतेषु यत्पुण्यं सर्वतीर्थेषु यत् फलम् ॥
 तत् फलं लभते देवि ! नात्र कार्या विचारणा ।

चतुःशतं जपेद्यस्तु श्रोत्रासादपरामनुम् ॥
 सदा तस्य गृहहारेऽप्यणिमाद्यष्टसिंहयः ।
 वसन्ते नात्र सन्देहः सर्वसिद्धिसमन्विताः ॥
 यद्यन्मनोऽभिलषितं तत्तदाप्नोति नित्यशः ।
 धर्मार्थकाममोक्षाय साक्षात्तस्य करे स्थिताः ॥
 सालोक्थप्रमुखां देवि ! लभेन्मुक्तिं चतुर्विधाम् ।
 सत्यमेतन्न सन्देहः साधकः कुलनायिके ! ॥
 जपेत् पञ्चशतं यस्तु श्रोत्रासादपरामनुम् ।
 तत् फलं नैव शक्नोमि कथितु कुलनायिके ! ।
 तस्मात् सर्वप्रयत्नेन सर्वावस्यासु सर्वदा ॥
 श्रोत्रासादपरामन्त्रं जपेद्भुक्तिविमुक्तये ।
 नास्ति गुर्वधिकं तत्त्वं न शिवाधिकदैवतम् ॥
 न हि वेदाधिका विद्या न कौलसमदर्शनम् ।
 न कुलज्ञाधिको ज्ञानी न हि ज्ञानाधिकं सुखम् ॥
 नाष्टाङ्गा चाधिका पूजा न हि मोक्षाधिकं फलम् ।
 श्रोत्रासादपरामन्त्रादधिकं नैव विद्यते ॥
 इदं सत्यमिदं सत्यं सत्यं सत्यं न सशयः ।
 श्रोत्रासादपरामन्त्रमाहात्म्यमिह वर्णितुम् ॥
 न शक्नोमि वरारोहे ! कल्पकोटिशतैरपि ।
 गिरौ सर्पपमात्रन्तु सागरे बालुकानि च ॥
 तथापि मन्त्रमाहात्म्यं किञ्चित्ते कथितं मया ।
 ऊर्ध्वान्नायस्य माहात्म्यं श्रोत्रासादपरामनोः ॥
 इति ते कथितं देवि । किं भूयः श्रोतुमिच्छसि ॥
 इति कुलार्थवे महारक्षसे श्रोत्रासादपरामन्त्रकथनं नाम द्वितीय उद्घासः ।

चतुर्थ उक्तासः ।

दैव्युवाच । कुलेश ! श्रोतुमिच्छामि श्रीप्रासादपरामनुम् ।

मन्त्रराजं वदेशान ! न्यासध्यानादिभिः सह ॥

ईश्वर उवाच । शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि यन्मां त्वं परिपृच्छसि ।

- तस्य श्रवणमात्रेण शिवाकारः प्रजायते ॥
- इतः पूर्वं मया नोक्तो मन्त्रोऽयं यस्य कस्यचित् ।
तव छेदाद्दाम्यद्य शृणु मत्प्राणवक्त्रमे ! ॥
अनन्तचन्द्रभुवनमिन्दुविन्दुयुगान्वितः ।
श्रीप्रासादपरामन्त्रो भुक्तिमुक्तिफलप्रदः ॥
पराप्रासादमन्त्रस्तु सादिरुक्तः कुलेश्वरि ! ।
प्रकाशानन्दरूपत्वात् प्रत्यक्षफलदानतः ॥
प्रसन्नचित्तवश्यत्वात् प्रसिद्धार्थनिरूपणात् ।
प्राक्तनाघप्रशमनात् प्रपन्नार्त्तिविनाशनात् ॥
प्रासादकरणात् शीघ्रात् प्रासादमनुरीरितः ।
परतत्त्वस्वरूपत्वात् परमात्मप्रकाशनात् ॥
परमानन्दजननात् परमैश्वर्यकारणात् ।
परोक्षफलदानाच्च परधर्मनिदर्शनात् ॥
परत्वात् सर्वमन्त्राणां परामन्त्र इतीरितः ।
कुलमन्त्रमिदं देवि ! न्यासं शृणु वरानने ! ॥
अथ प्रातः समुत्थाय गुरुदेवानुचिन्तनम् ।
सङ्गन्मूलेन स्मृत्वा च कुर्याद्द्विग्लूत्रमोचनम् ॥
गौचस्य गोधनं स्नानं, सन्ध्यातर्पणमाचरेत् ।
एकान्ते द्वारथजनं विघ्नत्रयविनाशनम् ॥
पूजास्थानप्रवेशश्च तथा समुपवेशनम् ।
देवोपूजायती ध्यानं शिवादिगुरुवन्दनम् ॥
आसनं गणपतिचैत्रपालवन्दनमीश्वरि ! ।

पादुकास्मरणस्यैव दीपनाथार्चनं प्रिये ! ॥
 कराङ्गशोधनं प्राणायामः सत्रघ्नरन्ध्रके ।
 दिग्वन्धनं चाङ्गयुग्मं बीजमुक्ताश्च माट्टकाम् ॥
 दशप्रकारभूताख्यं लिपिं कमठसंज्ञकाम् ।
 ऋषिरस्य परः शम्भुश्छन्द्याव्यक्तपूर्विका ॥
 गायत्री देवता यत्र सर्वमन्त्रेश्वरी परा ।
 दीर्घत्रययुतं मूलं बीजशक्त्या च कौलकम् ॥
 षड्दीर्घमूलयुक्तेन षडङ्गानि च पार्वति ! ।
 ईशतत्पुरुषाघोरसद्योजातात्मनस्तथा ॥
 पञ्चाङ्गुलिषु विन्यस्य मूर्त्तिं षष्ठेषु यर्जयेत् ।
 पञ्चधा ब्रह्मणि तथैवाङ्गुलिन्यासमाचरेत् ॥
 षाधारशक्तिमारभ्य पीठमन्त्रान्तमस्थिके ! ।
 षस्य षोढां महेशानि ! कुर्यात् पूर्वोक्तवर्त्मना ॥
 'महाषोढाद्वयं न्यासं ततः कुर्यात् समाहितः ।
 षष्ठ्यमाणेन विधिना देवताभावसिद्धये ॥
 यस्य तस्य न वक्तव्यं तव स्नेहाद्ददाम्यहम् ।
 प्रपञ्ची सुवनं मूर्त्तिर्मन्त्रदैवतमातरः ॥
 महाषोढाद्वयं न्यासं सर्वन्यासोत्तमोत्तमम् ।
 तत्रादौ परमेशानि ! प्रपञ्चन्यास उच्यते ॥
 प्रपञ्चद्वीपजलधिगिरिपत्तनपीठकाः ।
 'शेत्रं' वनाग्रमगुहानद्रीचत्वरकोत्तिष्ठः ॥
 स्नेदजाण्डजजरायुजा इत्युक्तास्ते हि षोडश ।
 शोर्माया कमला विष्णुवक्त्रभा पद्मधारिणी ॥
 समुद्रतनया लोकमाता कमलयासिनी ।
 इन्दिरा मा रमा लक्ष्मीस्तथा नारायणप्रिया ॥
 सिद्धिर्लक्ष्मोराजलक्ष्मीर्भृगुलक्ष्मोरितीरिताः ।

धयर्गञ्ज जनो गुप्ततरश्च शाकिनीमपि ॥
 शेषश्च पूर्ववत् प्रोच्य आज्ञायाश्च न्यसेत् प्रिये ! ।
 शबर्मश्च तपस्यातिगुह्यश्च हाकिनीमपि ॥
 शेषश्च पूर्ववत् प्रोच्य ललाटे विन्यसेत् प्रिये ! ।
 लक्ष्यं सत्यं मंहागुह्यं याकिनीमपि च प्रिये ! ॥
 शेषश्च पूर्ववत् प्रोच्य ब्रह्मरन्ध्रे च विन्यसेत् ।
 त्रितारमूलमन्त्रान्ते चतुर्दशभुवं वदेत् ॥
 नाधिपायै त्र्योपराम्बादेभ्यै च व्यापकं न्यसेत् ।
 । क्रतुर्वैवं भुवनन्यासं सूर्तिन्म्यासमथाचरेत् ॥
 ' केशवनारायणमाधवगोविन्दविष्णवः ।
 मधुसूदनसंज्ञश्च स्याच्चिविक्रमवामनौ ॥
 श्रीधरश्च हृषीकेशः पद्मनाभो दामोदरः ।
 वासुदेवश्च सङ्कर्षणः प्रद्युम्नश्चानिरुद्धकः ॥
 अक्षीरकेन्द्राणी चेशानी चोगार्द्धनयना तथा ।
 ऋत्विश्च रूपिणी भ्रूका नूनदीपैकनायिका ॥
 ऐह्यारिणी चोच्चवती सर्वकामाञ्जनप्रभा ।
 अस्थिमालाधरा चेति सम्प्रोक्ताः स्वरदेवताः ॥
 भवः शर्वोऽथ रुद्रश्च पशुपतियोग्र एव च ।
 महादेवस्तथा भीम ईशानस्तत्पुरुपाङ्कजः ॥
 अघोरसद्योजाती च वामदेव इतीरितः ।
 करमद्रा खगचला गरिमादिफलप्रदा ॥
 छन्दोमयी जगत्स्थाना ज्वलत्तारा ततः परम् ।
 ज्ञानदा च टङ्गधरा तथा टङ्गतिरीरिताः ॥
 कृमादीनाश्च डान्तानां वर्णानां देवतास्त्रिमः ।
 ब्रह्मा प्रजापतिर्वेधा परमेष्ठी पितामहः ॥
 विधाता च विरिञ्चिश्च स्रष्टा च चतुराननः ।

हिरण्यगर्भं इत्युक्ताः क्रमाद् ब्रह्मादयो दश ।

यक्षिणी रञ्जिनी लक्ष्मीर्व्यिपी शशिधारिणी ॥

पडाधारनया सर्वनायिका हसितानना ।

ललिता च क्षमा चेति प्रोक्तास्ताख्यन्तदेवताः ॥

वितारमूलमन्वान्ते स्वरान् विष्णुन् सशक्तिकान् ।

चतुर्थ्यां नमसा युक्तान् मस्तके चानने न्यसेत् ॥

सस्कन्धपार्श्वकण्ठीरुजानुजङ्घापदेषु च ।

दक्षाटिवामपर्यन्तं विन्यसेत् परमेश्वरि । ॥

फडाद्यन्तयुताङ्गन्वी भवादीन् शक्तिसंयुतान् ।

पाटपार्श्वबाहुकण्ठपञ्चवक्त्रेषु विन्यसेत् ॥

दशस्थानेषु ब्रह्मादीन् आदिशक्तियुतान्द्रसेत् ।

वितारमूलमन्वान्ते त्रीद्विमूर्च्छात्मिकां वदेत् ॥

आर्यं पराम्बादेव्यै च नमसा व्यापकं न्यसेत् ।

नूर्तिन्यासं विधायेत्य मन्त्रन्यासमघाचरेत् ॥

वितारमूलमन्वान्ते एकलक्षं च कोटि च ।

भेदस्य प्रणवाद्यैकाचरात्काखिलमन्त्रत ॥

ततोऽधिदेवतायै स्यात् सकलञ्च फलप्रदा ।

आर्यं तथैककूटैश्चर्याम्बादेव्यै नमो घटेदिति ॥

ईं उं ऊं ह्यादिहंसादि द्विकूटं पूर्ववत् परम् ।

ऋं ॠं ॡं त्रादिकूटं पूर्ववत् परम् ॥

ऋ एं ऐं चतुर्लक्षं चन्द्रादि पूर्ववत् परम् ।

श्रीं श्रीं अ अ. पञ्चलक्षं सूर्यादि पूर्ववत् परम् ॥

क ख गं चैव षड्लक्षं स्कन्दादि पूर्ववत् परम् ।

घ ङं चं सप्तलक्षं गणेशादि पूर्ववत् परम् ॥

छं जं भं अष्टलक्षं वटुक्षादि पूर्ववत् परम् ।

जं टं ठं नवलक्षं शिवादि पूर्ववत् परम् ॥

शक्तयस्तु प्रपञ्चानां स्वराणामधिदेवताः ॥
 लवस्तुटिः कला काष्ठा निमेषः श्वास एव हि ।
 घटिका च सुहृत्तय प्रहरो दिवसस्तथा ॥
 सभ्या रात्रिस्त्रिधियैष वारो नक्षत्रमेव च ।
 योग्य करणं पक्षौ मासो राशिर्ऋतुस्तथा ॥
 अयनं यत्सरयुगप्रलयाः पञ्चविंगतिः ।
 एतेषां स्थाननियमो हृदयान्तः समीरितः ॥
 आर्योमा चण्डिका दुर्गा शिवापर्णाम्बिका सती ।
 ईश्वरी शान्भवीगानो पार्वती सर्वमङ्गला ॥
 दाक्षायणी हैमवती महामाया महेश्वरी ।
 ऋडानी चैव रुद्राणी सर्वाणी परमेश्वरी ॥
 काली कात्यायनी गौरी भवानोति समीरिता ।
 एतेषां स्थाननियमो हृदयान्तः समीरितः ॥
 शक्तयः स्युर्लवादीनां स्पर्शानामधिदेवताः ।
 पञ्चभूतानि तन्मात्रं ज्ञानकर्मेन्द्रियानिलाः ॥
 गुणान्तःकरणावस्था धत्ते दीपो दशैरिताः ।
 ब्राह्मो वागीश्वरो वाणी सावित्री च सरस्वती ॥
 गायत्री वाक्प्रदा पद्यात् सारदा भारती प्रिये ।
 विद्यात्मिकाः पञ्चभूतव्यापकानामधीश्वरीः ॥
 वाग्भवं भुवनेशोच्च लक्ष्मोवोजं त्रितारकम् ।
 त्रितारमूलमन्त्रान्ते मातृकाक्षरतः परम् ॥
 वदेत् प्रपञ्चरूपायै त्रियै नम इति क्रमात् ।
 प्रपञ्चादिभिराद्यन्ते वर्णान् शक्तीर्नियोजयेत् ॥
 मातृकान्यासः सम्प्रोक्तः स्थानेष्वेवं न्यसेत् प्रिये ।।
 त्रितारमूलसकलप्रपञ्चादिस्वरूपतः ॥
 आर्यं परास्वादेव्यै नम उक्ता व्यापकं न्यसेत् ।

प्रपञ्चन्यास एव स्याद् भुवनन्यासमाचरेत् ॥
 वितारमूक्तमन्त्रान्ते अं आं इं अतलं वदेत् ।
 लोकश्च निलयश्चैव शतकीटिपदं ततः ॥
 गुह्याख्यायोगिनीमूलदेवतान्तं वदेत् प्रिये ! ।
 वदेदाधारशक्तां वा देव्यै तत्पादयोर्न्यसेत् ॥
 ईंमूलं वितलं गुह्यतरं चानन्तसंज्ञकम् ।
 शेषञ्च पूर्ववत् प्रोच्य गुल्फयोर्विन्यसेत् प्रिये ! ॥
 ऋं ऋं छं सुतलं चातिगुह्यं चाचिन्त्यसंज्ञकम् ।
 शेषञ्च पूर्ववत् प्रोच्य जङ्घयोर्विन्यसेत् प्रिये ! ॥
 छं एं ऐं महातलञ्च महागुह्यं पदन्ततः स्वतन्त्रकम् ।
 शेषञ्च पूर्ववत् प्रोच्य जानुनोर्विन्यसेत् प्रिये ! ॥
 श्रीं श्रीं तलातलं देवि ! परमगुह्याभिधानकम् ।
 शेषञ्च पूर्ववत् प्रोच्य ऊर्वोर्देवेशि ! विन्यसेत् ॥
 अं अं रसातलञ्चैव रहस्यं ज्ञानसंज्ञकम् ।
 शेषञ्च पूर्ववत् प्रोच्य गुह्यदेशे प्रविन्यसेत् ॥
 कवर्गेणापि पातालं लोकेति निलयेति च ।
 रहस्यं नितरां क्रियां गुह्यदेशे प्रविन्यसेत् ॥
 शेषञ्च पूर्ववत् प्रोच्य आधारे विन्यसेत् प्रिये ! ।
 चवर्गं भूरहस्यातिरहस्यं डाकिनीमपि ॥
 शेषञ्च पूर्ववत् प्रोच्य स्वाधिष्ठाने न्यसेत् प्रिये ! ।
 टवर्गेण च भुवो महारहस्यं राकिणीमपि ॥
 शेषञ्च पूर्ववत् प्रोच्य नाभी च विन्यसेत् प्रिये ! ।
 तवर्गं स्वथ परमरहस्यं लाकिनीमपि ॥
 शेषञ्च पूर्ववत् प्रोच्य हृदये विन्यसेत् प्रिये ! ।
 पवर्गञ्च महागुह्यरहस्यं काकिनीमपि ॥
 शेषञ्च पूर्ववत् प्रोच्य तालमले न्यसेत् प्रिये ! ।

ङं ङं दशलक्षं विष्णुादि पूर्ववत् परम् ॥
 तं थं दं एकादशलक्षं रुद्रादि पूर्ववत् परम् ॥
 धं मं पं द्वादशलक्षं वाखादि पूर्ववत् परम् ।
 फं बं भं त्रयोदशलक्षं लक्ष्म्यादि पूर्ववत् परम् ॥
 मं यं रं चतुर्दशलक्षं गौर्यादि पूर्ववत् परम् ।
 लं वं शं पञ्चदशलक्षं दुर्गादि पूर्ववत् परम् ॥
 पं सं हं षोडशलक्षं त्रिपुरादि च षोडश ।
 क्षरात्माखिलमन्त्राधिदेवतायै सकलं ततः ॥
 तथा फलप्रदायै च षोडश ईश्वरी पुनः ।
 अम्बादेव्यै नमः प्रोक्ता मन्त्रन्यासो महेश्वरि ! ॥
 आधारलिङ्गयोर्नाभिद्वत्कण्ठेषु च विन्यसेत् ।
 विन्दो तदूर्ध्वं मुम्बान्यां नादेनादन्त एव च ॥
 भ्रूमण्डले ब्रह्मरन्ध्रे विन्यसेत् कुलनायिके ! ।
 त्रितारमूलमन्त्रान्ते सर्वमन्त्रात्मिकापदम् ॥
 आर्य्य पराम्बादेव्यै च हृदये व्यापकं न्यसेत् ।
 ।मन्त्रन्यासं विधायेत्य दैवतन्यासमाचरेत् ॥
 त्रितारमूलमन्त्रान्ते श्रीं श्रीं सहस्रकोटि च ।
 योगिनीकुलशब्दान्ते सेवितायै पदं वदेत् ॥
 निहृताम्बापदाद्देव्यै नम इत्युच्चरेत् प्रिये ! ।
 इमां योगिनीप्रतिष्ठां श्रेयं पूर्ववदाचरेत् ॥
 उं ऊं तपस्वी विद्याश्च श्रेयं पूर्ववदाचरेत् ।
 च्छं ऋं शान्तं तथा शान्तिं श्रेयं पूर्ववदुच्चरेत् ॥
 स्त्वं स्त्वं मुनिं शाश्वतीतां श्रेयं पूर्ववदुच्चरेत् ।
 एं ऐं देवश्च हृत्तेजां श्रेयं पूर्ववदुच्चरेत् ॥
 श्रीं श्रीं राघवशब्दान्ते गगनां पूर्ववदुच्चरेत् ।
 पं धः विद्याधरं रक्तां श्रेयं पूर्ववदुच्चरेत् ॥

फे खं महीयाभां शेषं पूर्ववदुच्चरेत् ।
 गं घं साध्यमहाकरालां शेषं पूर्ववदुच्चरेत् ॥
 छं चं तथासुरोजायां शेषं पूर्ववदुच्चरेत् ।
 छं जं गन्धर्वविजयां शेषं पूर्ववदुच्चरेत् ॥
 झं जं गुह्यकशब्दान्ते शेषं पूर्ववदुच्चरेत् ।
 टं ठं वचोऽपराजितां शेषं पूर्ववदुच्चरेत् ॥
 डं ढं किन्नरवामाञ्च शेषं पूर्ववदुच्चरेत् ।
 णं तं पद्मगज्येष्ठाञ्च शेषं पूर्ववदुच्चरेत् ॥
 थं दं च पिष्टरीद्राम्यां शेषं पूर्ववदुच्चरेत् ।
 धं नं गणेशमायाञ्च शेषं पूर्ववदुच्चरेत् ॥
 पं फं भैरवशब्दान्ते कुण्डलीं पूर्ववत् परम् ।
 बं भं वटुककालोच्च शेषं पूर्ववदुच्चरेत् ॥
 मं यं चेत्रेयशब्दान्ते कालरात्रिञ्च पूर्ववत् ।
 रं लं प्रथमभगवतीं शेषं पूर्ववदुच्चरेत् ॥
 वं शं ब्रह्मा सर्वेश्वरीं शेषं पूर्ववदुच्चरेत् ।
 यं सं विष्णुञ्च सर्वज्ञां शेषं पूर्ववदुच्चरेत् ॥
 हं लं रुद्रसर्वकर्त्रीं शेषं पूर्ववदुच्चरेत् ।
 चं चराचरशब्दान्ते कुलशक्तिञ्च पूर्ववत् ॥
 अद्भुष्टगुणैकजङ्घासु जानूरुकटिपार्श्वके ।
 स्तनवधःकरस्कन्धकर्णमूर्धस्वपि क्रमात् ॥
 । दचभागादिवामान्तं विन्यसेत् कुलनायिके । ।
 त्रितारमूलमन्त्रान्ते सर्वदेवात्मिकां पदम् ॥
 आर्य्यं पराम्बादेव्यै च हृदये व्यापकं न्यसेत् ।
 देवन्यासं विधायेत्यं मातृकान्यासमाचरेत् ॥
 त्रितारमूलमन्त्रान्ते कवर्गान्तकोटिभू ।
 चरोकुलसेवितायै आं चां हि मङ्गलापदम् ॥

अम्बादेव्यै नमोद्राक्षां ब्रह्मनाली ततः परम् ।
 अम्बादेव्यै ततोऽनन्तकोटिभूतं ततो वदेत् ॥
 सैविताय ततो अं क्षं मङ्गलनाथाय ततो वदेत् ॥
 अं क्षं असिताङ्गभैरवाय नम उचरेत् ॥
 चवर्गं खेचरी ईं णीं चाकचर्चिका च महेश्वरी ।
 वैताल म इं लां चर्चिकं रूहं शेषञ्च पूर्ववत् ॥
 टवर्गं पातालचरीं ऊं ह्रां योगेश्वरीं वदेत् ।
 कौमारीञ्च पिशाचञ्च उं घं योगेशचण्डकौ ॥
 तवर्गं दिक्चरीं ऋटं हरसिद्धान्तवैष्णवीम् ।
 अपञ्चारं ऋटं सं हरसिद्धक्रोधादि पूर्ववत् ॥
 पवर्गं सहचरीं लृं पां भट्टिकावाह्यतः ।
 ब्रह्मरान्तसकं लृं पं भट्टोन्मत्तादि पूर्ववत् ॥
 यवर्गं स्याद्विचरीं ऐं शां किलिकिलीतिच ।
 इन्द्राणीं चेटकं एं शं किलिः कापालिकिस्तथा ॥
 शवर्गं वनचरीं औं वां देवि ! कालादिरादि च ।
 चामुण्डां औं वं उच्चार्य कालरात्रिश्च भीषणः ॥
 लक्षं जलचरीं मां लां भवेत् पथाञ्च भीषणाम् ।
 महालक्ष्मीं शाकिनीञ्च अं लं पथाञ्च भीषणः ॥
 संहारभैरवस्यैव शेषं पूर्ववदुचरेत् ।
 मूलाधारलिङ्गनाभि अनाहतविशुद्धिषु ॥
 आत्राभालतलब्रह्मरन्ध्रे ष्वं प्रविन्यसेत् ।
 त्रितारमूलमन्त्रान्ते मातृभैरवगद्गतः ॥
 अधिपायै पराम्बादेव्यै नमो व्यापकं न्यसेत् ।
 मातृन्यासं मण्डेशानि ! कुर्यादिवं समाहितः ॥
 एवं न्यस्ततनुर्देवि ! ध्यायेद्देवोमनन्यधीः ।
 अमृतार्णवमध्योद्यग्मपिपीपे सुशोभिते ॥

फल्यहृत्सवनान्तस्थमवमाणिव्यमण्डपे ।
 नवरत्नमयं श्रीमत्सिंहासनगतेऽम्बुजे ॥
 त्रिकोणान्तःसमासीनं चन्द्रसूर्यसमन्वितम् ।
 अर्धाब्जिकासमायुक्तं प्रविभक्ताविभूषणम् ॥
 कोटिकन्दर्पलावण्यं सदा षोडशवार्षिकम् ।
 मन्दस्मितमुखाम्भोजं त्रिनेत्रं चन्द्रचूडकम् ॥
 दिव्याम्बरस्रगालेपं दिव्याभरणभूषितम् ।
 पानपात्रञ्च चिन्मुद्रां त्रिशूलं पुस्तकं करैः ॥
 विद्यासंसिद्धिविभ्राणं सदानन्दमुखेक्षणम् ।
 महापौढोदिताशेषदेवतागणसेवितम् ॥
 एवं चित्ताम्बुजे ध्यायेदर्शनारीश्वरं शिवम् ।
 पुंरूपं वा स्मरेद्देवि ! स्त्रीरूपं वा विचिन्तयेत् ॥
 अथवा निष्कलं ध्यायेत् सच्चिदानन्दलक्षणम् ।
 सर्वतेजोमयं देवि ! सचराचरविग्रहम् ॥
 ततः सन्दर्शयेन्मुद्रादशकं परमेश्वरि ! ।
 योमिं लिङ्गञ्च सुरभिञ्चेति मुद्राचतुष्टयम् ॥
 यनमालामहासुद्रां नभोसुद्रामिति क्रमात् ।
 यथाशक्ति जपेन्मन्त्रमूलं श्रीपादुकामपि ॥
 मूर्द्ध्नि सच्चिन्तयेद्देवि ! श्रीगुरुं शिवरूपिणम् ।
 सहस्रदलपद्मजे सकलशैतरश्मिप्रभम्
 वराभयकराम्बुजं विमलगन्धपुष्पस्रजम् ।
 प्रसन्नवदनेक्षणं सकलदेवतारूपिणम्
 स्मरेत् शिरसि हंसगं तदभिधानपूर्वं गुरुम् ॥
 एवं न्यासे कृते देवि ! साक्षात् परशिवो भवेत् ॥
 मन्त्री नैवात्र सन्देहो निग्रहानुग्रहघमः ।
 महापौढाद्ययं न्यासं यः करोति दिने दिने ॥

देवाः सर्वे नमस्यन्ति तं नमामि न संग्रयः ।
 महापोढाह्वयं न्यासं यः करोति हि पार्यति ॥
 दिव्यक्षेत्रं समुद्दिष्टं समन्ताद्दशयोजनम् ।
 कृत्वा न्यासमिमं देवि ! यत्र गच्छति मानवः ॥
 तत्र स्याद्विजयोलाभः सन्मानं पौरुषं प्रिये ! ।
 महापोढाकृतन्यासस्तदीक्षयति वन्दितः ॥
 मासान्मृत्युमवाप्नोति यदि वाता सदाशिवः ।
 वज्रपञ्चरनामेदं मन्त्री न्यासं करोति यः ॥
 दिव्यन्तरीक्षभूगैलजलारण्यनिवासिनः ।
 प्रचण्डभूतवेतालदेवयक्षोरगादयः ॥
 भयग्रस्तेन मनसा तं नैक्षन्ति कुलेश्वरि ! ।
 महापोढाह्वयं न्यासं ब्रह्मविष्णुशिवादयः ॥
 देवाः सर्वे प्रकुर्वन्ति ऋषयोऽपि सुनीश्वराः ।
 बहुनीक्तेन किं देवि ! नाशिष्याय प्रकाशयेत् ॥
 नापराय च देवेशि ! अन्यसिद्धिप्रदायिका ।
 आज्ञासिद्धिमवाप्नोति तस्मात्प्रासं समाचरेत् ॥
 अतः परतरः साक्षाद्देवताभावसिद्धये ।
 लोके नास्ति न सन्देहः सत्यमेतद्ददाम्यहम् ॥
 ऊर्ध्वाध्यायप्रवेशञ्च पराप्रासादचिन्तनम् ।
 महापोढापरिज्ञानं नाल्पस्य तपसः फलम् ॥
 इति ते कथितं किञ्चिन्महान्यासादिकं प्रिये ! ।
 समासेन कुलेशानि ! किन्भूयः श्रोतुमिच्छसि ॥
 इति कुनार्णवे महापुस्तके महापोढाह्वयवतुषं चत्वारः ।

पञ्चम उवाचः ।

देव्युवाच । कुलेशाधारपात्राणां पिशितानाञ्च लक्षणम् ।

कुलद्रव्यस्य निर्माणं भेदमाहात्मामेव च ॥

अविधानेन यत् पापं सविधानेन यत् फलम् ।

तत्सर्वं श्रोतुमिच्छामि वद मे करुणानिधे । ॥

इश्वर उवाच । शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि यन्मां त्वं परिपृच्छसि ।

तस्य श्रवणमात्रेण त्रिदशैः समतां व्रजेत् ।

आधारेण विना भ्रंशो न च गृह्णन्ति मातरः ॥

तस्माद्विधिवदाधारं कल्पयेत् कुलनायिके । ।

आधारं त्रिपदं प्राहुः षट्पदं वा चतुष्पदम् ॥

अथवा वर्तुलाकारं कुर्याद्देवि ! मनोरमम् ।

स्वर्णरौप्यमयैः कूर्मकपालालावुश्मयैः ॥

नारिकेलञ्च शङ्खञ्च मुक्ताशक्तिसमुद्भवम् ।

पुण्यचैत्रसमुद्भूतं पात्रं कुर्याद्विचक्षणः ॥

अतिसूक्ष्ममतिखूलं छिन्नं भिन्नञ्च वर्जयेत् ।

स्वर्णरौप्याणि ताम्ब्राणि सर्वसिद्धिकराणि च ॥

शान्तिके चपलापात्रं स्तम्भने चैव शृणुमयम् ।

नारिकेलञ्च वश्ये स्यादभिचारे च कूर्मजम् ॥

शङ्खं ज्ञानप्रदं शुक्तिर्देवीप्रीतिप्रदायिनी ।

कपालालावुपात्राणि सर्वपापहराणि च ॥

पुण्यचैत्रजपात्राणि सर्वपापहराणि च ।

उक्तेष्वेतेषु पात्रेषु पात्रमेकं प्रकल्पयेत् ॥

कुलद्रव्यं प्रवक्ष्यामि शृणु देवि । समाहिता ।

अम्भसां द्वादशप्रस्थं प्रस्थाई तन्नमेव च ॥

तण्डुलानां चतुःप्रस्थं द्विप्रस्थञ्च तथाभ्रसाम् ।

सुष्टिमात्राङ्गुरो, देवि ! एकस्मिन् मेलयेद् घटे ॥

गोतादिरङ्गिते स्थाने स्थापयेद्दोरवेश्मनि ।
 यथादग्नी समारोप्य जम्बानसदृशं पचेत् ॥
 अत्रोप्य पुनः शीतामयस्यां प्रापयेत्ततः ।
 पादेन प्रस्यकैः पिष्ट्वा हस्ताभ्यां मेलयेत् सुधीः ॥
 प्रस्यार्क्षान् तद्गुलान् वाप्यपरिव्यस्तत् समुद्धरेत् ।
 सम्यक् संमर्द्य तत्रेण पाकमालोच्य मेलयेत् ॥
 एषा पैष्टीति विख्याता पूजिता देवदानवैः ।
 गौडो चूर्णमयी वञ्जुलत्वक् सहसाम्भसा ॥
 दशप्रस्थं कुलेशानि ! धातकीकुसुमं समम् ।
 भारिकेलप्रसूनं वा चैकप्रस्थं विनिक्षिपेत् ॥
 हरीतकी धातुफलं वसुनिष्कप्रमाणतः ।
 वड्ढिविकटुकश्चापि निष्कमात्रप्रमाणतः ॥
 गुडसन्मिश्रमेकस्मिन् योजयेत् सुदृढे घटे ।
 करेण भ्रामयेत् सम्यगनुलोमविलोमतः ॥
 अष्टोत्तरशताहृत्या त्रिषु रात्रिन्दिवं मतम् ।
 दशाह्नेन तु पाकः स्यात् पीयते तत्र योगिनौ ॥
 एषा गौडीति कथिता शिवसायुज्यहेतुका ।
 द्विगुणं मकरन्दः स्याद्धारि संयोजयेद् घटे ॥
 द्वादशाह्नेन पाकः स्याच्छेषमन्यत् पुरोक्तवत् ।
 एषा माध्वी समुद्दिष्टा देवताप्रीतिकारिणी ॥
 एका शुण्ठी द्विवङ्घ्रि मरीचद्वितयं तथा ।
 धातकी च चतुष्कं स्यात् पुष्याणि यद् मधुव्रयम् ॥
 अशीतिगुडसन्मिश्रं शेषमन्यत् पुरोक्तवत् ।
 इदं मनोहरं द्रव्यं योगिनोपानमुत्तमम् ।
 साहेंदुपलको दध्ना भाह्विषं प्रस्यमात्रकम् ॥
 मोचापकशतश्चापि योगोऽयं मदिरा छृता ।

तं मेलयित्वा संयोज्य सार्धं वंशपुटे पचेत् ॥
 चत्वारिंशद्दिनान्यष्टौ पक्षे पद्धजसशये ।
 विधायोद्धृत्य किरणैः सौरैः सर्वाणि शोषयेत् ॥
 यदा च फठिनीभावरत्नादा मंग्ठघ्न मानतः ।
 गुञ्जाफलप्रमाणन्तु जले सम्मिलितं शुभम् ॥
 आत्मस्थं पूरयेत् पात्रं मकरन्दरमैः परम् ।
 एतदप्युत्तमं द्रव्यं सर्वदेवप्रियं प्रिये ! ॥
 एतानि मदहेतूनि मदान्यन्यानि कारयेत् ।
 पानसं द्राक्षमाधीकं खार्जूरं तालमैक्षवम् ॥
 मधुच्छिष्टन्तु माधीकं मैरेयं नारिकेलजम् ।
 मद्यान्येकादशैतानि मुक्तिसुक्तिकराणि च ॥
 द्वादशन्तु सुरामद्यं सर्वेषामुत्तमं प्रिये । ।
 पेष्टो गोडो च माध्वो च विज्ञेया विविधा सुरा ॥
 सर्वमिद्धिकरी पेष्टी गौडी भोगप्रदायिनी ।
 माध्वी सुक्तिकरी ज्ञेया सुराख्या देवता प्रिये । ॥
 विद्याप्रदैक्षवी ज्ञेया द्राक्षा राज्यप्रदा भवेत् ।
 तालजा स्तम्भने शस्ता खार्जूरी रिपुनाशिनी ॥
 नारिकेलभवा शीदा पानसी च शुभप्रदा ।
 मधुजाख्या ज्ञानकरी दारिद्र्यरिपुनाशिनी ॥
 मैरेयाख्या कुलेशानि । सर्वदा पापहारिणी ।
 क्षीरवृषसमुद्भूतं मद्यं वस्त्रलसम्भवम् ॥
 मधुपुष्पसमुद्भूतमासवं तण्डुलोद्भवम् ।
 यस्थानन्दं निर्विकारं समानि च मनोहरम् ॥
 मद्यं तदुत्तमं देवि ! देवानां प्रीतिकारकम् ।
 आत्मस्थं पूरयेत् पात्रं परमानन्दवाचरः ॥
 एतदामीदकं द्रव्यं सर्वदेवप्रियं प्रिये ! ।

- १ सुरादर्शनमात्रेण सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥
 तद्व्याघ्राणमात्रेण यतक्रतुफलं लभेत् ।
 तस्य मन्दर्गमात्रेण तीर्थकोटिफलं लभेत् ॥
 देवि ! तत्पानतः साक्षात्तमेन्दुक्तिं चतुर्विधाम् ।
 इच्छाशक्तिः सुरामोदे ज्ञानशक्तिश्च तद्ववे ॥
 तत्स्वादे च क्रियाशक्तिस्तदुल्लासे परा स्थितिः ।
 मदिरा ब्रह्मगा प्रोक्ता चित्तशोधनसाधनी ॥
 तासामेकां समुद्धृत्य पूजाकर्म समारभेत् ।
 मद्यं मांसादि विजया चाष्टगन्धैश्च संश्रिता ॥
 संमर्थं वटफान् कृत्वा संगृह्याथ विचक्षणः ।
 मद्याभावे तु वटिकां जले संयुज्य तर्पयेत् ॥
 गुडमिश्रेण तक्रैण तेन वा मधुभाजिना ।
 सौवीरेणायवा कुर्यादेतत् कर्म न लोपयेत् ॥
 प्रमादाद्यदि लुप्येत देवताशापमाप्नुयात् ।
 मांसदर्शनमात्रेण सुरादर्शनवत् फलम् ॥
 मांसन्तु त्रिविधं प्रोक्तं खभूजलचरं प्रिये ! ।
 यथासम्भवमध्येव तर्पणार्थं प्रकल्पयेत् ॥
 पिष्टदेवतयज्ञेषु देवि । हिंसा विभाविता ।
 आत्मार्यं प्राणिनां हिंसा कदाचिन्नोदिता प्रिये ! ॥
 अन्निमित्तं द्रव्यं वापि क्लेदयेन्न कदाचन ।
 देवतार्थं द्विजं गां वा हत्वा पापैर्न लिप्यते ॥
 मामनाहृत्य पुण्येऽपि पापं स्यात् प्रत्यवायतः ।
 मन्निमित्तं चरेत् पापं पुण्यं भवति शान्धवि ! ।
 यैरेव पतनं द्रव्यैः सिद्धिस्तैरेव चोदिता ॥
 श्रीकौलदर्शने चापि भैरवेण महात्मना ।
 यत् कर्म कुर्वतां पुंसां कर्मलोपी भवेद् यदि ॥

तत् कर्म ते प्रकुर्वन्ति सप्तकोटिमुनीश्वराः ।
 हन्यान्मन्त्रेण चानेन त्वाभिमन्त्र्य पशुं प्रिये ! ॥
 गन्धपुष्पाक्षतैः पूज्यमन्यथा नरकं व्रजेत् ।
 शिवोत्कृत्तमिदं चाशु अतस्तां शिवतां व्रजेत् ॥
 तदनुध्वाशु पशो ! त्वं हि माशिवस्त्वं शिवोऽसि हि ।
 ब्रह्मा स्यात् सलिले विष्णुर्गन्धे रुद्रश्च तद्रसे ॥
 परमात्मा तदानन्दे तस्मात् सेव्यमिदं प्रिये ! ।
 मांसाभावे तु लशुनमार्द्रकं नागपल्लवम् ॥
 आदाय पूजयेद्देवीमन्यथा निष्फलं भवेत् ।
 मत्स्यमांसविहीनेन मद्येनापि न तर्पयेत् ॥
 न कुर्यान्मद्यसामान्यं विना द्रव्येण पूजयेत् ।
 पिशितं तिलमात्रन्तु तिलार्द्धमपि विन्दुना ॥
 सकृत्तर्पणमात्रेण सर्वयज्ञफलं लभेत् ।
 कुलपूजासमं नास्ति पुण्यमन्यज्जगत्रये ॥
 तस्माद्दयः पूजयेद्भक्त्या भक्तिसुक्तयोः स भाजनम् ।
 अनधोतोऽप्यशास्त्रज्ञो गुरुभक्तो दृढव्रतः ॥
 कुलपूजारतो यस्तु स मे प्रियतमो भवेत् ।
 चतुर्णामपि वर्णानामाश्रमाणामपीश्वरि ! ।
 पुंस्त्रीनपुंसकानान्तु पूजितेऽष्टफलप्रदा ॥
 इहामुत्र शुभं दद्यात् पूजिता सुवधूरिव ।
 अपूजिता त्वं देवेशि ! दुःखदा कुवधूरिव ॥
 कुलपूजां विना यस्तु करोत्येव सुदुर्मतिः ।
 स याति नरकं घोरमेकविंशतिभिः सह ॥
 तस्मात् सर्वप्रयत्नेन कुलपूजारतो भवेत् ।
 लभते सर्वसिद्धीय मात्र कार्या विचारणा ॥
 आराधनासमर्थयेद्दद्यादर्चनसाधनम् ।

- यो टातुं नैव गच्छति कुर्यादर्थनसाधनम् ॥
 सम्यक् शतक्रतून् कृत्वा यत् फलं समवाप्नुयात् ।
 तत् फलं समवाप्नोति स्रक्तत् कृत्वा कुलार्णवम् ॥
 कृत्वा षोडशदानानि यत्फलं लभते प्रिये ! ।
 तत्फलं समवाप्नोति कृत्वा श्रीचक्रदर्शनम् ॥
 सार्द्धतिकोटितीर्थेषु कृत्वा यत्फलमाप्नुयात् ।
 तत्फलं लभते भक्त्या कृत्वा श्रीचक्रदर्शनम् ॥
 यद्गुणोक्तेन किं देवि ! यथा भक्त्या ददाति यः ।
 कुलाचार्याय पूजार्थं कुलद्रव्यं स धर्मवित् ॥
 शैवे वा वैष्णवे शाक्ते शीरेषु शतदर्शने ।
 बोद्धे पाशुपते सांख्ये तथा व्रतमुखेऽपि वा ॥
 दक्षिणे वामसिद्धान्ते वैदिकादिषु पार्वति । ।
 विना नीलसिताभ्यान्तु पूजनं निष्फलं भवेत् ॥
 कुलद्रव्यैर्विना कुर्यात्क्षपपूजातपोव्रतम् ।
 निष्फलं तद्भवेद्देवि ! भक्त्या च यथाहुतम् ॥
 यथैवान्त्यरा राज्ञः प्रियाः स्युर्न वहिश्चराः ।
 तेनात्वार्याग्निष्ठा ये प्रिया मे देवि ! नापरं ॥
 समर्पयन्ति ये भक्त्या आशाम्या पिशितामवम् ।
 उत्पादयति चानन्दं सत्प्रिया, कौलिकाश्च ये ॥
 धावयोः परमाकारं सच्चिदानन्दलक्षणम् ।
 कुलद्रव्योपभोगेन परिस्फुरति चान्यथा ॥
 अन्तस्थानुभयोप्लासो मनोवाचामगोचरः ।
 कुलद्रव्योपभुक्तेन जायते नान्यथा प्रिये । ॥
 सेविते च कुलद्रव्ये कुलतत्त्वार्थदर्शनः ।
 जायते भैरवावेशः सर्वत्र समदर्शनः ॥
 तमः परिहृतं येषां यथा दीपेन दृश्यते ।

- १ सथा मायाहतोद्गात्मा ज्ञानदीपेन दृश्यते ।
 मन्त्रपूतं कुलद्रव्यं गुरुदेवार्पितं प्रिये ! ॥
 ये पिबन्ति जलं तेषां स्तनपानं न विद्यते ।
 १ मद्यन्तु भैरवोदेवो मद्यं शक्तिः समीरिता ॥
 अहोभोक्ता च मद्यस्य मोहयेदमरानपि ।
 तन्मेरेयं शिवं पीत्वा यो वा विकुरुते नरः ॥
 मद्यगानैकपरो भूत्वा स मुक्तः स च कौलिकः ।
 १ सुराशक्तिः शिरोमांसं तद्भोक्ता भैरवः स्वयम् ॥
 तयोरैक्यं समुत्पन्नमानन्दोमोक्षमुच्यते ।
 आनन्दं ब्रह्मणोरूपं तच्च देहे व्यवस्थितम् ॥
 तस्याभिव्यञ्जकं मद्यं योगिभिस्तेन पीयते ।
 कुम्भकम्बुकपालानि मधुपूर्णानि विभ्रतः ॥
 किं न पश्यति लोकोऽयं ब्रह्मविष्णुमहेश्वरान् ।
 नि.शङ्कोनिर्भयो वीरो निर्लज्जोनिष्कृतूहलः ॥
 निर्णीतवेदशास्त्रार्थो वरदां वारुणीं पिबेत् ।
 मन्त्रसंस्कारसंशुद्धामृतपानेन पार्वति ! ॥
 जायते देवताभावो भवबन्धविमोचकः ।
 १ ब्राह्मणस्य सदा पेयं क्षत्रियस्य रणागमे ॥
 १ गवामालम्बने वैश्य शूद्रस्यालोष्टकर्मणि ।
 देवान् पितॄन् समभ्यर्च्य देवि ! शास्त्रोक्तवर्त्मना ॥
 १ गुरुं स्मरन् पिबन्मद्यं खादन् मांसं न दोषभाक् ।
 त्प्राथं सर्वदेवानां ब्रह्मज्ञानं विधाय च ॥
 सेवते मधुमांसानि तृणया चेत् स पातकी ।
 १ मन्वार्थस्मरणस्यैव मनसः स्थिरहेतवे ॥
 १ भवपाशनिहत्त्यर्थं ज्ञानपानं समाचरेत् ।
 यः सेवेत सुखार्थाय मद्यादीनि स पातकी ॥

प्राशयेद्देवताप्रीत्या ह्यभिलापविवर्जितः ।
 मत्स्यमांससुरादीनां मादकानां निषेवणम् ॥
 यागकालं विनान्यत्र दूपणं कथितं प्रिये ! ।
 यथा क्रतुषु विप्राणां सोमपानं विधीयते ॥
 मद्यपानं तथा कार्यं समयभोगमोक्षदम् ।
 श्रीगुरोः कुलशास्त्रेभ्यः सम्यग्विज्ञाय वासनाम् ॥
 पञ्चमुद्रां निषेवेत चान्यथा पतितो भवेत् ।
 आवृत्तिं गुरुपङ्क्तिञ्च वटुकादीनपूष्य च ॥
 वीरोऽप्यत्र वृथापानं देवताशापमाप्नुयात् ।
 अथद्वा भैरवं देवं अकृत्वा मन्त्रतर्पणम् ॥
 पशुपानविधौ पीत्वा वीरोऽपि नरकं व्रजेत् ।
 अज्ज्ञात्वा कौलिकाचारं अथद्वा गुरुपादुकाम् ॥
 योऽस्मिन् तन्त्रे प्रवर्त्तत तन्तु पीडयसे ध्रुवम् ।
 कौलज्ञाने ह्यसिद्धो यस्तद्द्रव्यं भोक्तुमिच्छति ॥
 स महापातकी ज्ञेयः सर्वधर्मवह्निष्कृतः ।
 • समयाचारहीनस्य द्वैधवृत्तित्वमानिनः ॥
 न सिद्ध्यन्मत्कृतं सर्वं तत्तस्य नरकायते ।
 यः शास्त्रविधिमुत्सृज्य वर्त्तते कामचारतः ॥
 स सिद्धिमिह नाप्नोति परत्र नरके गतिम् ।
 स्वेच्छायारममाणो यो दौक्षासस्कारवर्जितः ॥
 न तस्य सद्गतिः कापि तपस्तोर्थव्रतादिभिः ।
 असंस्कृतं पिबेद्द्रव्यं वलात्कारेण मैथुनम् ॥
 अप्रियेण हतं मांसं रौरवं नरकं व्रजेत् ।
 कौलाः पाशुपताश्चैव पञ्चदशविडम्बकाः ॥
 । केशमंख्याः स्मृतां यावत्तावत्तिष्ठति रौरवे ।
 शुनद्रव्याणि सेवन्ते योऽन्यदर्शनमाश्रिताः ॥

सदङ्गरोमसंख्यातं भूतयोनिषु जायते ।
 भद्रप्रच्छादितात्मा च न किञ्चिदपि वेत्ति च ॥
 न ध्यानं न तपो नास्त्री न धर्मो न च सत्क्रिया १
 न मन्त्रदेवगुर्वात्माविचारो न हि कौलिकः ॥
 केवलं विषयाशक्तः पतत्येव न संशयः ।
 मद्याशक्तो न पूजार्थी मांसाशी स्त्रीनिषेवकः ॥
 कौलोपदेशहीनो यः सोऽचयं नरकं व्रजेत् ।
 असंस्कारौतु योनौ स्यात् पञ्चमुद्रां निषेवते ॥
 कुलेशि ! ब्रह्मनिष्ठोऽपि निन्द्यतामधिगच्छति १
 लिङ्गत्रयविशेषज्ञः पङ्गाधारविभेदकः ॥
 पीठस्थानानि चागत्य महापद्मवनं व्रजेत् ।
 आमूलाधारमात्रध्वरन्ध्रं गत्वा पुनः पुनः ॥
 रैचिच्चन्द्रकुण्डलीशक्तिः सासवस्य सुखोदयः ।
 व्योमपद्मजनिस्वन्दसुधापानरतो नरः ॥
 मधुपायी समं प्रोक्तस्त्वितरे मद्यपायिनः ।
 सुख्यापुण्यपथं हत्वा ज्ञानखड्गेन योगवित् ॥
 परे शिवे ! नयेच्चित्तं पलाशी स निगद्यते ।
 अनसा चेन्द्रियगणं संयोज्यात्मनि योगवित् ॥
 मांसाशी स भवेद्देवि ! शिष्याः स्युः प्राणिर्हिंसकाः १
 अप्रबुद्धापशूक्तो हि प्रबुद्धा कौलिकस्य च ॥
 अशक्तीनां सेवको यस्तु स भवेत् शक्तिसेवकः ।
 परशक्त्यात्ममिथुनसंयोगानन्दनिर्भरः ॥
 य आस्ते मैथुनं तत्स्यादपरे स्त्रीनिषेवकाः ।
 श्रुत्यादि पञ्चमुद्राणां वासना कुलनायिके ॥
 ज्ञात्वा गुरुसुखाद्देवि ! यः स्मरेत् सतु सुच्यते १
 इति ते कथितं किञ्चित् कुलद्रव्यादिलक्षणम् ॥

समासेन कुलेगानि ! किम्भूयः श्रोतुमिच्छसि ॥

इति कुलार्णवे महारक्षसे कुलद्रव्यादिसंस्कारवचन नाम पञ्चम उवाच ।

षष्ठ उवाचः ।

देव्युवाच । कुलेश ! श्रोतुमिच्छामि पूजनस्य च सत्तन्त्रम् ।

कुलद्रव्यादिसंस्कारमर्चनं वद मे शिव ! ॥

द्वैश्वर उवाच शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि यन्मां त्वं परिपृच्छसि ।

तस्य श्रवणमात्रेण स्तूयसे देवदानवैः ॥

निरस्तपातका यत्र मानवाः पुण्यकर्मिणः । ।

कुलज्ञानसुसम्पन्ना भजन्ते च दृढव्रताः ॥

पूर्णाभिषेकसहिती वेदशास्त्रार्थतत्त्ववित् ।

देवता गुरुभक्तस्तु नियतात्मार्षयेत् प्रिये ! ॥

कुलागमरहस्यज्ञो देवताराधनोत्सुकः ।

गुरुपदेशसंयुक्तः पूजयेत् कुलनायिके ! ॥

शुद्धात्मा चाति संहृष्टः क्रोधलील्यविवर्जितः ।

पशुव्रतादिविमुखः सुमुखस्तु यजेत् प्रिये ! ॥

यदा पुंसः कृतार्थस्य कालेन बहुना प्रिये ! ।

मत्प्रसादेन भूयाच्च द्रव्यशक्तिसमागमः ॥

तदहं तर्पणं कुर्याद्द्रव्यैः श्रीभैरवोदितैः ।

गुरुपदेशविधिना चान्यथा घतनं भवेत् ॥

मन्त्रयोगेन देवेशि ! कुर्यात् श्रीचक्रपूजनम् ।

तदहं तु त्वया सार्द्धं गृह्णामि स्वयमादरात् ॥

भैरवोऽहमिति ज्ञानात् सर्वज्ञादिगुणान्वितः ।

इति संचिन्त्य योगोन्द्रः कुलपूजां समाचरेत् ॥

इत्यादि लक्षणोपेतः कौलिको नियतव्रतः ।

यस्यां समर्चयेद्देवि ! भक्तिमुक्तयोः स भाजनम् ॥

एकान्ते विजनेऽरण्ये देशे याधावियर्जिते ।
 १ सूक्ष्मासने समासीनः प्राङ्मुखो वाप्युदङ्मुखः ॥
 अमृताणमणिद्वीपे कल्पवृक्षतरोस्तले ।
 वज्रप्राकारसन्दीपं स्मरेन्माणिक्यमण्डपम् ॥
 पुष्पमालावितानाव्यं प्रच्छन्नपटसंहतम् ।
 कर्पूरदीपभास्त्रन्तं धूपामोदसुगन्धिकम् ॥
 तप्तमण्डपं सुधात्मनं ध्यात्वा नाकुलचेतसा ।
 श्रीगुरोरग्रया देवि ! कुलपूजां समाचरेत् ॥
 आत्मस्थानमनुद्रश्यदेहशुद्धिस्तु पञ्चमी ।
 यावन्न कुरुते मन्त्रो तावद्देवार्चनं कृतः ॥
 सुम्रान्भूतसंशुद्धिं प्राणायामादिभिः प्रिये ! ॥
 पङ्कजाद्यखिलन्यामैरात्मशुद्धिः समीरिता ॥
 संमार्जनानुलेपाद्यैर्दर्पणोद्भवत् कृतम् ।
 वितानधूपदीपादि पुष्पमालोपशोभितम् ॥
 पञ्चवर्णरजश्चित्तं स्थानशुद्धिरितोरिता ।
 अथित्वा मातृकावर्णमूलमन्त्राक्षराणि च ॥
 क्रमोत्क्रमाद्विराहत्या मन्त्रशुद्धिरितोरिता ॥
 पूजाद्रव्यासनं प्रोक्ष्य मूलेनैव विधानवित् ॥
 दर्शयेद्देनुमुद्राद्यं द्रव्यशुद्धिरितोरिता ।
 पीठे देवं प्रतिष्ठाप्य सकलीकृतविग्रहः ॥
 मूलमन्त्रेण दीप्तात्मा न्यासद्रव्योदकेन च ।
 द्विवारं प्रोक्षयेद्द्विद्वान् देहशुद्धिरितोरिता ॥
 पञ्चशुद्धिं विधायित्यं पश्चाद् यजनमाचरेत् ।
 सा पूजा सफला प्रोक्ता चान्यथा निष्फला भवेत् ॥
 मण्डलेन विना पूजा निष्फला कथिता प्रिये ! ॥
 तस्मान्मण्डलमालिख्य विधियत्तत्र पूजयेत् ॥

अखण्डमण्डलाकारं विश्वं वाप्य चराचरम् ।
 त्रैलोक्यं मण्डितं येन मण्डलं तत् सदाशिवम् ॥
 उद्यानं चतुरस्रं स्यात् कामरूपञ्च वर्तुलिम् ।
 जालन्वरञ्च चन्द्रार्द्धं त्रयस्रं पूर्णगिरिर्भवेत् ॥
 अभ्यर्च्य मण्डलं पश्चादाधारं स्थापयेत् क्रमात् ।
 शङ्खमर्घ्यं भोगपूजा वलिपात्रञ्च पञ्चधा ॥
 मूलपात्रन्तु संस्थाप्य अभ्यर्च्य चासनेन तु ।
 सम्पूज्य मूलमन्त्रेण कुलेखरि ! विधानवित् ॥
 तत्र मासप्रमाणन्तु मन्त्र्यं मांसं विनिक्षिपेत् ।
 नष्टैः पर्युषितोद्दिष्टैर्दुर्गन्धैर्गन्धवर्जितैः ।
 हेतुभिः सह पात्रस्थैस्तर्पितं निष्कलं भवेत् ।
 स्वाधिष्ठैश्च वाधिष्ठैश्च द्रव्यैरसृतसन्निभैः ॥
 मनोहरैर्महेशानि ! तर्पणं सफलं भवेत् ।
 असंस्कृतं सुरापानं कलहव्याधिदुःखदम् ॥
 कीर्तिरायुश्च सौख्यश्च धर्मोविद्या च नश्यति ।
 तस्मात् संस्कृत्य विधिवत् कुलद्रव्यं ततोऽर्घ्येत् ॥
 अन्यथा नरकं याति तद्भोक्ता नात्र संशयः ।
 विना द्रव्याधिवासेन न जपेन्न स्मरेत् प्रिये ! ॥
 ये स्मरन्ति नरा मूढास्त्रियां दुःखं पदे पदे ।
 नामवेन विना मन्त्रो म मन्त्रेण विनासवः ॥
 परस्परविरोधित्वात् कथं पूजा विधीयते ।
 तत् सगयनिहत्तिञ्च ज्ञात्वा गुरुमुखात् प्रिये ! ॥
 वीक्षणं प्रोक्षणं ध्यानं मन्त्रमुद्राविशोधनम् ।
 द्रव्यं तर्पणयोग्यं स्यात् देवताप्रीतिकारकम् ॥
 अग्निपूर्य्यन्दुव्रह्मोऽन्द्र विष्णुरुद्रसदाशिवैः ।
 चतुर्थिं गतिमन्त्रैः स्यान्मन्त्रैश्चैव परामृतम् ॥

अमृता मानदा पूषा तुष्टिः पुष्टीरतिर्धृतिः ।
 शशिनी चन्द्रिका कान्तिर्जोत्स्ना श्रीः प्रीतिरङ्गदा ॥
 पूर्णा पूर्णामृता चेति कथिताः कुलनायिके ! ।
 सौम्याः कामप्रदायिन्यः षोडशस्वरजाः कलाः ॥
 तपनो तापिनी धूम्रा मरीचिर्ज्वालिनी रुचिः ।
 सुपुत्रा भोगदा विश्वा रोधिनी धारिणी क्षमा ॥
 कलाव्या वसुधाः सीराः प्रभा द्वादश ईरिताः ।
 धूम्रार्चिरुषा ज्वलिनी ज्वालिनी विस्फुलिङ्गिनी ॥
 सुश्रीस्वरूपा कपिला हव्यकव्यवहा तथा ।
 आग्नेया यादि वर्णाद्या दशधर्मप्रदाः कलाः ॥
 तुष्टिर्मेधा स्मृतिर्ऋद्धिः कान्तिर्लक्ष्मीर्द्युतिः स्थिरा ।
 स्थितिः सिद्धिरिति प्रीक्षा कचवर्गकला दश ॥
 अकारार्ण समुद्भूता ब्रह्मणस्तु कला इमा ।
 जवाकपालिनी शान्तिरीश्वरी रतिकामिके ॥
 वरदा ह्लादिनी प्रीति तथाच दशमी स्मृता ।
 उकारप्रभवा विष्णुजाताः स्युः स्थितये कलाः ॥
 तोष्या रौद्रो भया निद्रा क्षुत्तृष्णा क्रोधिनी प्रिया ।
 उत्कारो नृत्युरित्युक्ता पयवर्गाः कला दश ॥
 मकारप्रभवा रुद्रजाताः संहृतये कलाः ।
 शवर्गस्य चतस्रः स्युः पोता श्लेतारुणा सिता ॥
 सवर्गगास्ततस्त्रिंशः सुस्थिरा तारिणी सिता ।
 कलाश्चेत्तरसजाता स्थिरज्ञागाय विन्दुगाः ॥
 निष्ठत्तिथ प्रतिष्ठा च विद्या शान्तिः स्वार्थैव च ।
 इन्द्रिका दोषिका चापि रेचिका मोचिका परा ॥
 सूक्ष्मा सुक्ष्मावृता ज्ञाना नृता चाप्यायिनी तथा ।
 व्यापिनी श्योमरूपा च विन्दन्ताः स्वरजाः कलाः ॥

सदाशिवभवा नादादनुग्रहकलाः क्रमात् ।
 प्रथमन्तु कृते हंसः प्रतद्विष्णुरनन्तरम् ॥
 त्रयम्बकन्तु तृतीयं स्याच्चतुर्थस्तत्परादिकः ।
 विष्णुर्योनिं कल्पयतु पञ्चमः कल्पनामनुः ॥
 चतुर्थरतिमन्त्राः स्युर्देवता वाङ्मपूजिताः ।
 मन्त्रजापश्च संप्रोक्त आत्मस्तवश्च पञ्चभिः ॥
 अखण्डकरसानन्दकरे परसुधात्मनि ।
 स्वच्छन्द स्मरणे मन्त्राद्भवत्यमृतरूपिणी ॥
 अकुलस्यामृताकारे शुद्धज्ञानकरे वरे ।
 अमृतत्वं विधेद्यस्मिन् वस्तुनि क्लिन्नरूपिणि ॥
 तद्रूपिण्येकरूपित्वं कृत्वा चैतत् स्वरूपिणि ।
 भूत्वा परामृताकारं मयि विस्फुरणं कुरु ॥
 वाग्भवं पावनं भूमिः पुष्टिरिन्दुः समीरिता ।
 स्थितिश्च पायकान्धश्च गत्वार्द्धेन्दुममलदृता ॥
 स्थिरार्द्धिपेन्दुमयुक्ता श्रेता विन्दुयुगान्विता ।
 तथामृतपदं द्रूयात्तत्पयादमृतोदये ॥
 तथामृतेश्वरोत्पुक्ता पयादमृतरूपिणि ।
 अमृत साधय इन्द्रं द्विष्टान्तो द्रव्यशुद्धिं कृत् ॥
 अमृतेऽपि मनुः प्रोक्तः पञ्चत्रिंशद्विंशत्परैः ।
 वाग्भवं पदं युग्मश्च वाग्वादिनी ततः परम् ॥
 ऐं क्लीं म्लीं यमादीनि ऐं क्लीं ततः परम् ।
 क्लिप्ते क्लेदय ऐदय मृषाशोभं कुरु कुरु क्लीं नमः ॥
 मोक्षं कुरु कुरु क्लीं क्लीं ।
 वाग्भवं पदं युग्मश्च वाग्वादिनीति वाग्भवम् ॥
 कामराजं ततः क्लिप्ते क्लीदिनि क्लेदयति च ।
 यदा मोक्षं कुरु युग्मं कामराजमतः परम् ॥

तार्त्तीयं मोक्षगद्धान्ते कुरु युग्मं वदेत्ततः ।
 स्यात् प्रासादपरा चान्ते महत्त्रिंशद्भिरक्षरैः ॥
 दीपनीमनुरोत्युक्तः सर्वसिद्धिकरः प्रिये !
 एताः कला मातृकाप्यथकादिका मनूनपि ॥
 षमृतेशी दीपनीञ्च मूलमन्त्रमपि क्रमात् ।
 एकद्वित्रिचतुः पञ्च त्रिचत्वारिकमश्विके ! ॥
 संस्पृष्टाभ्यर्च्य पात्रन्तु पूजयेद्देतुमद्रया ।
 ब्रह्माण्डखण्डसम्भृतमशेषरससम्भृतम् ॥
 चापूरितं महाप्रासं पीयूषरसभावहम् ।
 शुद्धद्रव्येण तेनापि शुद्धपुष्पाक्षतैरपि ॥
 न्यासीक्तसर्वमन्त्रैश्चाप्यात्मानं पूजयेत् प्रिये ! ।
 मूर्ध्नि श्रीगुरुपङ्क्तौ च मूलाधारे च पादुकाम् ॥
 दिव्यौघे चादिनाथस्य तच्छक्तिय सदाशिवः ।
 तत्पत्नी चेश्वरस्तथा भार्या रुद्रस्य तद्गधूः ॥
 विष्णुस्य तत्प्रिया ब्रह्मा तत्कान्ता द्वादशे स्थिता ।
 मिहौघे सनकश्चैव सनन्दस्य सनातनः ॥
 सनत्कुमारस्य सनत्कुजातस्य ऋतुः स्मृतः ।
 * टत्तात्रेयो रैवतको धामदेवस्ततःपरम् ॥
 ततो ध्यासस्य शुक्रस्य एकादश समीरिताः ।
 मानवीघे नृसिंहस्य महेशो भास्करस्तथा ॥
 महेन्द्रो माधवो विष्णुः पठेते च प्रकीर्त्तिता ।
 नमोऽन्ते पूजयेद्देवि । दिव्यौघे परमः शिवः ॥
 महाशिवस्य सिद्धौघे मानवीघे सदाशिवः ।
 ततः षोडशसंभ्यर्च्य देवौमावाहयेत् प्रिये ! ॥
 महापद्मवनात्स्थे कारणानन्दविग्रहे ।
 सर्वभूतहिते मातरेद्येहि परमेश्वरि ! ॥

देवेगि ! भक्तिसुलभे परिवारसमन्विते ।
 यायत्त्वां पूजयिष्यामि तायत्त्वं सुस्थिरा भव ॥
 भन्त्रेणानेन चावाह्य यजेद्देवीमनन्यधीः ।
 ध्यात्वा सुद्रां प्रदर्श्याथ गन्धपुष्पाक्षतादिभिः ॥
 चिन्मयस्याप्रमेयस्य निर्गुणस्य शरीरिणः ।
 साधकानां हितार्थाय ब्रह्मणो रूपकल्पना ॥
 कुण्डस्यण्डिलयोर्मध्ये शूर्पकुड्यापटेषु वा ।
 मण्डले फलके मूर्द्ध्नि हृदयेषु प्रकीर्तिताः ॥
 एषु स्थानेषु देवेगि ! यजन्ति परमं शिवम् ।
 अरूपं रूपिणं कृत्वा कर्मकाण्डरता नराः ॥
 गवां सर्वाङ्गजं चीरं स्रावयेत्सन्मुखे यथा ।
 तथा सर्वाङ्गगोदेवः प्रतिमादिषु राजते ॥
 आभिरूप्याद्य विम्बस्य पूजायाद्य विशेषतः ।
 साधकस्य च विश्वासात् सात्विका देवता भवेत् ॥
 गवां सर्पिः शरीरस्थं न करोत्यङ्गपोषणम् ।
 स्वकर्मरचितं दत्त महत्त्वामेव पोषणम् ॥
 स्वकर्मरचितं दत्तं पुनस्त्वामेव पोषयेत् ।
 एवं सर्वशरीरस्थमात्मनः परमेश्वरि ! ॥
 विना च समयं देवि ! न ददाति फलं नृणाम् ।
 सकलीकृत्य तत्रास्थास्तदीयानीन्द्रियाणि च ॥
 प्रतिष्ठाप्यार्चयेद्देवि । चान्यथा निष्फलं भवेत् ।
 मन्त्रहीनं क्रियाहीनं क्रियासुक्तिफलप्रदम् ॥
 क्षमया साधयेत् सर्वं ह्येनमङ्गपदं वदेत् ।
 नियमादतिरेकेण यदुपत्कर्म करोति यः ॥
 न किञ्चिदप्यस्य फलं सिध्यति क्रमशेषतः ।
 न्यूनातिरिक्तकर्माणि न फलन्ति कदाचन ॥

यथा करफलादीनि सत्कर्माणि फलन्ति हि ।
 तद्विधानं कृतं कर्म जपहोमार्चनादिषु ॥
 देवता प्रीतिदा भूयाद्भूक्तिमुक्तिफलप्रदा ।
 देवञ्च यन्त्ररूपञ्च मन्त्रव्याप्तिमजानताम् ॥
 कृतार्चनादिकं सर्वं व्यर्थं भवति शाश्वति ।
 यन्त्रं मन्त्रमयं प्रोक्तं देवतामन्त्ररूपिणी ॥
 मन्त्रवत् पूजिता देवि । सहसैव प्रसीदति ।
 कामक्रोधादिदोषस्य सर्वदुःखनियन्त्रणात् ॥
 यन्त्रमित्याहुरेतस्मिन् देव प्रीणाति पूजित ।
 शरीरमिव जीवस्य दीपस्य स्नेहवत् प्रिये । ॥
 सर्वेषामपि देवानां यथा यन्त्रप्रतिष्ठितम् ।
 तस्माद्यन्त्रं लिखित्वा वा पूजयेत् परमं शिवम् ॥
 ज्ञात्वा गुरुमुखात्सर्वं पूजयेद्विधिना प्रिये । ।
 एकपीठे पृथक् पूजा विना यन्त्रं करोति य ॥
 अङ्गहानिमपि त्यक्त्वा देवताशोपमाप्नुयात् ।
 एकपीठे कुलेशानि स्वे स्वे यन्त्रं पृथक् पृथक् ॥
 यजेदावरणोपेतान् देवान् तद्विधिना तत ।
 आवह्य देवतामेकां अर्चयेदन्यदेवताम् ॥
 उभाभ्यां लभते शापं मन्त्रचञ्चलमानस ।
 इत्यादि लक्षणं ज्ञात्वा गुरुतः शास्त्रतः प्रिये । ॥
 विधानेनार्चयेत् सम्यग्देवतां सुप्रसीदति ।
 षोडशैरुपचारैस्तु साङ्गं सावरणं प्रिये । ॥
 पूजयेत्सूलमन्त्रेण गन्धपुष्पाक्षतादिभिः ।
 महापोडोदिताशेषपरिवाराद्यं शाश्वति ॥
 प्रणवादि नमोऽन्तेन तत्तदाश्रायमर्चयेत् ।
 आगमोक्तेन मार्गेण तर्पयेदलिविन्दुना ॥

अद्भुष्ठानामिकाभ्याश्च नखे निःसृतमूर्धतः ।
 स्वपात्रम्पन्दमिष्यन्दं विधिवत् कुलनायिके ॥
 सकृत्तर्पणसुत्सृज्य जम्बा भूलश्च पादुकाम् ।
 अन्तःशक्तिमनुस्मृत्य तर्पयेद्दोरदेवताः ॥
 अद्भुष्टो भैरवो देवोऽनामाचण्डिकाप्रिये ।
 अनामाद्भुष्टयोगिन तत्तत् कुलजसन्ततिम् ॥
 अद्भुष्ठानामिकाभ्याश्च वश्यकर्मणि तर्पयेत् ।
 तर्जन्यद्भुष्टयोगिन तर्पयेदभिचारके ॥
 कनिष्ठाद्भुष्टयोगिन स्तम्भने तर्पयेत् प्रिये ! ।
 एवं सन्तर्प्य देवेशि ! कुलद्रव्यैर्यथाविधि ॥
 देवतापुरतो देवि ! गुरुपंक्तौश्च तर्पयेत् ।
 पंक्तिवयक्रमेणाय ज्ञात्वा सम्यगनन्यधीः ॥
 हस्ताभ्यां धेनुमुद्रां धनुरपि कपालश्च दधतौम्
 द्रुतस्वर्णप्रख्यामरुणकुसुमालेपवसनाम् ॥
 कृपापूर्णापाङ्गामरुणनयनामम्बरजटा-
 सुपेतां सिद्धौघैर्यजत गुरुपंक्तिं क्रमगतिम् ॥
 एवं संपूज्य धूपश्च दीपं नैवेद्यमेव च ।
 आसवं पिशितोपेतं भक्ष्याणि विविधानि च ॥
 कदल्यादि फलान्येव ताम्बूलश्च समर्पयेत् ।
 इति ते कथितं देवि ! कुलाचारस्य लक्षणम् ।
 कुलद्रव्यादिसंस्कारं किमन्यत् श्रोतुमिच्छसि ॥
 इति कुलाचारं महारक्षसि द्रव्यसंस्कारविधि कथनं नाम षष्ठीब्राह्मणम् ।

सप्तम उल्लासः ।

देव्युवाच । कुलेश ! वटुकादीनां वलिश्च शक्तिलक्षणम् ।
 तद्द्रव्यस्यैव स्त्रीकारं वद मे करुणानिधे ! ॥

ईश्वर उवाच । शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि यन्मां त्वं परिपृच्छसि ।

तस्य श्रयणमात्रेण तत्त्वज्ञानं प्रकाशते ॥

यावन्नो वटुके दद्यात्तावन्मेव कुलेश्वरि ! ।

लप्यन्ति देवताः सर्वाः स्मरणाद् यजनादपि ॥

। वटुकादीन् यजेत्तस्माद्भ्यपुष्पासवामिषैः ।

तत्तन्मन्त्रैर्विधानेन देवता प्रीतिमाप्नुयात् ॥

यत्किञ्चिद्द्रव्यसङ्घातं पूजार्थं भोगहेतुना ।

श्रानीतं दीयते भक्त्या चेत्त्रेभ्यश्च कुलेश्वरि ! ॥

वटुकमन्त्रान् वक्ष्यामि शृणुष्व कुलनायिके ! ।

यैः समर्चितमात्रेण सर्वे नश्यन्त्युपद्रवाः ॥

तारत्रयं ततो देवी पुत्रेति वटुकेति च ।

नाथश्च कपिलजटाभारभासुरपिङ्गल ! ॥

त्रिनेत्रेति पदं पद्यात् ज्वालासुखपदं ततः ।

इमां पूजां बलिं गृह्ण ह्यं पावकवक्त्रभा ॥

उक्तो वटुकमन्त्रोऽयं चत्वारिंशद्विरचरैः ।

बलिनानेन सन्तुष्टो वटुकः सर्वसिद्धिदः ॥

शान्तिं करोतु मे नित्यं भूतवेतालसेवितः ।

तारत्रयं ततः सर्वयोगिनीभ्यः पदं वदेत् ॥

तत्पद्यात् सर्वभूतेभ्यः सर्वभूताधिपाय च ।

पदं ततो डाकिनीभ्यः शाकिनीभ्यः पदं वदेत् ॥

त्रैलोक्यविपदं चैव वासिनीभ्य इमां वदेत् ।

पूजां बलिं गृह्ण युग्मं स्वाहान्तो योगिनीमनुः ॥

कथितोऽयं महेशानि ! मन्त्रः पञ्चदशाक्षरः ।

या काचिद् योगिनी रौद्रा शीम्या शीम्यतरा यदि ॥

खेचरी भूचरी व्योमचरी प्रीतास्तु मे सदा ।

तारत्रयं वदेत् सर्पभूतेभ्यः सर्व एव हि ॥

पश्चाद्भूतपतिभ्यो हुं फट् सप्तदशाक्षरः ।
 भूता ये विविधाकारा दिक्षु भौमान्तरोक्ष्माः ॥
 पातालसंस्था ये केचिच्छिवे ! ये च न भाक्ताः ॥
 ब्रह्माद्याः सत्यसन्धाश्च भ्रष्टाः शक्त्युपहंहिताः ॥
 वृष्यन्तु प्रीतमनसः प्रतिगृह्णन्निवमं बलिम् ।
 तारत्रयं ततो देवि ! युग्मं देवीपद वदेत् ।
 सर्वविघ्नान् पदं पश्चाद्वाग्म्यं द्वितीयं तथा ॥
 सर्वोपचारसहितामिमं पूजां बलिं वदेत् ।
 गृह्ण गृह्ण द्विठान्तोऽयं भैरवाधिष्ठिताश्च च ॥
 अक्षोभ्यवन्दितः पश्चाद् हृदवाधिष्ठितं परम् ।
 सिद्धार्थं पदमाभाष्य पश्चादवतर द्वयम् ॥
 क्षेत्रपालद्वय पश्चान्महाक्षेत्रपदं ततः ।
 अस्मिन् ग्रामाधिपतयेऽस्मिन् देशाधिपतये ततः ॥
 बदेद्दटुकनाथेति देवीपुत्रपदं ततः ।
 मिथनादपदं पश्चात् प्रचण्डोपपदं वदेत् ॥
 कपालीति पदं पश्चाद्ग्रीषथेति पदं वदेत् ।
 स्यात् सर्वविघ्नाधिपतये इमां पूजा बलिं वदेत् ॥
 गृह्ण गृह्ण कुरु इन्द्रं मम दूरय युग्मकम् ।
 ज्वलयुग्मं प्रज्वलयुग्मं सर्वविघ्नान्नितीरयेत् ॥
 नाशय इदितयं चां श्रीं शृं चैं श्रीं चस्ततः परम् ।
 मातृपुत्रपदं पश्चात् कुलपुत्रपदं ततः ॥
 क्षेत्रपालाय वीपद् हुं पञ्चत्तरशताक्षरः ।
 तारत्रय वदेत् पश्चादसुक ! क्षेत्रपाल ! च ॥
 राजराजेन्द्र ! इमं पूजां बलिमतः परम् ।
 गृह्ण युग्मं द्विठान्तोऽयमष्टाविंशाक्षरो मनुः ॥
 अनेन बलिदानेन वटुवदसमन्वितः ।

राजराजेश्वरो देवो मे प्रसीदतु सर्वदा ॥
 पश्चिमे वटुकं देवसुत्तरे योगिनीबलिम् ।
 पूर्वे भूतबलिं दद्यात् क्षेत्रपालञ्च दक्षिणे ॥
 राजराजेश्वरं मध्ये पूजयित् कुलनायिके ! ।
 अद्भुष्टानामिकाभ्याश्च वटुकस्य बलिः स्मृतः ॥
 तर्जनीमध्यमाङ्गामा अद्भुष्टो योगिनीबलिः ।
 अद्भुलीभिश्च सर्वाभिरुक्तो भूतबलिः प्रिये ! ॥
 अद्भुष्टतर्जनीभ्याश्च क्षेत्रपालबलिं हरेत् ।
 अद्भुष्टमध्यमाभ्याश्च राजराजेश्वरस्य च ॥
 वटुकादीन् समर्थैश्च कुलदीपान् समर्चयेत् ।
 ईशत्पल्लपिष्टेन कुर्याद्दिदाद्भुलान्वितान् ॥
 दीपान् डमरुकाकारान् त्रिकोणानतिशोभितान् ।
 कर्पाज्यग्राहिणः कुर्यान्नव सप्ताष पञ्च वा ॥
 अन्तस्तेजो बहिस्तेज एकीकृत्यामितप्रभान् ।
 त्रिधा देव्युपरि भ्राम्यन् कुलदीपास्त्रिवेदयेत् ॥
 समस्तचक्रचक्रेशियुते ! देवि ! कुलात्मिके ! ।
 चारात्रिकमिदं देवि ! गृहाण मम सिद्धये ॥
 कुलदीपान् प्रदर्शय शक्तिपूजां समाचरेत् ।
 स्वशक्तिं वोरशक्तिं वा दीक्षिताश्च विशेषतः ॥
 पाययित्वा पिबेन्न्ययमिति शास्त्रस्य निश्चयः ।
 अभ्यर्च्य देवतानुद्धरा मध्यसंस्कारमम्बिके ! ॥
 मन्त्रदीक्षाविधानैश्च सिद्धो भवति नान्यथा ।
 तस्मात् सुलक्षणां शक्तिं गन्धपुण्याक्षतादिभिः ॥
 अभ्यर्च्य देवतानुद्धरा भोगपात्रं निवेदयेत् ।
 तदन्ते कन्यकाद्यापि प्रमदाय मनोहराः ॥
 स्मर्युज्य देवतानुद्धरा दद्यात् पात्रं पृथक् पृथक् ।

अनिषेद्य तु यः शक्तो कुलद्रव्यं निषेवते ॥
 पूजितं निष्फलं तस्य देवता न प्रसीदति ।
 चण्डाली कर्मचारी च मातङ्गी पुङ्गवी तथा ॥
 श्वपची खट्वकी चैव कैवर्ती विश्वयोपितः ।
 कुलाष्टकमिदं प्रोक्तं स्वकुलाष्टकमुच्यते ॥
 कौञ्चिकी शीण्डिकी चैव शस्तजीवी च रञ्जकी ।
 गायकी रजकी शिल्पी केशरी च तथाष्टमी ॥
 तन्त्रमन्त्रसमायुक्ता समयाचारपालिका ।
 कुमारी च व्रतस्था च योगमुद्राधरापि वा ॥
 पूजाकालेषु ताः प्रोक्ताः सा ज्ञेया संहजा बुधैः ।
 उक्तजात्यङ्गनाभावे चतुर्वर्णाङ्गनां यजेत् ॥
 सुरूपा तरुणी कान्ता स्वकुलाद्युदिता शुचिः ।
 शङ्काहीना भक्तियुक्ता मूढशास्त्रोपयोगिनी ॥
 अलोलुपा सुशीला च स्मितास्या प्रियवादिनी ।
 गुरुदेवतसङ्गता सुचित्ता कौलिकप्रिया ॥
 विमत्सरा विशेषज्ञा देवतासाधनोत्सुका ।
 मनोहरा सदाचारा शक्तिरेका सुलक्षणा ॥
 दुष्टोद्या कर्कशा स्तब्धा कुत्सिता कुलदूषिता ।
 पराधीना भावहीना दुराचारातुरालसा ॥
 निद्राशक्तातिदुर्मेधा हीनाङ्गी व्याधिपीडिता ।
 दुर्गन्धा दुःखिता मूढा हृदोन्मत्तरहस्यभिव् ॥
 कुतर्का कुत्सितालापा निर्लज्जा कलहप्रिया ।
 विरूपीन्मार्गगा दुष्टा पङ्गुन्धविकृतानना ॥
 दंष्ट्रशीं मन्त्रयुक्ताश्च शक्तियोगे विवर्जयेत् ।
 ततोऽर्चनादिकं सर्वं मन्त्रादेशपुरःसरम् ॥
 इति पूर्वादिमनुना मन्त्रो देव्यै निषेदयेत् ।

सारत्रयमितः पूर्वं प्राणबुद्धी ततः परम् ॥
 देहधर्माधिकारान्ते जायत्स्वप्नसुषुप्तिषु ।
 मनसा च ततो वाचा कर्मणा तत्परं वदेत् ॥
 हस्ताभ्याश्च ततः पद्भ्यामुदरेण ततः परम् ।
 शिश्ना च यत् कृतं पद्याद्यदुक्तं यत् कृतं वदेत् ॥
 तत् सर्वं गुरुदेवान्ते मक्षमर्पितमस्त्विति ।
 स्वाहान्तो मनुरित्युक्तस्त्रिसप्तद्व्यचरः प्रिये ! ॥
 ज्ञानतोऽज्ञानतो वापि यन्मया क्रियते सदा ।
 तव कृत्यमिदं सर्वमिति भातः । क्षमस्व मे ॥
 एवं सम्प्रार्थ्य देवेशि ! स्तुत्वा नत्वा च भक्तितः ।
 प्रधानदेवताभूर्त्तौ परिवारान् समर्पयेत् ॥
 एवं सावरणां देवीं चिन्तयेद् हृदयाम्बुजे ।
 श्रेयिकायै समर्प्याथ मूलमन्त्रेण शोधयेत् ॥
 स्मृत्वा गुरुपदुच्छिष्टचाण्डाली तदनन्तरम् ।
 वदेन्मातङ्गि ! सर्वान्ते वशङ्करि । च युग्मकम् ॥
 एकविंशतिवर्णैश्च श्रेयिकामनुरौरितः ।
 मन्त्रेणानेन निर्माल्यं श्रेयिकायै समर्पयेत् ॥
 देवीमुच्छिष्टमातङ्गो ध्यायेत् कौलिकमोहिनीम् ।
 वीणावाद्यविनोदवाद्यनिरतां नीलांशुकीशासिनीम्
 विश्वोष्ठीं नवयावकार्द्रचरणामाकीर्णकेशाननाम् ।
 नृदङ्गीं सितशङ्कुण्डलधरां माणिक्यपुष्पोक्चलाम्
 मातङ्गीं प्रणमामि सञ्चितमुखीं देवीं शुक्लश्यामलाम् ॥
 ततः श्रीगुरुपादाय साक्षात् परशिवाय च ॥
 कराभ्यां पात्रमुद्धृत्य सद्वितीयं समर्पयेत् ।
 सत्सम्पदायसंयुक्तैर्वीरैश्च सह पूजनम् ॥
 अन्योन्यपन्दनं कृत्वा पिवेच्च तदनुज्ञया ।

सव्येनोद्धृत्य पात्रन्तु मुद्रां कृत्वापसव्यतः ॥
 यथाविधि द्वितीयेन गृह्णीयान्मन्त्रमुच्चरन् ।
 पिशितं मांसपात्रन्तु मद्यं चुलुकसन्निभम् ॥
 आत्मदेहत्रयं तद्वत्तयेणाथ विशोधकम् ।
 तरुणील्लाससहितः प्रसन्नवदनेक्षणः ॥
 गुरुः शिष्यान् समाह्वय दद्यात्तत्त्वत्रयं पिवेत् ।
 शिष्योपायनमादाय शुद्धात्मा कुसुमादिकम् ॥
 यथाशक्ति विनीतात्मा विस्रशाख्यविवर्जितः ।
 प्रणम्य वह्निरष्टाङ्गं प्रविश्यान्तः शनैः प्रिये ! ॥
 ममर्षोपायनं भक्त्या शिवाय गुरुरूपिणि ।
 गृहीत्वाङ्गुष्ठकौ कृत्वा करी नम्राग्रतर्जनी ॥
 जानुभ्यामवनिं गत्वा पञ्चाङ्गं प्रणमेद्गुरुम् ।
 वामाङ्गुष्ठानामिकाभ्यां दक्षहस्तप्रसारितम् ॥
 स्पृष्ट्वा विगृह्णद्दयमोपदानतमस्तकम् ।
 वामाङ्गुष्ठानामिकाभ्यां शिष्याय श्रीगुरुः प्रिये ! ॥
 प्रकृत्याद्यैः पृथिव्यन्तैस्तुर्धिगतिभिः शिष्यैः ।
 स्वैर्विगृह्णितत्त्वैश्च धाम्भयैर्नकुलेश्वरि । ॥
 मयुक्तेनाथ तत्त्वेन स्युन्देशं विगोधयेत् ।
 मायादिपुरुषास्तैश्च शुद्धाशुद्धैश्च सप्तभिः ॥
 तत्त्वंः स्यर्शाद्वयेर्षणैः कामराजेन मन्त्रपितृ ।
 गुप्तेन विद्यातत्त्वेन सूक्ष्मदेशं विगोधयेत् ॥
 शिष्यादिगृह्णविद्यास्तैः पञ्चतत्त्वैश्च व्यापकम् ।
 परया शिष्यतत्त्वेन परं देशं विगोधयेत् ।
 पटुधिगत्तत्त्वमहितमानिन्याऽथनया प्रिये ! ।
 तत्त्वत्रयाश्रितं वीजं सर्वतत्त्वं विगोधयेत् ।
 गोधयेत्तिसप्तशुद्धाद्य मदिर्मायानिमागुरुः ॥
 शुद्धं गुरुणा दत्तं गोधयामांति शोचरन् ।

भक्त्या चावनतः शिष्यो निःशब्दं त्रिः पिवेदलिम् ॥
 पाणिभ्यां संस्पृशेद्देहं सर्वतत्त्वं समुच्चरन् ।
 गिरःप्रमृतिपादान्तं शुद्धं देहं विशोधयेत् ॥
 खलन्ति तत्त्वमन्त्रं स्यात् सूक्ष्मं विद्यान्तगोचरम् ।
 परान्तं शिवतत्त्वं स्यादिति तत्त्वत्रयं जगत् ॥
 एवं तत्त्वत्रयज्ञानं गुरीर्ज्ञात्वा य आचरेत् ।
 स जीवन्नेव मुक्तः स्यादिति शङ्करभाषितम् ॥
 ततः स्वीकृत्य च गुरुः शिष्येभ्यः शेषदो भवेत् ।
 आदाय गुरुणा दत्तं सद्द्वितीयासवं पिवेत् ॥
 त्रोगुरुज्येष्ठपूजाभ्यां सर्वतः कुलनायिके ! ।
 नोपविश्य पिवेन्मद्यं प्रायश्चित्तीभवेत् प्रिये । ॥
 तस्मान्मन्त्रविधानेन कर्त्तव्यं कुलनायिके ! ।
 इदं पवित्रममृतं जगतां परमेपजम् ॥
 पशुपाशभवोच्छेदकारणं भैरवोदितम् ।
 चित्ते स्वातन्त्र्यरूपत्वात्तदानन्दमयः स्वतः ॥
 तन्मयत्वाच्च भावानां भावाच्चान्तरितासवे ।
 स्वस्वातन्त्र्यविकाशाय स्वरसस्तेन पीयते ॥
 तस्मादिमां सुरां देवीं पूर्णोऽहं त्वां पिबाम्यतः ।
 मन्त्रेणानेन देवेशि ! मूलमन्त्रेण मन्द्ववित् ॥
 अनाकुलमनाः कुर्यादलिपानं शनैः शनैः ।
 तस्मान्मूर्त्तित्रिकोणस्थे कोटिसूर्य्यसमप्रभे ॥
 कुण्डलाकृतिचिद्रूपे हुमेद्द्रव्य समन्त्रकम् ।
 अहन्तापात्रभरितमिदन्तापरमामृतम् ॥
 पराहन्तामये वक्त्रौ होमे स्वीकारलक्षणम् ।
 गुरुदैवतमन्त्राणामैक्यं सञ्चिन्तयेद्विया ॥
 • यावदुल्लासपर्यन्तमुपदेशे पिवेन्मधु ।

चरुकः सिद्धिदः प्रोक्तो दोषज्ञानप्रदो भवेत् ॥

पानात्परपदप्राप्तिः कुलेषु लय ईरितः ।

भोजनान्ते विषं मद्यं मद्यान्ते भोजनं विषम् ॥

अमृतं तद्विजानोदयदन्नं मधुना सह ।

चर्वणेन युतं पानममृतं कथितं प्रिये ॥

चर्वणेन विना पानं केवलं विषभक्षणम् ।

पानञ्च त्रिविधं प्रोक्तं दिव्यवीरपशुक्रमात् ॥

दिव्यं देव्यग्रतः पानं वीरं सद्भासने ज्ञतम् ।

स्वेच्छया पशुवत्पानं पशुपानमितीरितम् ॥

भुक्तिमुक्तिप्रदं दिव्यं वीरं सुक्तिप्रदं प्रिये !

पशुपानं नारकेयमेवं पानफलं प्रिये ! ॥

दृष्टिमानसवाक्काये यावन्नो भवति भ्रमः ।

सावत्पानं प्रकुर्वीत पशुपानमतः परम् ॥

यावन्नेन्द्रियवैकल्यं यावन्नो सुखविक्रिया ।

तावद् द्यः पिबते मद्यं स सुक्तो नात्र संशयः ॥

पीत्वा पीत्वा पुनः पीत्वा यावत् पतति भूतले ।

उत्थाय च पुनः पीत्वा पुनर्जन्म न विद्यते ॥

आनन्दात्तृप्यते देवी मूर्च्छनाङ्गिरवः स्वयम् ।

वमनात् सर्वदेवाश्च तस्मान्निविधमाचरेत् ॥

दिव्यपानरतानां वै यत्सुखं कुलयोगिनाम् ।

तत् सुखं सार्वभौमस्य नृपस्यापि न विद्यते ॥

यत् सुखं कुलनिष्ठानां कुलद्रव्यनिषेवणात् ।

तत्क्षीणमेव मीचः स्वात् सत्त्वमेव वरानने ! ॥

इति ते कथितं सम्बक् वटुगत्तवादिपूजमम् ।

समासेन कुलेगानि ! किम्भूयः श्रोतुमिच्छसि ॥

इति कुलार्णवे महारक्षसे वटुगत्तवादिपूजनाम सप्तमं अध्यायः ।

अष्टम उल्लासः ।

श्री! इव्युवाच । कुलेश ! श्रोतुमिच्छामि करुणामृतवारिधे ।।

उल्लासभेदं द्रव्यस्य द्रव्यपात्रादिसङ्गमम् ॥

श्री! रत्युल्लासकमेवञ्च शीचक्रस्थितिरेव च ।

चेष्टां कौलिकशक्तीनां वद मे परमेश्वर ! ॥

ईश्वर-उवाच । शृणु देवि । प्रवक्ष्यामि यन्मां त्वं परिपृच्छसि ।

तस्य श्रवणमात्रेण जायते दिव्यभावना ॥

आरम्भस्तरुणशैव यौवनः प्रोढ एव च ।

तदन्तश्चोन्मनाशैव मनोउल्लासश्च सप्तमः ॥

तत्त्वत्रयं स्यादारम्भः कथितः कुलनायिके ।।

कथितस्तरुणोउल्लासस्तरुणं सुखमम्बिके । ॥

यौवनं मनसः सम्यगुल्लासः सुस्थितिः प्रिये ।।

सखलनं दृष्टनोवाचां प्रौढ इत्यभिधीयते ॥

समुल्लासे स्थिते चक्रे यदीच्छेत् पात्रमैलनम् ।

अदीक्षितैरनाचारैरतत्त्वज्ञैरदैवतैः ॥

द्रूपकैः समरभ्रष्टैर्न कुर्याद्द्रव्यसङ्गतिम् ।

अभिन्नमन्यमानैश्च प्रपञ्चव्रतधारिभिः ॥

पशुभिः क्षुद्रकर्मस्थैर्न कुर्यात् पात्रसङ्गतिम् ।।

स्त्रोद्विष्टैर्गुरुभिः शप्तैर्भ्रातृहीनैर्दुरात्मभिः ॥

कुलोपदेशहीनैश्च न कुर्याद्द्रव्यसङ्गतिम् ।

पदवाक्यप्रमाणज्ञः श्रुतिस्मृत्यर्थवित्तमः ॥

कुलधर्मानभिज्ञश्चेत्तत्सङ्गं परिवर्जयेत् ।

तत्कुले च प्रसूता वा हृदाचारप्रवर्त्तकाः ॥

त्वत्पूजाविमुखाः स्युश्चेत्तत्संगं परित्यजेत् ।

स्त्रीपुत्रभित्तबन्धूनां स्निग्धानामपि पार्वति ! ॥

कुलाचारानभिज्ञानां सङ्गतिं वर्जयेत् प्रिये ।।

अदृष्टपुरुषाणाञ्च देशान्तरनिवासिनाम् ॥
 विना सद्भेतयोगेन न कुर्याद्द्रव्यसङ्गतिम् ।
 एकपात्रं न कुर्वीत यदि साक्षात् कुलेश्वरः ॥
 मन्त्राः पराङ्ग, खास्तस्य विघ्नश्चैव पदे पदे ।
 स्वपात्रस्थितहेतुश्च न दद्याद्भैरवाय च ॥
 यदि दद्यात् कुलेशानि ! देवताशापमाप्नुयात् ।
 आसनं भोजनं पात्रमुपानच्छयनानि च ॥
 अनभिज्ञैरनर्हैश्च सङ्गमं नैव कारयेत् ।
 स्रोतोभेदेन वा कुर्यात् कौलिकैः पात्रमेलनम् ॥
 यदृच्छया तु सम्प्राप्तमलिपात्रन्तु भक्तितः ।
 आदाय पूर्ववद्देवि ! गुरुं स्वञ्च श्वरेत् प्रिये ! ॥
 गुरुशक्तिश्रुतानाञ्च गुरुज्येष्ठकनिष्ठयोः ।
 उच्छिष्टं भक्षयेत् स्त्रीणां ताभ्यो नोच्छिष्टमर्पयेत् ॥
 चक्रमध्येऽपि देवेशि ! नान्यथा पतनं भवेत् ।
 कनिष्ठानान्तु शिष्याणां दद्यादुच्छिष्टमम्बिके ! ॥
 दद्यात् स्नेहेन योऽन्धेभ्यः स भवेदापदा पदम् ।
 आसनोच्छिष्टपात्रन्तु यो गृह्णाति विमूढधीः ॥
 स्नेहात्नीभाङ्गयादापि देवताशापमाप्नुयात् ।
 प्रीट्ठीलासे महादेवि ! कुर्यादलिबिबर्जनम् ॥
 पूजागृहहादहिः कुर्याच्चिकीर्णं वा गृहान्तरे ।
 गन्धपुष्पाक्षतैः शिष्यो ध्यायेदुच्छिष्टभैरवम् ॥
 गदात्रिशूलडमरुपात्रहस्तं त्रिलोचनम् ।
 कृष्णामं भैरवं ध्यायेत् सर्वविघ्ननिवारणम् ॥
 तारत्रयं समुच्चार्य पद्यादुच्छिष्टभैरवम् ।
 एहि युग्मं बलिं गृह्ण युग्मं फट् च द्विठान्तकम् ॥
 बल्युदासनमन्त्रोऽयं द्वाविंशतिभिरक्षरैः ।

शान्तिस्तथं पठेत् पथात्तर्पयेदलिविन्दुभिः ॥

यजन्ति देव्यो हरपादपङ्कजं प्रसन्नवामस्थितमौचदायकम् ।

अनन्तसिद्धान्तमतिप्रबोधकं नमामि चक्राष्टकयोगिनीशम् ॥

योगिनोचक्रमध्यस्थं मातृमण्डलवेष्टितम् ।

नमामि शिरसा नाथं भैरवं भैरवीप्रियम् ॥

अनादिघोरसंसारपरिध्वंसैकहेतवे ।

नमः शोनायवेद्याय कुलीपधिविधायिने ॥

आपद्दो दुरितं रोगाः समयाचारलङ्घनात् ।

तत्सर्वाणि ध्यपोहन्तु दिव्यचक्रस्य मेलनात् ॥

नन्दन्तु साधककुलान्यलिमात्मनिष्ठाम्

पापा जहन्तु समयाद्दिशि योगिनीनाम् ।

सा शाश्वतौ स्फुरतु कापि ममाप्यवस्था

यस्यां गुरोर्यरणपङ्कजमेव सेव्यम् ॥

नन्दन्तु सिद्धगुरवस्तदनुक्रमौघाः

ज्येष्ठानुगाः समयिनो वटुकाः कुमार्यः ।

यद्योगिनीप्रवरवीरकुलप्रसूता

आचार्यभूमिपतयो द्विजसाधुलोकाः ॥

तन्दन्तु साधुकुलमर्मरताः परं ये

क्षान्ते विशेषपदभेदकशाश्ववाय ॥

तन्दन्तु साधकाः सर्वे नश्यन्तु कुलद्रूपकाः ।

अवस्था शाश्वतोयास्तु प्रसन्नोऽस्तु गुरुः सदा ॥

यद्येषा भैरवी देवी यदि भैरवशासनम् ।

यद्येष कुलधर्मः स्यात्तदा नश्यन्तु द्रूपकाः ॥

यासामराज्ञाप्रभावेण स्वास्थितं भुवनतयम् ।

नमस्ताभ्यः समस्ताभ्यो योगिनीभ्यो निरन्तरम् ॥

सुसङ्गक्रमभूमिकावसतयो नाडीषु याः संखिताः

याः कायोद्गतरोमकूपनिलया याः संस्थिता धातुषु ।
 उच्छ्वासीर्मिमहातरङ्गनिलया निश्वासवासाश्च या-
 स्ता देव्यो रिपुपक्षभक्षणपरांस्तृप्यन्तु मन्त्रार्चिताः ॥
 या देव्यः कुलसम्भवाः चित्तिगता या देवतास्तोयगा
 या नित्या मुदितप्रभा निधिगता या या भुवि प्रस्थिताः ।
 या व्योमाहितमण्डलामृतमया याः सर्वगाः सर्वदाः
 ता देव्यः कुलमार्गपालनपराः शान्तिं प्रयच्छन्तु मे ॥
 ब्रह्मा श्रीः शेषदुर्गागुह्यवटुकगणा भैरवाः क्षेत्रपाद्या-
 रुद्रादित्या ग्रहास्ते वसुपितृमुनयः सिद्धयो गुह्यकाद्याः ।
 भूता गन्धर्वविद्याधरऋषिपितरः किन्नरा यक्षनागा
 योगीशाधारणाद्याः सुरकरनिकराः पूजने सन्तु तुष्टाः ॥
 देहस्थाखिलदेवता गजसुखाः क्षेत्राधिपा भैरवा
 योगिन्यो वटुकाश्च यक्षपितरो भूताः पिशाचा ग्रहाः ।
 अन्ये भूचरक्षेत्रा दिशिचरा वेतालकाष्टका-
 स्तृप्यन्तां कुलपुत्रकस्य पितरः प्रीत्या समीपे चरन्तु ।
 ऊर्ध्वं ब्रह्माण्डतो वा दिवि गगनतले भूतले निष्कले वा
 पाताले वा तले वा सलिलपवनयोर्यत्र कुत्र स्थितो वा ।
 तीर्थे पीठोपपौठादिषु च कृतपदास्ते सुराः सर्वपूज्याः
 स्तृप्यन्तु ज्ञानदेव्यस्त्रलिबलिपिशितैर्धूपदीपादिकेन ॥
 सत्यं चेद्गुरुवाक्यमेव चतुरो वेदागमा योगिनी
 मन्त्राश्चेत् परदेवता यदि भवेद्ब्रह्म प्रमाणं हि चेत् ।
 शाक्तोयं यदि दर्शनं भवति चेदाज्ञाप्यमायान्ति चेत्
 सत्यञ्चापि च कौलधर्मपरमं स्यान्मै जयः सर्वदा ॥
 पिबन्तु मातरः सर्वाः पिबन्तु कुलसत्तमाः ।
 पिबन्तु भैरवाः सर्वे मम देहे व्यवस्थिताः ॥
 पिबन्तु मातरः सर्वाः समुद्राः सगणाधिपाः ।

योगिन्यः क्षेत्रपालाश्च मम देहे व्यवस्थिताः ।

शिवाद्यवनिपर्यन्तं तद्वादिस्तस्वसंयुतम् ॥

कालान्यादिशिवान्तश्च जगद् यज्ञेन तप्यतु ।

पाठित्वाभ्यर्चनापात्रं समुद्धृत्य गुरुः प्रिये ! ॥

ततो दद्यात् स्वशिष्याय प्रसादं कुलनायके

स्वाभीष्टचेष्टाकरणं प्रौढान्तः परिकीर्त्तितं

प्रौढान्तो न्यासने देवैर्यदि तैर्योगमण्डले

योगिनीमण्डलैश्चैव क्रियमाणं तदुच्यते ॥

तदारुदेषु वोरेषु कार्याकार्यं न विद्यते ।

इच्छैव शास्त्रसम्पत्तिरित्याज्ञा परमेश्वरि ! ॥

तत्र यद्यत् कृतं कर्म शुभं वा यदि वाशुभम् ।

तत्सर्वं देवताप्रौढ्ये जायते सुरसुन्दरि ! ॥

जपो जल्पः फलं तन्वाः समाधिरभिधीयते ।

विक्रिया पूजनं देवि ! क्वेदितं भैरवे बलिः ॥

। मुक्तिः स्याच्छक्तिसंयोगः स्तोत्रं तत्कालभाषितम् ।

न्यासोऽवयवसंस्पर्शो भोजनं हवनक्रिया ॥

। वोचनं ध्यानमीशानि ! शयनं घन्दनं भवेत् ।

तदुक्तासरतानान्तु या चेष्टा सा च सत्क्रिया ॥

कार्याकार्यविचारन्तु यः करोति स पातकी ।

एतच्चक्रगता वीरा विज्ञेयाः परयोगिनः ॥

ये चापुवन्ति मनुजाः साक्षाद्भैरवरूपभाक् ।

सस्योधकोपशमनं पतनाद्भारवर्जितम् ॥

वेणुवीणादिवाद्यश्च कवितारचनादिकम् ।

रोदनं पतनञ्चैव समुत्थानं विजृम्भणम् ॥

गमनं विक्रिया देवि ! योग इत्यभिधीयते ।

.क्रोऽस्मिन् योगिनी वीरा योगिन्यो मदमन्यराः ॥

समाचरन्ति देवेशि ! यथोक्तासं मनोगतम् ।

शनैः पृच्छति पार्श्वस्था विस्मृत्यात्मविषेष्टितम् ॥

विधाय वदने पात्रं निर्विषयानि वसन्ति च ।

यदन्यं पुरुषं मोहात् कान्तान्यमवलक्षते ॥

तस्यैव पुरुषस्यापि प्रीढीक्षासेन संयुतम् ।

पुरुषः पुरुषं मोहादालिङ्गत्यङ्गनाङ्गनाम् ॥

पृच्छति स्वपतिं मुग्धा कस्त्वं काहं इमे च के ।

किं कार्यं वयमाख्याताः किमर्थमिह संस्थिताः ॥

उद्यानं किमिदं हन्त गृहं किं प्राङ्गणं किमु ।

मुखे आपूर्य्य मदिरां पाययन्ति स्त्रियः प्रियान् ॥

उपदंशं मुखे क्षिप्त्वा निक्षिपन्ते प्रियानने ।

गृह्णन्ति पाणिमन्योन्यं व्यञ्जनानि च शाश्वति ! ॥

धृत्वा शिरसि नृत्यन्ति मद्यभाण्डानि योगिनः ॥

सङ्गीतकरतालञ्च विस्पष्टाक्षरमीतकम् ॥

वसनास्पन्दविन्द्यासं नृत्यन्ति कुलशक्तयः ।

योगिनो मदमत्ताश्च पतन्ति प्रमदोपरि ॥

मदाकुलाश्च योगिन्यः पतन्ति पुरुषोपरि ।

मनोरथसुखं मूर्णं कुर्वन्ति च परस्परम् ॥

इत्यादिविधिषां चेष्टां कुर्वन्ति कुलनायिके ! ।

विकृतिं मनसो हित्वा य उक्तासं प्रकुर्वते ॥

तदा तु देयताभावं भजन्ते योगिपुङ्गवाः ।

कौलिकान् भैरवावेशान् यो वा निन्दति भूढधी ॥

तं नाशयन्त्यसन्देहो योमिन्यः कुलनायिके ! ।

न निन्देन्न हसेत् क्षापि चक्रे मधुमदाकुलान् ॥

एतन्नक्रगतां वार्त्तां वह्निर्नैव प्रकाशयेत् ।

तेभ्यो दीप्तं न कुर्वीत नाहितञ्च समाचरेत् ॥

भक्त्या संग्राहयेत्तच्च गोपयेन्मातृजारवत् ।
 चक्रे मदाकुलान् दृष्ट्वा चिन्तयेद्देवताधिया ॥
 मोदते वन्द्ये भक्त्या यदीच्छेद्योगिनीपदम् ।
 पश्येदेवंविधं चक्रं यो भक्त्या कौलिकः प्रिये ! ॥
 व्रततीर्थतपोदानयज्ञकोटिफलं लभेत् ।
 उन्ननाः पतनोत्थाने मूर्च्छना च सुदुर्मुहुः ॥
 उन्ननाश्च तदुल्लासे भवेत् पठे समन्वितः ।
 चिरं संविदधाते तौ यौ हि कर्मपराक्षरौ ॥
 परंब्रह्मार्थसम्बानात् काले भुङ्क्ते परं विदुः ।
 अन्तर्लक्ष्यो वह्निर्दृष्टिर्निर्मपोन्नेपवर्जितः ॥
 एषा तु शान्भवी सुद्रा शिवस्य कामदायिनी ।
 सर्वोत्तीर्णा सदा हन्ता समासा चैव सत्कृतिः ॥
 अलुब्धोलासिनी वीराः शिवा एव न संशयः ।
 न किञ्चिदपि जानन्ति स्वानुष्ठानपरायणाः ॥
 तदायान्ति परं सौख्यं मनोवाचामगोचरम् ।
 स्वयमेवानुभूयन्ते शर्कराः क्षीरपानवत् ॥
 कीदृशं तादृशं सौख्यमिति वक्तुं न शक्यते ।
 दृश्यते पुलकाद्यैर्यत्तद्ब्रह्मध्यानमुच्यते ॥
 यत् सुखं विद्यते ध्वाने देहावेशकरं परम् ।
 कथितुं नैव शक्नोति प्रबुद्धा तु विशेषतः ॥
 ब्रह्मज्ञानामृतानन्दपरः सुकृतिनो नराः ।
 चण्डोऽप्यन्तर्हिते तस्मिन् शोचन्त्यासंहता इव ॥
 सप्तमोक्षासयुक्तानां तद्भक्तानां महात्मनाम् ।
 अष्टौ त्रिकालप्रानोत्थाः प्रत्नयाश्च कुलेश्वरि ! ॥
 अष्टावस्थासार्थपाद्या जायन्ते नात्र संशयः ।
 ब्रह्मनात्र किमुक्तेन अग्निमाद्यष्टसिद्धयः ॥

प्रतीहारपदं प्राप्ताः सेवन्ते मन्दिरं चिरम् ।
 ये गुणाः परमेशस्य पञ्चवक्त्रमनोः शुभाः ॥
 ते गुणाः कुलतत्त्वज्ञे ! तत्त्वज्ञानसमाहृताः ।
 आरम्भस्तरुणस्यैव योवनं प्रौढ एव च ॥
 तदन्ते जायदित्युक्तेद्योम्भनाः स्वप्न-उच्यते ।
 अनवस्थः सुपुतिः स्यादवस्थात्रयसंयुतात् ॥
 सप्तोक्तासञ्च यो वेत्ति स मुक्तः स च कीलिकः ।
 प्रवृत्ते भैरवीचक्रे सर्वे वर्णाः द्विजातयः ॥
 निवृत्ते भैरवीचक्रे सर्वे वर्णाः पृथक् पृथक् ।
 स्त्री वाथ पुरुषः षण्डश्चण्डालो वा द्विजोत्तमः ॥
 चक्रेऽस्मिन् नैव भेदोऽस्ति सर्वे देवसमाः स्मृताः ।
 तानामोदगताम्भस्तु गङ्गां प्राप्य यथैकताम् ॥
 गतिं श्रीचक्रमध्येऽपि चैकत्वं सर्वमानवाः ।
 ज्ञेयेण सहितं तोयं क्षीरमेव यथा भवेत् ॥
 तथा श्रीचक्रमध्ये तु जातिभेदो न विद्यते ।
 वर्गादिपुण्यलोकेषु देवादन्यदयथा न हि ॥
 तथैव चक्रमध्येऽपि देवताः सर्वमानवाः ।
 गतिभेदो न चक्रेऽस्मिन् सर्वे शिवसमाः स्मृताः ॥
 तदे हि स्थितमेव हि सर्वं हि ब्रह्म चाब्रवीत् ।
 बहुभाद्रं किमुत्तेन चक्रमध्ये कुलेश्वरि ! ॥
 तद्रूपाः पुरुषाः सर्वे त्वद्रूपाः प्रमदाः प्रिये ! ।
 चक्रमध्ये तु मूढात्मा जातिभेदं करोति यः ॥
 भक्षयन्ति योगिन्यस्तं शपन्ति कुलेश्वरि ! ।
 तीणामन्यतमं स्थानं पुणामन्यतमं पृथक् ॥
 यथा मियुनं कृत्वा क्रमात् समुपवेगयेत् ।
 तन्वाकारिणं वा सम्यक् चक्राकारिणं वा प्रिये ! ॥

शिवशक्तिधिया सर्वं चक्रमध्ये समर्चयेत् ।

अविभक्तौ यथा आषां लक्ष्मोनारायणौ यथा ॥

यथा वाणीविधातारौ तथा वीरः सशक्तिकः ।

मधुकुम्भसहस्रैस्तु मांसभारगतैरपि ॥

न तुष्यामि वरारोहे ! भगलिद्रामृतं विना ।

न चक्राङ्गं न पद्माङ्गं न ब्रज्जाङ्गमिदं जगत् ॥

लिङ्गाङ्गञ्च भगाङ्गञ्च तस्माच्छक्तिशिवात्मकम् ।

शिवशक्तिसमायोगो यस्मिन् काले प्रजायते ॥

सा सन्ध्या कुलनिष्ठानां समाधिस्था प्रतीयते ।

कामुको न स्त्रियं गच्छेदनिच्छन्तोमदीक्षिताम् ।

दोक्षिता कुलजां मत्तां विहितत्वात् स्त्रियं व्रजेत् ॥

इति तत्त्वत्रयोल्लासपानभेदादि चोदितम् ।

समासेन कुलेशानि ! किं भूयः श्रोतुमिच्छसि ॥

इति कुलाश्रमे नन्दारक्ष्ये त्रितयतत्त्वपानादिभेदकथन नामाष्टम उल्लासः ।

नवम उल्लासः ।

देव्युवाच । कुलेश ! श्रोतुमिच्छामि योगयोगीशलक्षणम् ।

कुलभक्ताञ्जनफल वदस्व करुणानिधे ! ॥

ईश्वर उवाच । शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि योगयोगीशलक्षणम् ।

तस्य अवणमात्रेण योगः साक्षात् प्रकाशते ॥

ध्यानन्तु द्विविधं प्रोक्तं स्थूलसूक्ष्मप्रभेदतः ।

साकारं स्थूलमित्याहुर्निराकारन्तु सूक्ष्मकम् ॥

स्थिरात्ममानसः कथित् स्थूलध्यानं प्रचचते ।

स्थूलेन निश्चितं चेतो भवेत् सूक्ष्मेऽपि सुस्थिति ॥

करपादीदराङ्गास्त्रिरहितं परमेश्वरम् ।

सर्वतेजोमयं ध्यायेत् सच्चिदानन्दलक्षणम् ॥

जोदेति नास्तमभ्येति न हृदिं याति न क्षयम् ॥

स्वयं विभात्यथान्यानि भावयेत् साधनं विना ॥

अनवस्वच्च, तद्रूपं सत्तन्मात्रमगोचरम् ।

वचसात्मनि सायुज्यं तज्ज्ञानं ब्रह्मसंज्ञकम् ॥

प्रतट्वायुसञ्चारः पापाण इव निश्चलः ।

इरजीवैकधामज्ञो, योगी योगविद्युच्यते ॥

अदार्थमातनिर्भातं स्तिमितोदधिवत् स्थितम् ।

रूपशून्यच्च, तद्दयान समाधिरभिधीयते ॥

न किञ्चिच्चिन्तनादेवि !, स्वयं तत्त्वं प्रकाशते ।

स्वयं प्रकाशिते तत्त्वे तत्क्षणात्तन्मयो भवेत् ॥

स्वप्नजाग्रदवस्थायां स्वप्नवदयोऽवतिष्ठते ।

निश्वासश्वासहीनश्च निश्चितं मुक्त एव सः ॥

निष्पन्दकरणग्रामः स्वात्मनात्मा च निश्चलः ।

यि आस्ते सृतवत् साक्षाज्जीवन्मुक्तः स उच्यते ॥

न शृणोति न वा पश्येन्न तिष्ठति न गच्छति ।

न जानाति सुखं दुःखं न च संलिप्यते मनः ॥

न चापिकिञ्चिज्जानाति न च बुध्यति काष्ठवत् ।

एवं शिवे विलीनात्मा समाधिस्थ इहोच्यते ॥

यथा जले जलं क्षिप्तं चोरे चौरं घृते घृतम् ।

अविशेषो भवेत्तद्द्विजात्मात्मपरमात्मनोः ॥

यथा ध्यानस्य सामर्थ्यात् कोटकी भ्रमरायते ।

तथा ध्यानस्य सामर्थ्याद्ब्रह्मभूती भवेन्नरः ॥

चीरोदृतं घृतं यद्वत्तत्र क्षिप्तं न पूर्ववत् ।

पृथक्कृते गुणैभ्यः स्यादात्मा तावदिहोच्यते ॥

यथान्धकारागारस्थो न किञ्चिदिह पश्यति ।

अलक्ष्यश्च तथा योगी प्रपञ्चं नैव पश्यति ॥

यथा निमीलने काले प्रपञ्चं नैव पश्यति ।
 तथैवोन्मीलनेऽपि स्यादेतद्ज्ञानस्य लक्षणम् ॥
 जनस्य देहकण्डूतिं विजानाति यथा तथा ।
 परं ब्रह्मस्वरूपी च वेत्ति विश्वविचेष्टितम् ॥
 विदिते परमे तत्त्वे वर्णातीतेऽस्त्विक्रमे ।
 किङ्करत्वं हि गच्छन्ति मन्त्रा मन्त्राधिपैः सह ॥
 आत्मैकभावनिष्ठस्य या या चेष्टा तदर्चनम् ।
 यो यो जल्पः स्वमन्त्रस्य तद्ज्ञानं यन्निरीक्षणम् ॥
 देहाभिमाने गलिते विदिते परमात्मनि ।
 यत्र यत्र मनो याति तत्र तत्र समाधयः ॥
 भिद्यते हृदयग्रन्थिच्छिद्यते सर्वसशयः ।
 क्षीयन्ते चास्य कर्माणि तस्मिन् दृष्टे परात्परे ॥
 योगीन्द्रेण यथा प्राप्तं निर्मलं परमं पदम् ॥
 देवासुरपदं तद्वत् प्राप्यते चापि गृह्यते ॥
 यः पश्येत् सर्वगं शान्तमानन्दानन्दमथ्ययम् ।
 न तस्य किञ्चिज्ज्ञातव्याज्ञातव्यात्मावशिष्यते ॥
 सम्प्राप्ते ज्ञानविज्ञाने सिद्धये च हृदि स्थिते ।
 लब्धे शान्तिप्रदे देवि न योगी नैव धारणा ॥
 परब्रह्मणि विज्ञाते समस्तैर्नियमैरलम् ।
 तालवृन्तेन किं कार्यं लब्धे मलयमारुते ॥
 असिकाबन्धनं नास्ति नासिकाबन्धनं न हि ।
 नियमानियमो नास्ति स्वयमेवात्मपश्यताम् ॥
 न पद्मासनतो योगी न नासाग्रनिरीक्षणात् ।
 पद्मासनगतो योगी नासिकाग्रं निरीक्षयेत् ॥
 ऐक्यं जीवात्मनोराहुर्योगं योगविशारदाः ।
 ध्यायतः क्षणमात्रं हि श्रद्धया परमं पदम् ॥

यद्भवेत्तत्समं पुण्यं तस्यान्तं नैव गण्यते ।

घणं ब्रह्माहमस्मीति य. कुर्यादात्मचिन्तनम् ॥

तत्सर्वं पातकं हन्यात्तमः सूर्योदये यथा ।

शतकृत्वस्तपस्तीर्थदानदेवार्चनादिषु ॥

यत् फलं कोटिगुणितं तदवाप्नोति तत्त्ववित् ।

उत्तमा सहजावस्था मध्यमा ध्यानधारणा ॥

जपस्तुतिः स्यादधमा होमपूजाधमाधमा ।

उत्तमा तत्त्वचिन्ता स्याज्जपचिन्ता तु मध्यमा ॥

शास्त्रचिन्ताधमा ज्ञेया लोकचिन्ताधमाधमा ।

पूजाकोटिसमं स्तोत्रं स्तोत्रकोटिसमो जपः ॥

जपकोटिसमं ध्यानं ध्यानकोटिसमो लयः ।

न हि नादात् परो मन्त्रो न देवः स्वात्मनः परः ॥

तानुसन्धेः परा पूजा न हि तप्तैः परं फलम् ।

शिवशक्तिपरां पूजां योगो नैव समाचरेत् ॥

मन्त्रोदकैर्विना सन्ध्यां पूजाहोमैर्विना जपः ।

उपचारैर्विना यागं योगी नित्यं समाचरेत् ॥

निःसङ्गश्च विसङ्गश्च निस्तोर्णोपाधिवासनः ।

निजस्वरूपनिर्मग्नः स योगी परतत्त्ववित् ॥

देहो देवालयो देवि ! जोषो देवः सदाशिवः ।

त्यजेदज्ञाननिर्माल्यं सोऽहम्भावेन पूजयेत् ॥

जीवः शिवः शिवो जीवः स जीवः केवलः शिवः ।

यथा पद्भूम्यधिरन्मूकोन्मत्तजडादयः ॥

निवसन्ति कुलेशानि ! तथा योगी स तत्त्ववित् ।

पाशवदः स्मृतो जीवः पाशमुक्तः सदाशिवः ॥

तृपेण बद्धो व्रीहिः स्यात्तुषाभावे हि तण्डुलः ।

कर्मबद्धः स्मृतो जीवः कर्ममुक्तः सदाशिवः ॥

भग्नो तिष्ठति विप्राणां हृदि वेदो मनीषिणाम् ।

प्रतिमा स्वल्पबुद्धीनां सर्वत्र विदितात्मनाम् ॥

यो निन्दास्तुतिशीलेषु सुखदुःखारिबन्धुषु ।

सम आस्ते स योगीन्द्रो हर्षाहर्षविवर्जितः ॥

निःस्पृहो नित्यसन्तुष्टः समदर्शी जितेन्द्रियः ।

स्वर्गहीनोऽप्रयासो च योगी परमतत्त्ववित् ॥

पञ्चमुद्रासमुत्पन्नः परमानन्दनिर्भरः ।

आस्ते सर्वत्र योगीन्द्रः पश्यत्यात्मानमात्मनि ॥

अलिमांसाङ्गनासङ्गे यत्सुखं जायते प्रिये । ।

तदेव पुण्यं विदुषामधमानान्तु पातकम् ॥

सदा मांसरसोप्लासी सदा च परचिन्तकः ।

सदा सशयहोनी यः कुलयोगी स उच्यते ॥

पिबन्मद्यं वमन् खादन् स्वेच्छाचारपरायणः ।

अहं त्वमनयोरैक्यं भावयेन्नृवसेत् सुखम् ॥

आमिपाहारसौरभ्यहोनस्य न सुखं भवेत् ।

प्रायश्चित्ती स विज्ञेयः पशुरेव न संशयः ॥

यावदासवगन्धः स्यात् पशुः पशुपतिः स्वयम् ।

विनालिमांसगन्धेन साक्षात्पशुपतिः पशुः ॥

नीके निकटमुत्कृष्टं लोकोत्कृष्टं निकटकम् ।

कुलमार्गं समुद्दिष्टं भैरवेण महात्मना ॥

अनाचारः सदाचारस्वकार्यं कार्यमेव च ।

असत्यमपि सत्यं स्यात् कौलिकानां कुलेश्वरि । ।

अपेयमपि पेयं स्यादभक्ष्यं भक्ष्यमेव च ।

अगम्यमपि गम्यं स्यात् कौलिकानां कुलेश्वरि ! ॥

न विधिर्न निषेधः स्यान्न पुण्यं न च पातकम् ।

न स्वर्गं नैव नरकः कौलिकानां कुलेश्वरि ! ॥

भ्रमभिन्ना भ्रमिन्नन्ति दरिद्रा धनवन्ति च ।
 विनष्टा अपि वर्द्धन्ते कौलिकाः कुलनायिके ! ॥
 रिपवश्चापि मित्रन्ति साक्षादासन्ति भूमिपाः ।
 बान्धवन्ति जनाः सर्वे कौलिकानां कुलेश्वरि ! ॥
 विमुखाः सुमुखाः सर्वे गर्विताः प्रणमन्ति च ।
 बाधकाबाधका यान्ति कौलिकानां कुलेश्वरि ! ॥
 मृत्युर्वै द्यायते देवि ! स्वर्गः साक्षाद्गृह्णायते ।
 पुण्यायन्तेऽङ्गनाः सर्वाः कौलिकानां कुलेश्वरि ! ॥
 बहुनात्र किमुक्तेन कुलयोगीश्वराः प्रिये ! ।
 सदा सङ्कल्पसिद्धाः स्युर्नात्र कार्या विचारणा ॥
 येन केनापि वेशेन येन केनाप्यलक्षितः ।
 यत्र कुवाश्रमे गच्छन् कुलयोगी प्रवर्त्तते ॥
 योगिनो विविधैर्वेशैर्नराणां हितकारिणः ।
 भ्रमन्ति पृथिवीमेतामविज्ञातस्वरूपिणः ॥
 सकृन्नेवात्मविज्ञानं क्षपयन्ति कुलेश्वरि ! ।
 उन्मत्तमूकजडवन्निवसेल्लोकमध्यमे ॥
 अलक्ष्यो हि यथा लोके ध्योन्नि चन्द्रार्कयोरिव ।
 नक्षत्राणां ग्रहाणान्तु तथैव कुलयोगिनाम् ॥
 आकाशे पक्षिणां देवि ! जलेऽपि जलचारिणाम् । ।
 यथा गतिर्न दृश्येत तथा वृत्तं हि योगिनाम् ॥
 असन्त इव भासन्ते वदन्यन्ना इव प्रिये ! ।
 पावका इव दृश्यन्ते कुलयोगिविशारदाः ॥
 जना यथावमन्यन्ते योगिनामेव सङ्गतिम् ।
 न किञ्चिदपि भाषन्ते ततो योगी प्रवर्त्तते ॥
 सुन्धी बालकवत् क्रीडेत् कुलेशो जलवच्चरित् ।
 वदेदुन्मत्तवह्निहान् कुलयोगी महेश्वरि ! ॥

यथा हसति लोकोऽयं जुगुप्सति च कुम्भितः ।
 विलोक्य दूरतो याति यथा योगी प्रवर्त्तते ॥
 क्वचिच्छिष्टं क्वचिद्दृष्टं क्वचिद्भूतपिशाचवत् ।
 नानावेशधरो योगी विचरेज्जगतीतले ॥
 योगी लोकोपकाराय भोगान् भुङ्क्ते न काङ्क्षया ।
 अदन् गृह्णत् कुलान् सर्वान् क्रीडेच्च पृथिवीतले ॥
 सर्वपायो यथा सूर्य सर्वभोगी यथानलः ।
 योगी भुक्त्वाखिलान् भोगान् तथा पापैर्न लिप्यते ॥
 सर्वस्पर्शी यथा वायुर्यथाकाशश्च सर्वगः ।
 सर्वं यथा नदीस्रातास्तथा योगी सदा शुचिः ॥
 यथा ग्रामगत तोय नदीयुक्तं भवेत् शुचिः ।
 तथा स्वेच्छुग्दहास्त्रादिर्योगिहस्तगत शुचिः ॥
 यथा चरन्ति देवेशि ! कुलधर्मपरायणाः ।
 यस्मिंश्चरन्ति योगीशाः स मार्गः परमो मतः ॥
 यस्यामुदेति सूर्य स्यात् पूर्वाशा न तु दृश्यते ।
 यत्र मत्तगजो याति तत्र मार्गो यथा भवेत् ॥
 कुलयोगी चरेद्यत्र स स मार्गं कुलेश्वरि ! ।
 नदीवक्रमृजु कर्तुं निरोधु तप्रवाहकम् ॥
 स्वेच्छाविहारिण शान्त को वा वारयितु क्षमः ।
 यदुन्मत्तबलोपेत क्रीडन् सर्वो न दृश्यते ॥
 तद्वन्न दृश्यते योगी क्रीडन्नेन्द्रियपन्नगैः ।
 निवृत्तदुःखा सन्तुष्टा निर्दन्दा गतमत्सराः ॥
 कुलज्ञानरता शान्ता सद्गतास्ते च कौलिकाः ।
 अमदक्रोधदम्भाशाहङ्कारा सत्यवादिनः ॥
 कौलिकेन्द्राद्यचपला जितेन्द्रियवशानुगाः ।
 कीर्त्यमाने कुले तेषां रोमाञ्चो गद्गदस्वरः ॥

धानन्दाः प्रीणते देवि ! कथिताः कौलिकोत्तमाः ।
 सर्वधर्माधिको लोके कुलधर्मः शिवोदितः-॥
 इति ये निश्चितधियः प्रोक्तास्ते कौलिकोत्तमाः ।
 यो भवेत् कुलतत्त्वज्ञः कुलनामविशारदः ॥
 कुलार्चनरतः स स्यात् कौलिको दाम्भिकः परः ।
 कुलभक्तान् कुलज्ञानान् कुलाचारकुले रतान् ॥
 प्रीतो भवति यो दृष्ट्वा कौलिकः स च मे प्रियः ।
 तत्त्वत्रय-श्रीचरण मूलमन्त्रार्थतत्त्ववित् ॥
 देवतागुरुभक्तस्य कौलिकस्यानुदीचया ।
 दुर्लभं सर्वलोकेषु कुलाचार्यस्य दर्शनम् ॥
 विपाकेनैव प्रभूषां लभ्यते नान्यथा प्रिये ! ।
 संस्मृतः कोर्त्तितो दृष्टो वन्दितो भाषितोऽपि वा ॥
 पुनाति कुलधर्मिष्ठशरणात्तोऽपि यदृच्छया ।
 सर्वज्ञो वापि भूर्ध्वो वाप्युत्तमो वाधमोऽपि वा ॥
 यत्र देवि ! कुलज्ञानो तत्राहश्च त्वया सह ।
 नाहं वसामि कैलासे न मेरौ न च मन्दिरे ॥
 कुलज्ञा यत्र तिष्ठन्ति तत्र तिष्ठामि भाविनि । ।
 सुदूरमपि गन्तव्यं यत्र माहेश्वरी जनः ॥
 द्रष्टव्यश्च प्रयत्नेन तत्र त्वं नन्दिता ह्यहम् ।
 अतिदूरस्थितो वापि द्रष्टव्यः कुलदेशिकः ॥
 समीपे वर्त्तमानोऽपि न द्रष्टव्यः पशः प्रिये ! ।
 कुलज्ञानी भवेद् यत्र स देशः पुण्यभाजनः ॥
 दर्शनादर्चनात्तस्य त्रिसप्तकुलसुदरेत् ।
 कुलज्ञानिनमालोक्य स्वसन्तानं गृहे स्थितम् ॥
 शंसन्ति पितरस्तस्य यास्यामः परमां गतिम् ।
 समाश्रयन्ति पितरः स्वहृष्टिमिव कर्षकाः ॥

योऽस्मत्कुलैषु पुत्रो वा पौत्रो वा कौलिको भवेत् ।
 म धन्यः खलु लोकेऽस्मिन् पुरुषः क्षीणकल्मषः ॥
 मत्समीपं समायान्ति कुलाचार्या सुदा प्रिये ! ।
 कौलिकेन्द्रे समायाते कौलिकावसथं प्रति ॥
 समायान्ति सुदा देवि ! योगिन्यो योगिभिः सह ।
 प्रविश्य कुलयोगीन्द्रं भजन्ते पिह्यदेवताः ॥
 तस्मात् सम्पूजयेद्भक्त्या कुलज्ञानरतान् परान् ।
 अभ्यर्चयित्वा त्वां देवि ! त्वद्भक्तान्नार्चयन्ति ये ॥
 पापिष्ठास्त्वत्प्रसादस्य भाजनं न भवन्ति ते ।
 नैवेद्यं पुरतो न्यस्तं दर्शनात् स्वीकृतं मया ॥
 साधुभक्तस्य जिह्वाग्रादश्रामि कमलेक्षणे ! ।
 त्वद्भक्तपूजनाद्देवि ! पूजितोऽहं न संशयः ॥
 तस्मान्न मत्प्रियाकाङ्क्षी त्वद्भक्तानेव पूजयेत् ।
 यत् कृतं कुलगिष्याणां तद्देवानां कृतं भवेत् ॥
 सुराः कुलप्रियाः सर्वे तस्मात् कौलिकमर्चयेत् ।
 न तुष्याम्यहमन्यत्र तथा भक्त्या सुपूजितः ॥
 कौलिकेन्द्रेऽर्चिते सम्यक् यथा तुष्यामि पार्वति ! ।
 यत् फलं नाप्नुयात्तीर्थतपोदानमखत्रतैः ॥
 दत्तमिष्टं हुतं तप्तं पूजितं जप्तमश्विके ! ।
 कौलिकस्य भवेद्द्वयं कुलज्ञं योऽवमानयेत् ॥
 श्रमगानं तद्गृहे देवि ! स पापी श्वपचाधमः । ।
 यः प्रविश्य कुलं धर्मं कुलाचारं न वेत्ति चेत् ॥
 कुलनिष्ठान् परित्यज्य यच्चान्यस्मै प्रदीयते ।
 तद्दानं निष्फलं देवि ! दातापि नरकं व्रजेत् ॥
 भिन्नभाण्डे जलं यद्वत् शिलायामुसवीजवत् ।
 भस्मन्येव हुतं हव्यं तद्दानमकौलिके ॥

यथाशक्त्या तु यत्किञ्चिदयो दद्यात् कुलयोगिने ।

विश्रेयसीयेषु प्रीत्या तत् फलं नैव वर्ष्यते ॥

यो देवि ! सुखमाह्वय कुलज्ञानशुभे दिने ।

अभ्यर्च्य देवताबुद्ध्या गन्धपुष्पाक्षतादिभिः ॥

मादिभिः पञ्चसुद्राभिः सङ्गता पस्तिपथेत् ।

तेषु तुष्टेष्वहं तुष्टस्तुष्टाः स्युः सर्वदेवताः ॥

भगिनीं वा सुतां भार्यां यो दद्यात् कुलयोगिने ।

मधुमत्ताय देवेभिः ! तस्य पुण्यं न गण्यते ।

अनिष्ठातविनिच्छिन्नमप्रयत्नेन वर्द्धितम् ।

परलोकस्य पापेयं वीरचक्रार्पितं मधु ॥

पापाचारसमायुक्तं सर्वलोकवद्विष्कृतम् ।

व्रायते हि कुलद्रव्यं कुलयोगीश्वरार्पितम् ॥

यस्मिन् देशे वरो वीरः कुलपुजारतः प्रिये ।।

सोऽपि देशो भवेत् पूज्यः किं पुनः स्वपुरस्थितः ॥

कौलिको यः सकृद्भुङ्क्ते पुण्यं कोटिगुणं भवेत् ।

किं पुनर्बहुभिर्भुङ्क्तेस्तत्पुण्यं नैव गण्यते ॥

तस्मात्सर्वप्रयत्नेन सर्वावस्थासु सर्वदा ।

कुलधर्मरतो भूयात् कुलज्ञानिनमर्चयेत् ॥

ज्ञानिनोऽज्ञानिनो वापि यावद्देहस्य धारणा ।

तत्तद्वर्णाश्रमाचारः कर्त्तव्यः सर्वमुक्तये ॥

कर्मणोन्मूलितेऽज्ञाने ज्ञानेन शिवता व्रजेत् ।

शिवैक्यस्यैव मुक्तिः स्यादतः कर्म समापयेत् ॥

कर्ममुक्तः सुखाकाङ्क्षो कर्मनिष्ठः सुखं व्रजेत् ।

सर्वकर्मोपि सन्त्यक्तुं न शक्यं देहधारिणा ॥

त्यजेत् कर्मफलं यो वा स त्वागोत्वभिधीयते ।

स्वकार्येषु प्रवर्त्तन्ते करणानीति चिन्तयेत् ॥

अहम्भावमपास्यैव यः कुर्यात् स न लिप्यते ।

क्रियमाणानि कर्माणि ज्ञानप्राप्तेरनन्तरम् ॥

न च सृशति तत्त्वज्ञं जलं पद्मदलं यथा ।

तत्त्वनिष्ठस्य कर्माणि पुण्यापुण्यानि सङ्घयम् ॥

प्रयान्ति नैव लिप्यन्ते क्रियमाणानि चाधुना ।

तत्पत्रसहजानन्दतत्त्वज्ञानरतः प्रिये ! ॥

सन्यक्तः कर्मसङ्कल्पः स विद्वान् कर्म सन्यजेत् ।

सृष्टैव यैः परित्यक्तं कर्मकाण्डमपण्डितैः ॥

पापण्डाः पण्डितमन्यास्ते यान्ति नरकं प्रिये ! !

ऋतुं प्राप्य यथा वृक्षः पत्रं त्यजति निःसृष्टः ॥

तत्त्वं प्राप्य तथा योगी त्यजेत् कर्मपरिग्रहम् ।

अश्वमेधायुतेनापि ब्रह्महत्यायुतेन च ॥

पुण्यपाप्यैर्न लिप्यन्ते येषां ब्रह्म हृदि स्थितम् ।

शुचिभ्यां यानि कर्माणि जिह्वोपस्थनिमित्तकम् ॥

जिह्वोपस्थपरित्यागी कर्मणः किं करिष्यति ।

इति ते कथितं किञ्चिद् योगयोगीश्वरक्षणम् ।

समासेन कुलेशानि । किञ्चूयः श्रोतुमिच्छसि ॥

इति कुलापर्वे महारण्ये योगसंस्थापनकथन नाम नवम उक्तासः ।

दशम उक्तासः ।

देव्युवाच । कुलेश ! श्रोतुमिच्छामि विशेषदिवसार्चनम्

तस्य पूजाफल देव ! वद मे परमेश्वर ! ॥

ईश्वर-उवाच । शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि यन्मां त्वं परिपृच्छ

तस्य श्रवणमात्रेण सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥

उत्तमा नित्यपूजा स्यात् पर्वपूजा तु मध्यमा ।

सासपूजाधमा ज्ञेया मासादूर्ध्वं वह्निर्भवेत् ॥

विहितैर्मादिभिर्द्रव्यैर्मांसादूहं ममर्शनम् ।
 पगोर्भयः प्रवेजिष्या यदि स्यादीक्षयेत् पुनः ॥
 मद्यं मांसञ्च मत्स्यञ्च गुद्रा भैयनमिव च ।
 मकारपञ्चमं देवि ! देवताप्रोतिकारणम् ॥

- मादिपञ्चकमीगानि ! देवताप्रोतये सुधीः ।
 यथाविधि निषेधेन दृश्यया चेत् स पातकी ॥
 कृणाटमी चतुर्दशी त्वमायाम्याद्य पूर्णिमा ।
 भ्रंक्रान्तिः पञ्च पर्याणि तेषु पुष्यदिनेषु च ॥
 गुरुजम्भदिने प्राप्ते तद्गुरोस्तद्गुरोरपि ।
 मानषीघादिपूजाञ्च स्वजम्भदिवसे तथा ॥
 यथावनं यथाग्रहं यथाद्रव्यं यथोचितम् ।
 यथाकालं यथादेशं तथा पूजां समाचरेत् ॥
 आचार्य्येणाथवान्येन कारयेच्चक्रपूजनम् ।
 स्वयं वा पूजयेद्देवि ! विन्दुपूजापुरःसरम् ॥
 सत्यलोकमवाप्नोति पुनरावृत्तिवर्जितः ।
 न कृत्वा कौलिको मोहाद्देवताशापमाप्नुयात् ॥
 मासे वार्षि हिमासे वा परमासे वत्सरेऽपि वा ॥
 त्र्योगुरुं पूजयेद्भक्त्या व्यासञ्च स्त्रीसुतादिभिः ॥
 तदभावे कुलञ्च तच्छिष्यं वान्ययोगिनम् ।
 मन्तोपयेत् कुलद्रव्यैः कुलपूजापुरःसरम् ॥
 योगेष्वपक्षु दीपेषु दुःसङ्गे दुर्निमित्तके ।
 पूजयेद्योगिनोऽहन्देवि ! तद्दोषशान्तये ॥
 यत्रैकान्नायतस्वज्ञाः कुलाचार्याः कुलेश्वरि ! ॥
 कौलिकास्तु चतुःपञ्चशक्तयश्च तथा प्रिये ! ॥
 पृथग्वा पूजयेद्देवि ! मिथुनाकारतोऽपि वा ।
 गन्धपुष्पाक्षताद्यैस्तु देवेशि ! समलङ्कृताः ॥

भक्ष्यभोष्यादिपिशितैः पदार्थैः पङ्कसान्वितैः ।
 प्रौढान्तोल्लासमुदिता हसन्ति निवसन्ति च ॥
 तच्छोचक्रमिति प्रोक्तं वृन्दं चापि तदुच्यते ।
 कुर्यान्न बह्वमारीणां पूजा मद्याजमासकैः ॥
 त त निमन्त्रयेद्भक्त्या साधक शुद्धमानस ।
 मनोहरामेकवर्षा कन्यका शुभलक्षणां ॥
 मन्त्री स्यात्वाथ शुद्धात्मा कृत्वा देवि । क्रमार्चनम् ।
 अभ्यङ्गस्नानशुद्धान्ता पूजास्थान समानयेत् ॥
 देवतासन्निधौ बालामुपवेश्य समर्चयेत् ।
 गन्धपुष्पादिभिर्धूपैर्हीपैश्च कुलदीपकैः ॥
 भक्ष्यते भोज्यपानैश्च क्षीराज्यमधुमासकैः ।
 कदलीनारिकेलादिफलैस्तां परितोषयेत् ॥
 अविपक्ष स्वयं देवि । यौवनोल्लाससयुत ।
 यथाशक्ति जपेदेवो मन्त्री बुद्ध्यावधिर्मनुम् ।
 बालामलङ्घिता पथाच्चिन्तयेत् खेष्टदेवताम् ।
 ततस्तां देवताबुद्ध्या नमस्कृत्य विसर्जयेत् ॥
 द्वितीयायां द्विवर्षीया एकवर्षाञ्च पूजयेत् ।
 एव त्रितीयौ कुमारीञ्च यजेत पूर्वदिनार्चिताम् ॥
 नवम्यामेकवर्षादिनववर्षान्तकन्यका ।
 सरस्वती रमा गीरो दुर्गा चन्द्रमुखी तथा ॥
 हरप्रिया उमा भोमा शान्ता च नव कीर्तिता ।
 त्रिताराद्यैर्नमोऽन्तैश्च देवतापदपथिमे ॥
 नामभिश्च चतुर्थ्यन्तैः पूजयेच्च पृथक् पृथक् ।
 गन्धपुष्पास्वराकल्पैर्यथाविभवविस्तरैः ॥
 अभ्यर्च्य देवताबुद्ध्या पदार्थैः परितोषयेत् ।
 स्वकार्यफलसिद्धयै वित्तशाठ्यादिविर्जित ॥

नवरात्रं जपेदेव तत्तद्वृत्तिक्रमेण च ।
 नवरात्रं कृतां पूजां देवि ! सिद्धौ समर्पयेत् ॥
 ताम्बूलं दक्षिणां दत्त्वा कुमारोस्ता विमर्जयेत् ।
 एव नवकुमारीणामर्चनं प्रतिवत्सरम् ॥
 यः करोति स पुष्पात्मा देवी प्रीतिमवाप्नुयात् ।
 मनोऽभिलाषं सम्प्राप्य निवसेत्तव सन्निधौ ॥
 अथवा यौवनारूढा प्रमदा यदि पार्वति ! ।
 मनोऽज्ञा पूजिता भक्त्या नवरात्रिषु मन्त्रवित् ॥
 हृत्तेजसां गगनां रक्षां महत्तुष्टां करालिकाम् ।
 द्रुक्षां ज्ञानां क्रियां दुर्गां यदुकञ्च गणेश्वरम् ॥
 पूर्ववदापूज्यमानैः पदार्थैः परितोषयेत् ।
 प्रौढान्तोत्थाससंयुताः सन्तुष्टा यदि चेत् प्रिये ! ॥
 माधकस्तुष्टिमासाद्य निवसेत्तव सन्निधौ ।
 एवं यः पूजयेद्देवि ! प्रतिवर्षं यतन्नतः ॥
 पञ्चमासे वा त्रिमासे वा मासे चैवाथ वा प्रिये ! ।
 तिस्रो वा पञ्चमासाद्यैः पूजयेद्देवताधिया ॥
 सर्वेश्वर्यसमृद्धात्मा स भवेदावयोः प्रियः ।
 भृगुवारे कुलेशानि । कान्तामारूढयौवनाम् ॥
 सर्वलक्षणसम्पन्नां मन्दहासां मनोरमाम् ।
 कुलाकुलाष्टक वापि निमन्त्राह्वय पुष्पिणीम् ॥
 अभ्यङ्गस्नानशुद्धाङ्गीमासने चोपवेशयेत् ।
 गन्धपुष्पाम्बराकल्पैरलङ्कृत्य विधानवित् ॥
 आत्मानं गन्धपुष्पाद्यैरलङ्कृत्यात् कुलेश्वरि ! ।
 आवाह्य देवतां तत्स्वां यजन्मासक्रमेण च ॥
 कृत्वाचर्चनं धूपदोषं पुष्पाब्जं कुलदीपकम् ।
 पदार्थं देवताबुद्ध्या पदार्थैः षड्रमान्वितैः ॥

मांसादिभक्ष्यभोज्याद्यैस्तोपयेदतिभक्तित* ।
 प्रौढान्तोक्ताससहिता ता प्रपश्यन् जपेन्मनुम् ॥
 यौवनक्लाससहित स्वय तद्द्वयानतत्पर ।
 निर्विकारेण चित्तेन चाष्टोत्तरसहस्रकम ॥
 जपादिक समर्प्याथ तथा सह निशा नयेत् ।
 त्रिपञ्चसप्तनवसु भृगुवारेषु य प्रिये ॥
 पूजयेद्विधिना देवि । तस्य पुण्य न गण्यते ।
 चतु षोठार्चनफल सम प्राप्नोत्यसशयम् ॥
 यद्यदस्य मनोऽभीष्ट तत्तदाप्नोत्यशेषत ।
 नवम्यामर्चयेदेव विधानेन विधानवित ॥
 स्तोत्रैश्च जप्यते सर्वैर्महदैश्वर्यमाप्नुयात् ।
 मीनेऽथ कर्कटे वापि मकरे मिथुनाचने ॥
 तुलाया सिंहमेपे वा सर्वसक्रान्तियु प्रिये । ।
 गौरोशिवौ रमाविष्णू वाणीसरसिजासनौ ॥
 शचीन्द्रो रोहिणीचन्द्रौ स्वाहाग्नौ च प्रभारवी ।
 भद्रकालीवीरभद्रौ भैरवीभैरवावपि ॥
 मिथुनानि नवाभ्यर्च्य पूर्वोक्तनैव वर्त्मना ।
 त्रितारादिनमोऽन्तेन तत्तन्नाम्ना विधानवित ॥
 गन्धपुष्पादिभि पूज्या इत्याद्यै परितोपयेत ।
 प्रौढान्तोक्तासयुक्तानि कुर्वीत मिथुनानि च ॥
 एव कृते न सन्देहस्तुष्टा मिथुनदेवता ।
 अनुगृह्णन्ति त देवि । प्रयच्छन्ति मनोरथम् ॥
 प्रतिवर्षञ्च य कुर्याद्भक्त्या मिथुनपूजनम् ।
 तत्तन्मोक्षेषु निवसेत् सर्वैश्वर्यसमन्वित ॥
 अथ वेशाखमामस्य शुक्लप्रतिपदीश्वरि । ।
 ब्राह्मे मुहूर्ते उत्थाय स्नान सन्ध्यामुपास्य च ॥

मनोन्ने रहसि स्थाने पूर्वाशाभिमुखस्थितः ।
 आत्मानं गन्धपुष्पाद्यैरलङ्कृत्य विधानतः ॥
 कृत्वा पुरोदितन्यासं देवताभावमाश्रितः ।
 किञ्चिदभ्युदिते सूर्ये मण्डले स्वेष्टदेवताम् ॥
 ध्यात्वा सावरणां सम्यक् पूजयेद्विधिना प्रिये ! ।
 षोडशैरुपचारैस्तु चक्रपूजापुरःसरम् ॥
 कुलदीपान् प्रदर्शयति शिवाय गुरुरूपिणे ।
 मत्स्यमांसादि विधिवत् भक्ष्यभोज्यसमन्वितम् ॥
 अर्घ्यं निवेद्य तच्छेषं शक्त्या सह पिबेत् प्रिये ! ।
 यौवनोक्ताससहितो निर्विकल्पेन चेतसा ॥
 ध्यायंस्तन्मण्डल देवोमष्टोत्तरसहस्रकम् ।
 जघ्ना समर्प्य तत्पूजां देवताञ्च समुद्धरेत् ॥
 एवं शुक्लप्रतिपदि समारभ्य शुभे दिने ।
 कुर्याज्जपार्चनं कृष्णचतुर्दशन्तमम्बिके ! ॥
 अमावस्यादिने वापि पूजयेत् शक्तिकौलिकान् ।
 त्रिपञ्चसप्तनव वा वित्तलोभविवर्जितः ॥
 एवं यो मासमावन्तु कुर्यात् सूर्योदयार्चनम् ।
 देवता तस्य सन्तुष्टा ददाति पदमौषितम् ॥
 मध्याह्ने वार्चनं देवं सायाह्ने वार्चयेत् प्रिये ! ।
 स तु तत्फलमाप्नोति योगिनोनां प्रियो भवेत् ॥
 त्रिसन्ध्यं योऽर्चयेद्देवं मासमात्रं विधानतः ।
 काङ्क्षितां लभते सिद्धिं देवघटविहरैर्द्भुवि ॥
 माघशुक्लप्रतिपदि दिवाहारविवर्जितः ।
 स्रातः शुक्लास्वरधरः सायं सन्ध्यामुपास्य च ॥
 पूर्वाक्तेनेव मार्गण सर्वद्रव्यसमन्वितः ।
 यौवनोक्ताससहितश्चिद्रूपां देवतां स्मरन् ॥

चन्द्रास्तमयपर्यन्तं जपेन्मन्त्रमनन्यधीः ।
 एवं प्रतिदिनं शुक्लचतुर्दश्यन्तमर्चयेत् ॥
 पौर्णमास्यां यथाशक्त्या पूजयेत् शक्तिकौलिकान् ।
 एवं यः कुरुते भक्त्या शुक्लपक्षार्चनं प्रिये ! ॥
 सर्वभावविशुद्धात्मा सर्वैश्वर्य्यसमन्वितः ।
 सर्वलोकैकपूज्यश्च स वसेत् शिवसन्निधौ ॥
 शुक्लपक्षेऽर्चनं यद्वत् तद्वत्पक्षे सितेतरि ।
 यः करोति विधानेन सर्वं कामभवाप्नुयात् ॥
 इह भुक्त्वाखिलान् भोगान् देववत् प्रियदर्शनः ।
 योगिनीवीरमेलनं लभते नात्र संशयः ॥
 अथ कार्तिकमासस्य शुक्लप्रतिपदोश्चरि ! ।
 स्रात्वोपास्य विशुद्धात्मा न्यासान् कृत्वा पुरोदितान् ॥
 प्रसुप्ते जीवलोके तु सुदितात्मा महानिशि ।
 पूर्वार्चनोक्तविधिना सर्वद्रव्यसमन्वितः ॥
 आज्येनानामिकास्थूलवर्त्तिं प्रज्वाल्य पार्वति ! ।
 पञ्चवर्षरजश्चित्तवसुपत्रसरोरुहे ॥
 मधुपूर्णे च कलसे कांस्यपात्रमनोहरे ।
 दीप संस्थाप्य पुरत उत्तराभिमुखः स्थितः ॥
 दीपे सायरणां देवीं ध्यात्वा विधिवदर्चयेत् ।
 यौवनोक्ताससहितो दीपस्था देवतां स्मरेत् ॥
 अष्टोत्तरमहस्रन्तु जपेन्मन्त्रमनन्यधीः ।
 एवं समर्चयेत् कृष्णचतुर्दश्यन्तमस्विके ! ॥
 अमावस्यादिने भक्त्या पूजयेत् कुलशक्तिकान् ।
 एवं कृते कुलेशानि । देवता प्रीतिमाप्नुयात् ॥
 सर्वपापविशुद्धात्मा सर्वैश्वर्य्यसमन्वितः ।
 सर्वलोकैकसम्मान्यः सञ्चरेत् स यथासुखम् ॥

अष्टाष्टकार्चनं कुर्याच्छ्रद्धया चोक्ते च वासरे ।
 द्वात्रिंशद्विषेधे च चतुःषष्टिदिनेषु च ॥
 अथवाष्टदिनेष्वेवमथ द्वाष्टदिनेषु वा ।
 गुरुणा कारयेद्देवि ! क्रमज्ञेनाग्रिण वा ॥
 क्रमज्ञयेत् स्वयं कुर्याद्विस्तृताद्यविवर्जितः ।
 भूलाष्टकन्तु ब्रह्माद्याद्यासिताङ्गादिभैरवाः ॥
 मङ्गलाद्यैश्च मिथुनैरष्टभिः सहिताः प्रिये ! ।
 भूलाष्टको भवानोति प्रसिद्धो हि कुलागमे ॥
 अहीरावं चतुःषष्टिमिथुनानि समर्चयेत् ।
 पूर्वाङ्गेन विधानेन यथाविभवविस्तरम् ॥
 क्रमनोपं न कुर्वीत चेष्टा कार्म्या सुसिद्धये ।
 गन्धपुष्पास्वराकल्पैर्मन्त्र्यमांसासवादिभिः ॥
 भक्ष्यभोज्यादिभिर्नानापदार्थैः षड्रसान्वितैः ।
 सम्यक् सन्तोषयेद्देवि ! मिथुनान्यतिभक्तितः ॥
 प्रौढोक्तासेन सहितं कुर्यात् त्रीचक्रमम्बिके ! ।
 एवं यः कुरुते, देवि ! सकृदष्टाष्टकार्चनम् ॥
 ब्रह्मविष्णुमहेशादिदेवताभिः स पूज्यते ।
 किं पुनर्मानवाद्यैश्च साक्षात् शिव इवापरः ॥
 यदर्चनाच्चतुःषष्टियोगिनोगणसंस्थितः ।
 पुनरावृत्तिरहितो निवसेत्तव सन्निधौ ॥
 समस्तदेवताप्रीतिकारिणी परमेश्वरो ।
 तस्मात् परतरा पूजा नास्ति सत्यं न संशयः ॥
 पश्येदेवंविधं चक्रं यो भक्त्याष्टाष्टकं प्रिये ! ।
 यन्नदानव्रतैस्तोर्यव्रतकोटिफलं लभेत् ॥
 राजा यः कारयेद्देवि ! भक्त्याष्टाष्टकपुजनम् ।
 चतुःसागरपर्यन्तां महीं गास्ति न संशयः ॥

श्रीकण्ठादीनि पञ्चाशन्मिथुनानि समर्चयेत् ।
 पूर्वोक्तेन विधानेन विश्वेश्वरि ! विधानावित् ॥
 स्वकार्यफलसिद्धयर्थं वित्तशाठ्यविवाजितः ।
 प्रौढान्तोल्लाससहितो मिथुनान्यत्र कारयेत् ॥
 सन्तुष्टानि प्रयच्छन्ति साधकार्येषुतं वरम् ।
 अव्याहताज्ञः सर्वत्र पूज्यते देववत् प्रिये ! ॥
 तव लोके वसेद्देवि ! ब्रह्मादीश्वरमस्तुतः ।
 केशवादिगणेशादिकामादिमिथुनानि च ॥
 श्रीकण्ठादिवदभ्यर्च्य तत्फलं लभते ध्रुवम् ।
 अतुग्रहन्तु यः कुर्यात् डाकिन्यादिसमर्चने ॥
 मासे मासेऽथवा वर्षे स्वजन्मदिवसेऽपि च ।
 पूर्वोक्तेन विधानेन यथाविभवविस्तरम् ॥
 प्रौढान्तोल्लासपर्यन्तं तोषयेत्तां विधानतः ।
 कुर्वन्त्यनुग्रहं देवि ! सन्तुष्टास्तास्तु देवताः ॥
 सर्वापद्रोगरहितः सर्वैश्वर्यसमन्वितः ।
 लोकेऽस्मिन् सत्कृतः सर्वैः स जीवेच्छरदां शतम् ॥
 देहान्ते समवाप्नोति तव लोकं न संशयः ।
 कुर्यात् पूर्वोक्तविधिना डाकिन्याः पूजनं प्रिये ! ॥
 निर्विकल्पेन चित्तेन नवशक्तिसमन्वितः ।
 वर्षे वर्षे चतुःपष्टिपौठार्चनफलं लभेत् ॥
 आज्ञासिद्धिर्भवेत्तस्य देवताप्रोतिमाप्नुयात् ।
 * पूजात्रिकन्तु यः कुर्यादिच्छाज्ञानक्रियान्वितम् ॥
 आगमोक्तेन विधिना पूर्ववत्तद्विधानवित् ।
 पदार्थैः पङ्क्तैः सम्यग् यथाविभवविस्तरम् ॥
 सन्तुष्टादेवताः सर्वाः सर्वज्ञानफलप्रदाः ।
 देवेशि ! साधकाभीष्टं प्रयच्छन्ति न संशयः ॥

इत्यादि देवतापूजां विशेषदिवसेषु च ।
 भजेयुः शास्त्रविधिना स भवेदावयोः प्रियः ॥
 श्रीचक्रं कौलिकी मोहाद्विशेषदिवसेषु च ।
 न करोति समर्थः सन् स भवेद् योगिनीपशुः ॥
 कुलपूजान्तु नियतं यः करोति स कौलिकः ।
 कुलेशि ! समवाप्नोति योगिनीवीरमेलनम् ॥
 नीचोऽपि वा सकृद्भक्त्या कारयेद्युः कुलार्चनम् ।
 स सद्गतिमवाप्नोति किमुतान्ये द्विजातयः ॥
 तस्मात् सर्वप्रयत्नेन सर्वावस्थासु सर्वदा ।
 कुलपूजारतो भूयादभौष्टफलसिद्धये ॥
 कुलपूजाधिकं दानं कुलपूजाधिकं फलम् ।
 कुलपूजाधिको योगः कुलपूजाधिगा गतिः ॥
 कुलपूजाधिकं भाग्यं कुलपूजाधिकं तपः ।
 कुलपूजाधिका विद्या कुलपूजाधिका र्चना ॥
 नास्ति नास्ति पुनर्नास्ति त्वां शपे कुलनायिके ! ।
 बहुनात्र किमुक्तेन रहस्यं शृणु पार्वति ! ॥
 'वेदशास्त्रीकमार्गेण कुलपूजां करोति यः ।
 तत्समीपस्थितं मां त्वां विद्धि नान्यत्र भाविनि ! ॥
 इदं सत्यं इदं सत्यं सत्यं सत्यं न सशयः ।
 सभूमिदिग्जलगिरिन्भोवनचराः प्रिये ! ॥
 सहस्रकोटियोगिन्यस्तावन्तो भैरवा अपि ।
 नियुक्ता हि मया देवि ! कुलसंरक्षणाय च ॥
 दिवसेषु विशेषेषु सर्वे च मुदिता नराः ।
 साधकानैव वीक्षन्ते स्वयं पूजनलिप्तया ॥
 अपूजितास्तु विघ्नन्ति प्रसोदन्ति सुपूजिताः ।
 गुरुभक्तान् सदाचारान् गुप्तधर्मं नमन्ति च ॥

भक्तिहीनान् दुराचानान् नाशयन्ति प्रसाधकान् ।
 श्रीचक्रे संस्मरेत्तस्माद्योगिनीभैरवान् प्रिये ! ॥
 न स्मरेद्यदि मूढात्मा योगिनीनां भवेत् पशुः ।
 तस्मात् श्रीचक्रमध्ये तु संस्मरेत् कुलदेवताः ॥
 अनुगृह्णन्ति देवेशि ! साधकत्वे न संशयः ।
 अनुग्रहन्तु वक्ष्यामि शृणु देवि ! यथाक्रमम् ॥
 आत्मनोऽनुग्रहार्थं वा परार्थं श्रेष्ठमुत्तमम् ।
 शुचिद्रव्यसमायुक्तं चक्रपूजासमन्वितम् ॥
 सर्वेषां दक्षिणा दत्त्वा होमपात्रं पृथक् पृथक् ।
 प्रपूजयेच्च वर्णस्थाः सर्वाभरणभूषिताः ॥
 हर्षानन्दस्त्रय युक्ताः प्रसन्नाश्च पृथक् पृथक् ।
 पायसाज्यौदनैर्युक्तैर्नैवेद्यैर्भक्तिसंयुतैः ॥
 गन्धपुष्पादिभिः सम्यगर्चयित्वा गणेश्वरम् ।
 हसस्त्रफेणं हेसौ डां डीं डमलवरयूं ततः ॥
 त्र्योपादुकां हेसौमिति च हसस्त्रफेणं पुटन्ततः ।
 सङ्कल्प्य मनसोऽभीष्टं मधुरद्वितयैः प्रिये ! ॥
 गन्धपुष्पादिभिः सम्यगर्चयित्वा पृथक् पृथक् ।
 पूजयित्वेषितान् कामान् प्रार्थयेत् कमलानने । ॥
 ईषितानि च सर्वाणि साधको लभते वरम् ।
 आत्मनश्च परस्यापि रक्षार्थं पूजयेत् प्रिये । ॥
 रोगाणां नाशनार्थञ्च यथात्र पुत्रसिद्धये ।
 वशार्थं मङ्गलार्थञ्च धर्माकर्मार्यसिद्धये ॥
 सप्ताहं पूजयेद्देवि ! चतुर्दशदिनानि च ।
 एकविंशदिनान्यत्र लभते चेप्सित फलम् ॥
 दक्षिणाञ्च पृथग्दद्याद्ब्रह्मभूपाङ्गुरीयकम् ।
 क्लृप्ताष्टकसमायुक्तं चतुःषष्टिसमन्वितम् ॥

अर्चितश्च प्रयत्नेन सिद्धिर्भवत्यनेकशः ।
 वित्तशाख्यं न कुर्वीत यदीच्छेत् सिद्धिमात्मनः ॥
 एवं पट्टकं समाख्यातं अनुग्रहं वरानने ! ।
 अर्चितव्यं प्रयत्नेन साधकैः स्वेष्टमिदये ॥
 ध्यात्वैव पूजयेदेता डाकिन्याद्या वरानने । ।
 सम्पूज्य सप्तमीं देवीं पूजयेत् सर्वसिद्धये ॥
 शक्तिदेहसमुत्पन्नं शक्तिनिर्मात्यभोजने ।
 स्ववर्गेण समायुक्ता दत्तनिर्मात्यमित्यपि ॥
 प्रतिगृह्य युगं खाहा इति निर्मात्यसर्जनम् ।
 डाकिनो सर्पवदना वित्तजा ज्वलनप्रभा ॥
 कमण्डलुं क्षर्तृकाश्च धारयन्ती वरप्रदा ।
 उलूकवदना देवी राकिणी नीलसान्द्रभा ॥
 खड्गखेटकसंयुक्ता सर्वालङ्कारभूषिता ।
 लाकिनो त्र्यौकपालाख्या पाशाङ्कुशधरासती ॥
 पाटलीपुष्पसङ्काशा सर्वाभरणभूषिता ।
 काकिनो हयवक्त्रा च महर्षिक्यसदृशप्रभा ॥
 त्रिमुखी मुण्डसंयुक्ता सिद्धिदा सर्वशोभना ।
 शाकिनो त्वच्छनप्रख्या मार्जारास्या सुशोभना ॥
 कुलिशश्च तथा दण्ड धारयन्ती शुचिस्मिता ।
 हाकिनो ऋषवदना नीलनीरदसन्निभा ॥
 कपालशूलहस्ता च खेटकैरुपशोभिता ।
 एकद्वित्रिचतु पञ्चपण्मुखी सरभाभया ॥
 इति ते कथित किञ्चिद्विशेषदिवसार्चनम् ।
 समासेन कुलेशानि ! किन्भूयः श्रोतुमिच्छसि ॥

इति कुलार्णवतन्त्रे महाशक्तिविशेषदिवसार्चनं नाम दशमोऽध्यायः ।

एकादश उल्लासः ।

देव्युवाच । कुलेश ! श्रोतुमिच्छामि सर्वलोकैकपूजित ॥

कुलाचारक्रमं देव ! वद मे करुणानिधे ॥

ईश्वर उवाच । शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि यन्मां त्वं परिपृच्छसि ।

तस्य श्रवणमात्रेण सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥

यदि चेद्दीक्षितो ज्येष्ठः कुलपूजादिवर्जितः ।

तत्कनिष्ठः क्रमज्ञयेत् कुलपूजां समाचरेत् ॥

तत्समीपं ततो गत्वा नमस्कृत्य गुरोर्यथा ।

तस्मै निवेद्य तत् सर्वं श्रेयं भुञ्जीत पार्वति ! ॥

पूजामध्ये गुरौ ज्येष्ठे कनिष्ठे वा समागते ।

नत्वा ब्रूयात् स्थितं शिष्टं चाचरेत्तदनुज्ञया ॥

ज्येष्ठस्य च कनिष्ठस्य शिष्यावेकत्र संस्थितौ ।

तत्र पूर्ववदाचारः कथितः कुलनायिके ! ॥

अज्ञाते कौलिके प्राप्ते पारम्पर्यं समाचरेत् ।

स्मृत्वासुथ गुरुं देवि ! स्वैकमार्गेण तर्पयेत् ॥

नित्यार्चनं द्विने कुर्याद्द्राव्री नैमित्तिकार्चनम् ।

उभयोः काम्यकर्माणि चेति शास्त्रविनिर्णयः ॥

अस्नात्वा चाङ्गनस्यो वा भुङ्क्ता वा प्रणतावपि ।

गन्धपुष्पाम्बराकल्पवस्त्राद्यैरनलङ्घितः ॥

अविन्यस्तशरीरो वा कुलपूजां न चाचरेत् ।

विना मांसेन या पूजा विना मद्येन तर्पणम् ॥

विना शक्ता तु यत्पानं निष्फलं कथितं प्रिये !

श्रोचक्रमेको न कुर्यादेकपात्रे न चार्चयेत् ॥

नार्चयेदेकहस्तेन न पिवेदेकपाणिना ।

मत्स्यमांसासवैर्देवि ! नार्चयेत् पशुसन्निधौ ।

प्रणम्य प्रविशेच्चक्रं विनिर्गच्छेत् प्रणम्य च ॥

श्रीचक्रदर्शनं देवि ! नेत्रयोः पापं नागनम् ।
 तत्रास्ति चेद्गणदन्तं कौलिकप्याद्युग्मकम् ॥
 अनाचारान् सदाचारान् चक्रस्थान् शक्तिकौलिकान् ।
 शिवगोरोधिया देवि ! भायवेत्सायमानयेत् ॥
 कुलाचार्यगृहं गत्वा भक्त्या पापयिमुक्तये ।
 याचयेदगृतास्रञ्च तदभावे जलं पिबेत् ॥
 कुलाचार्येण तच्छक्ता दत्तं पात्रञ्च भक्तितः ।
 नमस्कृत्य तु गृह्णोयादन्यथा नरकं व्रजेत् ॥
 अस्त्रात्वा वापि भुक्त्वा वाप्यभुक्त्वा वा कुलेश्वरि ! ।
 यः सेवेत कुलद्रव्यं मदा विह्वलवमाप्नुयात् ॥
 उष्णीशी कञ्जुकी नग्नो मुक्तकेशो दिगम्बरः ।
 व्यथो रष्टो विवादी च न सेवेत कुलामृतम् ॥
 योगामृतेन निष्ठीवेन्मद्यभाण्डपरिभ्रमात् ।
 ऊर्ध्वनालेन पानाञ्च देवताशोपमाप्नुयात् ॥
 एकासने निविष्टस्तु भुञ्जानस्वेकभाजने ।
 एकपात्रेऽपि वेत्तोयं ते यान्ति नरकं प्रिये ! ॥
 यः सेवेत कुलद्रव्यमेकग्रामस्थिते गुरौ ।
 तत्कुलीने च तत्पुत्रे स्वज्येष्ठे कुलदेशिके ॥
 विनानुज्ञा महेशानि । सोऽक्षयं नरकं व्रजेत् ।
 उच्छिष्टं न श्रेष्ठे चक्र कुलद्रव्याणि पार्वति ! ॥
 न हि प्रक्षाल्य च करौ कुलद्रव्याणि दापयेत् ॥
 मधुभाण्डं समुहृत्य न पात्रं पूरयेत् प्रिये ! ॥
 भोगपात्रसुधाकुण्डे निक्षिपेन्न कदाचन ।
 चक्रमध्ये शुचिधिया करप्रक्षालनादिकान् ॥
 यः करोति हि मूढात्मा स भवेदापदास्रदम् ।
 निष्ठीवन् मलमूत्रमधोवायुविसर्जनम् ॥

शौचक्रमध्ये यः कुर्यात् स भवेद्योगिनीपशुः ।
 चक्रमध्ये घटे भग्ने पात्रे च खलिते प्रिये ! ॥
 दोषनाशे च तच्छान्त्ये शौचक्र कारयेत् प्रिये ! ।
 केचिज्जपन्ति ध्यायन्ति स्तुवन्ति प्रणमन्ति च ॥
 बोधयन्ति च पृच्छन्ति वन्दन्ति ज्ञानिनः प्रिये ! !
 अन्ये भ्रमन्ति गर्जन्ति हसन्ति विवदन्ति च ॥
 वदन्ति प्रियमिच्छन्ति निन्दन्त्यज्ञानिनः प्रिये ! ।
 परिहासं प्रलापञ्च वितण्डां बहुभाषितम् ॥
 शौदासीन्यं भयं क्षीधं चक्रमध्ये विवर्जयेत् ।
 पात्रहस्तो महादेवि ! न भ्रमेच्चक्रमध्यमे ॥
 पूर्णपात्रं करे धृत्वा न तिष्ठेत चिरं प्रिये ! ।
 नालापेत् पात्रहस्तः सन् न भिन्द्यात् पात्रमस्त्रिके ! ॥
 पादाभ्यां न स्पृशेत्पात्रं न विन्दुं पातयेदधः ।
 नैकहस्तेन दातव्यं न सुद्रावर्जितं प्रिये ! ॥
 पात्रं न चालयेत् स्थानान्न कुर्यात् पात्रसङ्करम् ।
 मशब्दं न पिबेद्द्रव्यं तथैव च न पूरयेत् ॥
 नान्योन्यं ताडयेत्पात्रं तथा न पातयेदधः ।
 साधारं नोदरेत्पात्रं आधारेण न निक्षिपेत् ॥
 रिक्तपात्रं न कुर्वीत न पात्रं भ्रामयेत् प्रिये ! ।
 प्रक्षाल्य गोपयेत्पात्रमित्याज्ञा परमेश्वरि ! ॥
 यटा सन्दोपितोल्लासः कौलिकः पशुमोक्षते ।
 पठित्वा पशुशास्त्राणि सङ्गच्छेद् वा पशुश्रियम् ।
 कुर्यात्पशुप्रसङ्गं वा पशुकार्याणि वा चरेत् ।
 धर्मार्थायुर्यशः पुण्यं ज्ञानसौख्यादि नश्यति ॥
 शौचक्रस्थं कुलद्रव्यं यः पशुभ्यः प्रयच्छति ।
 स्वच्छालोभाद्गयादापि स भवेद्योगिनीपशुः ॥

रिपुणापि न कर्त्तव्यो वाग्वादथक्रमध्यत ।
 पितृमातृसम पश्येत्तेनोक्तं परुष सहेत् ॥
 यथा दृष्ट्वा प्रहृष्येत स्वजनं मित्रसुप्रियम् ।
 तथाच कौलिकान् दृष्ट्वा स भवेद्योगिनीप्रिय ॥
 ब्रह्मादिस्तम्बपर्यन्त यस्य मे गुरुसन्तति ।
 तस्य मे सर्वशिष्यस्य को न पूज्यो महीतले ॥
 इति निश्चितबुद्धिर्यं स भवेदावयो प्रिय ।
 अहं गुरुरहं ज्येष्ठस्त्वहं वेद्मीति गर्वित ॥
 अहमेव गतिर्येषा कौलिका न भवन्ति ते ।
 श्रीगुरुं कुलशास्त्राणि पूज्यस्थानानि यानि च ॥
 भक्त्या श्रीपूर्वकं देवि । प्रणम्य परिकीर्त्तयेत् ।
 गुरुनाम्ना न भाषेत जपकालादृते प्रिये । ॥
 श्रीनाथदेवस्वामोति विवादे साधने वदेत् ।
 श्रीगुरो पादुका देवि । मूलमन्त्रं स्वपादुकाम् ॥
 शिष्यादन्यत्र देवेशि ! न वदेद्यस्य कस्यचित् ।
 पारम्पर्यं समास्थाय मन्त्राचारादिकं प्रिये । ॥
 सर्वं गुरुमुखात्सुखं सफलं स्यान्नचान्यथा ।
 श्रीशास्त्राययभूतञ्च पुस्तकं परमेश्वरि । ॥
 नित्यं समर्चयेद्भक्त्या पशुहस्तो न निक्षिपेत् ।
 स्वदारवन्निषेवेत कुलशास्त्राणि पार्वति । ॥
 पशुशास्त्राणि सर्वाणि वर्जयेत् परदारवत् ।
 स्वचर्मस्य यथा चीरमपेयं स्यादुद्दिजोत्तमै ॥
 तथा पशुमुखात्सर्वं न श्योतव्यं हि कौलिकै ।
 यं शृणोति कुलाचारं यथाशास्त्रञ्च यो वदेत् ॥
 तावुभो गच्छत साक्षाद्योगिनीवीरमेलनम् ।
 अत्रदधाना ये छात्रं कुलधर्मं व त्रेषु रि । ॥

नरकान्तो निवर्त्तन्ते यावदाभूतसंप्लवम् ।
 उद्धृता च महाप्रीता मूलेन च समाहृता ॥
 सकृत्कामरता वापि पञ्चधा गुरुर्योपितः ।
 अलक्ष्याः पूजनोयाः स्युर्गुरुवद् गुरुर्योपितः ॥
 गुरुशक्तिं महाशक्तिं कुमारीं व्रतधारिणीम् ।
 व्यङ्गाङ्गीं विह्वताङ्गीञ्च कुञ्जामपि न कामयेत् ॥
 सुताञ्च भगिनीं प्रीतीं स्रुपां वापि प्रियामपि ।
 न कामयेद्गुरोरग्रे कुर्यान्नान्योन्यगूहनम् ॥
 कृष्णांशुकां कृष्णवर्णां कुमारोञ्च कथोदरीम् ।
 मनोहरां यौवनस्यां पूजयेद्देवताधिया ॥
 एकदापि न लभ्येत बलेन कुलयोगिनी ।
 चक्रमध्ये स्वयं चुब्धां कामयेन्न कदाचन ॥
 श्याममांसं सुराकुम्भं भस्मेभं सिद्धिलिङ्गिनम् ।
 सहकारमशोकञ्च क्रोडालोलां कुमारिकाम् ॥
 एकवृत्तं श्मशानञ्च समूहं योपितामपि ।
 नारीञ्च रक्तवमनां दृष्ट्वा वन्देत भक्तितः ॥
 गुरुशक्तिसुतज्येष्ठकनिष्ठान् कुलदेशिकान् ।
 फलदर्शनशास्त्राणि कुलद्रव्याणि कौलिकान् ॥
 प्रेरकान् सूचकांश्चापि वाचकान् दर्शकांस्तथा ।
 शिचकान् बोधकान् योगी योगिनीसिद्धिपूरुषान् ॥
 कन्या कुमारिका नग्ना उन्नता वापि योपितः ।
 न निन्देन्न च संक्षुभ्येन्न हसेन्नावमानयेत् ॥
 नाप्रियं नानृतं ब्रूयान्नमन्ति कुलयोगिनः ।
 कुलपाचेति कृष्णेति न वदेत् कुलयोपितम् ॥
 परोक्षयेन्न भक्तानां वीराणाञ्च कृताकृतम् ।
 न पश्येद्वनितां नग्नासुभ्रतां प्रकटस्तनीम् ॥

न दिवा सेवयेन्नारो तद्योनिं नैव वीक्षयेत् ।
 या काचिदङ्गना लोके सा मातृकुलसम्भवा ॥
 कुप्यन्ति कुलयोगिन्यो वनितानां व्यतिक्रमात् ।
 शतापराधैर्वनितां पुष्यिणापि न ताडयेत् ॥
 दोषान्न गणयेत् स्त्रीणां गुणानिव प्रकाशयेत् ।
 तिष्ठन्ति कुलयोगिन्यः कुलहृत्क्षेपु सर्वदा ॥
 तत्पत्रेषु न भोक्तव्यमर्कपत्रे विशेषतः ।
 न स्वपेत् कुलहृत्क्षाधो न चोपद्रवमाचरेत् ॥
 दृष्ट्वा श्रुत्वा नमस्कुर्याच्छेदयेन्न कदाचन ।
 श्लेषातकं करञ्जाख्यं निम्बाश्वत्थकदम्बकाः ॥
 विल्व वटोडुम्बराश्च कुलहृत्क्षा इमे स्मृताः ।
 प्रायश्चित्तं ऋगीः पार्तं सत्र्यामं व्रतधारणम् ॥
 तीर्थयात्राभिगमनं कौलः पञ्च विवर्जयेत् ।
 वीरहत्या हथापानं वीरपत्नोनिषेवणम् ॥
 वीरद्रव्यापहरणं तत्सयोगाञ्च पञ्चमम् ।
 महापातकमित्युक्तं कौलिकानां कुलान्वये ॥
 शैवे तत्त्वपरिज्ञानं गारुडे विषभक्षणम् ।
 सौरे च ज्योतिषं सारं कौलिकग्रहनिग्रहौ ॥
 देवताकुलशास्त्राणि सिद्धचारविडम्बकाः ।
 विद्याचीरो गुरुद्रोही ब्रह्मराक्षसतां व्रजेत् ॥
 गुरुं हृद्भृत्य तुङ्गृत्य वीरं निर्जित्य वादतः ।
 विकल्प्य कुलशास्त्राणि भवन्ति ब्रह्मराक्षसाः ॥
 एकाक्षरप्रदातारं यो गुरुञ्चायमानयेत् ।
 प्राणो योनिगतं गत्वा चण्डालत्वमयाप्नुयात् ॥
 मातरं पितरं भार्यां भ्रातरं दान्धवं सुतम् ।
 कुलनिन्दाकरं देवि ! हन्यात्तमविचारतः ॥

कुलार्थं देवतार्थं वा कौलिकार्थं कुलेश्वरि ! ।
 कुलागमार्थमथवा कुलधर्मार्थमेव वा ॥
 देवि ! निन्दाकरं हत्वा बाधितः स्वयमेव वा ।
 यस्यजिहस्यजप्राणान् स परे लीयते शिष्ये ॥
 एकस्मिन्निधने यत्र प्रापितो दुष्टचारिणि ।
 बहूनां भवति चेमपुण्यं तस्य बधे भवेत् ॥
 देवि ! श्रीचक्रवृत्तान्तं शुभं वा यदि वाशुभम् ।
 कदाचिन्नैव कर्त्तव्यमित्याज्ञा परमेश्वरि ! ॥
 कुलधर्मप्रसङ्गश्च पशूनां पुरतः प्रिये ! ।
 कदाचिन्नैव कुर्वीत शूद्राग्रे वेदपाठवत् ॥
 पोठचेत्रागमाम्नायतद्विद्याचारकौलिकान् ।
 कुलद्रव्यादिकं देवि ! न वदेत् पशुसन्निधौ ॥
 यथा रक्षति चौरिभ्यो धनधान्यमजादिकम् ।
 कुलधर्मं तथा देवि ! पशुभ्यः परिवारयेत् ॥
 श्रन्तः कौला वहिः शैवाः सभायां वैष्णवा भताः ।
 कुलं सङ्गोपयेद्देवि ! नारिकेलफलाम्बुवत् ॥
 कुलधर्ममिदं देवि ! सर्वावस्थासु सर्वदा ।
 गोपयेच्च प्रयत्नेन जननोजारवत् प्रिये ! ॥
 वेदशास्त्रपुराणानि सामान्यगणिका इव ।
 इयन्तु शाश्वतौ विद्या गुप्ता कुलबधूरिव ॥
 सुगुप्तकौलिकाचाराननुगृह्णन्ति देवताः ।
 वाञ्छसिद्धिमवाप्नोति नाशयन्ति प्रकाशकान् ॥
 कुलेशि ! कुलशास्त्रज्ञाः कुलपूजापरायणाः ।
 ये त्वां रहसि सेवन्ते ते तिष्ठन्ति तवान्तिके ॥
 गुरुं प्रकाशयेद्दीमान् मन्त्रं नैव प्रकाशयेत् ।
 अप्रकाशप्रकाशाभ्यां चोयन्ते सम्पदाशुपः ॥

सर्वाचारपरिभ्रष्टो गुप्ताचारं परिव्रजेत् ।
 कुलाचारपरिभ्रष्टो रौरवं नरकं व्रजेत् ॥
 शास्त्रेषु निष्कृतिर्दृष्टा महापातकिनामपि ।
 कुलनष्टस्य देवेशि ! न दृष्टा निष्कृतिः क्वचित् ॥
 कुलधर्मं समाश्रित्य आचारं यो न पालयेत् ।
 यथेच्छाचारिणस्ते स्युः महापातकिनः प्रिये ! ॥
 आपदो दरितं रोगा दारिद्र्यं कलहं भयम् ।
 योगिनीनां प्रकोपय खलितानि पदे पदे ॥
 भ्रंशमानः प्रनष्टश्च तेजोहीनोऽतिदुःखितः ।
 निन्दितः सर्वविद्विष्टो विह्वलः सङ्गवर्जितः ॥
 देशाद्देशान्तरं याति राज्यहानिश्च जायते ।
 अत्रापि कुलमार्गस्थाः शाकिन्यः कुलपालिकाः ॥
 भक्षयन्ति पुरा तासां वरो दत्तो मयैव तु ।
 तस्मादाचारतो देवि ! योगिनीनां प्रियो भवेत् ॥
 नाशयन्ति चतुर्वेदाननाचारात् कुलेश्वरि ! ।
 पादुकाभात्रसारज्ञः सदाचारी यतव्रतः ॥
 सदाचारेण देवेशि ! योगिनीघोरमेलनम् ।
 सम्प्राप्नुवन्ति तिर्यक्त्वा कौलिकास्तद्विपर्ययात् ॥
 आज्ञासिद्धमिदं कौलमनाचाराद्दिनश्रुति ।
 आचारपालनात् सत्यमतः सिद्धिर्भविष्यति ॥
 नाभिपेको न मन्त्रो वा न शास्त्रपठनादपि ।
 कारणं कुलधर्मस्य सदाचारात् कुलेश्वरि ! ॥
 परा त्रीपादुकातत्त्वत्रयाचारादिवासनाम् ।
 यो वेत्ति समयी स स्यात् कौलिकश्चापि शाश्वति ! ॥
 तावन्न कौलिको देवि ! यावन्न समयीकृतः ।
 देहपातेऽपि मोक्षः स्यात् समयाचारपालनात् ॥

संस्कारेण विहीनत्वाद् गुरुवाक्यस्य लङ्घनात् ।
 आचारलङ्घनाद्देवि ! कौलिकः पतितो भवेत् ॥
 नित्यनेमित्तिकद्रव्यमन्त्रतन्त्रादिलोपनम् ।
 अनर्हपशुदुःसङ्गमन्त्रसाङ्ख्यसम्भवम् ॥
 गुप्तप्रकटसम्भूतं ज्ञानाज्ञानकृतं प्रिये ! ।
 एवमादिषु दोषेषु पापस्य गुरुलाघवम् ॥
 देशं कालं वयो वित्तं सम्यग्ज्ञात्वा यथाविधि ।
 प्रायश्चित्तं गुरुः कुर्यात् सर्वपापविशुद्धये ॥
 शिष्येभ्यो वेदवत् प्रोक्तः प्रायश्चित्तं समाचरेत् ।
 अथवा सर्वपापानां गुरुनामजपः स्मृतः ।
 साक्षादस्य हि कलुषं परिशुद्धं यथाग्निना ॥
 अनाचारमरुणन्तु प्रायश्चित्ताग्निना दहेत् ।
 बहुनात्र किमुक्तेन रहस्यं शृणु पार्वति ! ।
 वर्णाश्रमाणां सर्वेषामाचारः सद्गतिप्रदः ॥
 गुरुस्त्रिवारमाचारं कथयेच्च कुलेश्वरि ! ।
 न गृह्णाति हि शिष्येत्तदा पापं गुरोर्नहि ॥
 मन्त्रिदोषश्च राजानं जायादोषः पतिं यथा ।
 तथा प्राप्नोत्यसन्देहं शिष्यपापं गुरुः प्रिये ! ॥
 इति ते कथितं किञ्चित् समासेन कुलेश्वरि ! ।
 कुलाचारविधिं देवि ! किम्भूयः श्रोतुमिच्छसि ॥

१. त कुलाचरे महारक्ष्ये कुलाचारकथनं नाम एकादशोऽल्लासः ।

द्वादश उल्लासः ।

देव्युवाच । कुलेश ! श्रोतुमिच्छामि पादुकां भक्तिलक्षणां ।

आचारमपि देवेश ! वद मे करुणानिधे ! ॥

ईश्वर उवाच । शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि यन्मां त्वं परिप्रच्छसि ।-

तस्य श्रवणमात्रेण भक्तिराशु प्रजायते ॥
 वाग्भवामूलबलये सूत्राद्याः कवलीकृताः ।
 एवं कुलार्णवे ज्ञानं पादुकार्या प्रतिष्ठितम् ॥
 कोटिकोटिमहादानात्कोटिकोटिमहाव्रतात् ।
 कोटिकोटिमहाज्ञानात् परा श्रीपादुकास्मृतिः ॥
 कोटिमन्त्रजपाद्देवि ! पुण्यतीर्थावगाहनात् ।
 कोटिदेवार्चनाद्देवि ! परा श्रीपादुकास्मृतिः ॥
 महारोगे महीत्पाते महादोषे महाभये ।
 महापदि महापापे स्मृता रक्षति पादुका ॥
 दुराचारे दुरालोके दुःसङ्गे दूष्यसंग्रहे ।
 दुराहारे च दुर्वृत्तौ स्मृता रक्षति पादुका ॥
 तेनाधीतं स्मृतं ज्ञातं दृष्टं दत्तञ्च पूजितम् ।
 जिह्वाग्रे वर्तते यस्य परा श्रीपादुकास्मृतिः ॥
 सकृत् श्रीपादुकां देवि ! यो वा वदति भक्तितः ।
 स सर्वपापरहितः प्राप्नोति परमां गतिम् ॥
 शुचिर्वाप्यशुचिर्वापि भक्त्या स्मरति पादुकाम् ।
 अनायासेन धर्मार्थकाममोक्षान् लभेत सः ॥
 श्रीनाथचरणाम्भोजं यस्यां दिशि विराजते ।
 तस्यै दिशि नमस्कुर्याद् भक्त्या प्रतिदिनं प्रिये । ॥
 न पादुकापरो मन्त्रो न देवः श्रीगुरोः परः ।
 न हि शास्तात् परं ज्ञानं न पुण्यं कुलपूजनात् ॥
 ध्यानमूलं गुरोर्मूर्तिः पूजामूलं गुरोः पदम् ।
 मन्त्रमूलं गुरोर्वाक्यं मोक्षमूलं गुरोः कृपा ॥
 गुरुमूलाः क्रियाः सर्वा लोकेऽस्मिन् कुलनागिके ।।
 तस्मात् सेव्यो गुरुर्नित्यं सिद्धार्थं भक्तिसंयुतैः ॥
 तावदार्त्तिर्भयं शोको लोभमोहभ्रमादयः ।

- यावन्नायाति शरणं श्योगुरुं भक्तवत्सलम् ॥
 तावद्भ्रमन्ति संसारे सर्वदुःखमलीमसाः ।
 न भवेत् श्योगुरोर्भक्तियोगवद्देवेशि ! देहिनः ॥
 सर्वसिद्धिफलोपेतो मन्त्रः शुध्यति शोभनः ।
 गुरोः प्रसादमूलोऽयं परतत्त्वमहात्मनः ॥
 यदा ददाति सन्तुष्टः प्रसन्नो वरदो मनुम् ।
 तदा भक्त्या धनैः प्राणैर्गुरुं यत्नेन तोषयेत् ॥
 यदा दद्यात् स्वशिष्येभ्यः स्वात्मानं देशिकोत्तमः ।
 तदा मुक्तो भवेच्छिष्यस्ततो नास्ति पुनर्भवः ॥
 तावदाराधयेत् शिष्यः प्रसन्नोऽसौ यदा भवेत् ।
 गुरो प्रसन्ने शिष्यस्य सद्यः पापक्षयो भवेत् ॥
 मनसापि न काङ्क्षेत् यान् कामान्त्रवञ्जीविनः ।
 सम्पादयन्ति तान् सर्वान् स्वामिनो भक्तवत्सलाः ॥
 ब्रह्मविष्णुमहेशादिदेवता सुनियोगिनः ।
 कुर्वन्त्यनुग्रहं तुष्या गुरौ तुष्टे न संशयः ॥
 भक्त्वा सन्तुष्टगुरुणा योषदिष्टः कृपात्मना ।
 कर्ममोक्षो भवेत् शिष्यो भुक्तिमुक्तयोः स भाजनम् ॥
 शिष्येणापि ततो ग्राह्यं सदा सन्तोषितो गुरुः ।
 प्रियं कुर्याच्च देवेशि ! मनोवाक्कायकर्मभिः ॥
 यदि वा परितुष्येत गुरुणा यत्र कुत्रचित् ।
 सुक्तोऽसीति समुद्दिष्टः सोऽपि सुक्तिं व्रजेत् प्रिये ॥
 अथवा निष्प्रपञ्चेन धार्मिकेण चिदीश्वरि ! ।
 करोति गुरुरूपेण पशुपाशविमोचनम् ॥
 न मे प्रियद्यतुर्विदौ मङ्गलः श्वपचः प्रियः ।
 तस्मै देयं ततो ग्राह्यं स तु पूज्यो ह्यहं यथा ॥
 विप्रोऽपि गुणयुक्तो वाप्यभक्तो न प्रशस्यते ।

स्नेच्छोऽपि गुणहीणोऽपि भक्तिमान् शिष्य उच्यते ॥
 गुरुभक्तिविहीनस्य तपो विद्या कुलं व्रतम् ।
 सर्वं नश्यति तत्रैव भूषणं लोकरञ्जनम् ॥
 गुरुभक्तप्राग्निना सम्यग्दग्धा सर्वगतिर्नरः ।
 श्वपचोऽपि परैः पूज्यो न विद्वानपि नास्तिकः ॥
 धर्मार्थकामैः किं तस्य मोक्ष एव करे स्थितः ।
 सर्वोपायैर्गुरौ देवि ! यस्य भाक्तः सदा स्थिरा ॥
 स शिवो गुरुरूपेण भुक्तिमुक्तिप्रदो मम ।
 इति भक्त्या स्मरेद्यस्तु तस्य सिद्धिरदूरतः ॥
 यस्य देवे परा भक्तियथा देवे तथा गुरौ ।
 तस्यैव कथिता ह्यर्थाः प्रकाशन्ते कुलेश्वरि ! ॥
 नारायणे महादेवे मातापित्रोश्च राजनि ।
 भक्तियथा भवेद्देवि ! तथा कार्या निजे गुरौ ॥
 लक्ष्मीनारायणी वाणीधातारौ गिरिजाशिवौ ।
 श्रीगुरुं गुरुपत्नीञ्च पितराविति चिन्तयेत् ॥
 गुरुभक्त्या यथा देवि ! प्रार्थन्ते सर्वसिद्धयः ।
 सर्वदानतपस्तीर्थव्रताद्यैर्न तथा प्रिये ! ॥
 श्रीगुरौ निबला भक्तिर्वर्द्धते हि यथा यथा ।
 तथा तथान्यविज्ञानं वर्द्धते कुलनायिके ! ॥
 किं तीर्थान्द्यैर्महायारैः किं व्रतैः कायशोषणैः ।
 निर्व्याजसेवा देवेशि ! भक्तियेषां निजे गुरौ ॥
 कायक्लेशेन महता तपसा वापि यत् फलम् ।
 तत् फलं लभते देवि ! सुखेन गुरुसेवया ॥
 भोगमोक्षार्थिनां ब्रह्मविष्णोश्चपदकाङ्क्षिणाम् ।
 भक्तिरेव गुरौ देवि ! नान्यः पन्था इति श्रुतिः ॥
 मग्नानि च कर्माणि सुमहापातकानि च ।

भक्तिः क्षणेन दहति तूलराशिमिवानलः ॥
 विश्वासाय नमस्तस्मै सर्वसिद्धिप्रदायिने ।
 येन सृष्टारुद्दशदः फलन्त्यविफलं फलम् ॥
 न योगी न तपो नार्धाक्रमः कोऽपि प्रलीयते ।
 अमायाकुलमार्गेण भक्तिरेव विशिष्यते ॥
 साक्षाद्गुरुमये देवि ! सर्वेऽस्मिन् भुवनान्तरे ।
 किन्तु भक्तिमतां चेत्वे मन्त्रः केषां न सिध्यति ॥
 गुरौ मनुष्यबुद्धिश्च मन्त्रे चाक्षरबुद्धिकम् ।
 प्रतिमासु शिलाबुद्धिं कुर्वाणो नरकं व्रजेत् ॥
 गुरुं न मर्त्यं बुध्येत यदि बुध्येत तस्य तु ।
 न कदाचिद्भवेत् सिद्धिर्मन्त्रैर्वा देवतार्चनैः ॥
 श्रीगुरुं प्राकृतैः सार्धं वै स्मरन्ति वदन्ति वा ।
 तेषां हि सुकृतं सर्वं पातकं भवति प्रिये ॥
 जन्महेतू हि पितरौ पूजनोयौ प्रयत्नतः ।
 गुरुर्विशेषतः पूज्यो धर्माधर्मप्रदर्शकः ॥
 गुरुः पिता गुरुर्माता गुरुर्देवो गुरुर्गतिः ।
 शिवे रुष्टे गुरुस्त्राता गुरो रुष्टे न कश्चन ॥
 गुरोर्हितं हि कर्त्तव्यं मनोवाक्कायकर्मभिः ।
 अहिताचरणाद्देवि ! विष्ठायां जायते क्लमिः ॥
 शरीरवित्तप्राणैश्च श्रीगुरुं वञ्चयन्ति ये ।
 क्लमिकीटपतङ्गत्वं प्राप्नुवन्ति न संशयः ॥
 गुरुत्यागाद्भवेन्मृत्युर्मन्त्रत्यागाद्हरिद्रता ।
 गुरुमन्त्रपरित्यागाद्दौरवं नरकं व्रजेत् ॥
 गुर्वर्थं धारयेद्देहं गुर्वर्थं धनमर्जयेत् ।
 निजप्राणान् परित्यज्य गुरुकार्यं समाचरेत् ॥
 गुरुज्ञं परुषं वाक्यमाश्रितं परिचिन्तयेत् ॥

यत्र श्रीगुरुनिन्दा स्यात् पिधाय अवणेऽम्बिके । ॥
 मद्यस्तस्मादुपक्रमेद्गुरं न शृणुयाद्यथा ।
 गुरोर्नाम जपेत् पश्चात् अवणे सा प्रतिक्रिया ॥
 गुरुमित्रसुहृत्पत्नीपुत्राद्यं नावमानयेत् ।
 न निन्देदस्य समयाक्षैतच्छास्त्रागमादिकान् ॥
 गुरुश्रोपादुकापूजा गुरुनामस्मृतिर्जपः ।
 गुर्वान्नाकरणं कृत्यं शश्रूपा भजनं गुरोः ॥
 विविक्तुर्देशिको भूयात् शान्ताचित्तोऽतिभक्तिमान् ।
 वाहनं पादुका छत्रं चामरं व्यजनादिकम् ॥
 ताम्बूलमूलकीर्णशमुत्सृज्य प्रविशेच्छनैः ।
 पादुकामासनं वस्त्रं वाहनं छत्रचामरम् ॥
 दृष्ट्वा गुरोर्नमस्कुर्व्यान्नानुभोगाय कामयेत् ।
 पादप्रचालनं स्नान अभ्यङ्गं दन्तधावनम् ॥
 मूत्रनिष्ठोवनं क्षीरं शयनं स्त्रीनिषेवणम् ।
 वीरासनं सुदुर्वाक्यं शासनं हास्यरोदनम् ॥
 केशमोचनमुष्णोष्णं कञ्चुकं नग्नतां तथा ।
 पादप्रसारणं वादकलहं दूषणं प्रिये ! ॥
 शृङ्गभङ्गाङ्गवाद्यादिकरास्फालनधूननम् ।
 द्यूतकुक्कुटमस्त्रादियुद्धमित्यादि चाम्बिके ! ॥
 गुरुयोगिमहासिद्धिपीठक्षेत्राशुमेषु च ।
 मा चरेदाचरेन्मोहाद्देवताशापमाप्नुयात् ॥
 उपचारेण सन्तिष्ठेद्गुर्वग्रे नेच्छया विशेत् ।
 अथाग्नोको सेवेत तदुक्तञ्च समाचरेत् ॥
 गुरुक्कानुक्तकार्येषु नोपेक्षां कारयेत् प्रिये ! ।
 गिरमा यद्गुरुर्ब्रूयात् तत्कार्यमविचारतः ॥
 निघ्नहोऽनुग्रहो वापि गुरुः सर्वस्य कारणम् ।

निर्गतं यद्गुरोर्वक्त्रात् सर्वं शास्त्रं तदुच्यते ॥
 गुरुकार्यं स्वयं शक्तो नापरं प्रेषयेत् प्रिये ! ।
 बहुत्वे तत्परेर्भृत्यैः सहितोऽप्यतिभक्तिमान् ॥
 गच्छन् तिष्ठन् स्वपन् जाग्रत् जपन् जुह्वत् प्रपूजयन् ।
 गुर्वाज्ञामेव कुर्वीत तद्गतेनान्तरात्मना ॥
 अभिमानी न कर्त्तव्यो जातिविद्याधनादिभिः ।
 सदा च निषेधेन्नित्यं शिष्यः श्योगुरुसन्निधौ ॥
 कामक्रोधपरित्यागी विनीतः स्तुतिभक्तिमान् ।
 देवि ! भूम्यासने तिष्ठन् गुरुकार्यं समाचरेत् ॥
 स्वकार्यमन्यकार्यं वा शिष्यः स्वगुरुचित्तवित् ।
 गुरुपार्श्वगतो नम्रः प्रच्छन्नास्यो मितं वदेत् ॥
 सामान्यतो निषेधश्च सद्गुरोर्यदि सन्निधौ ।
 आचरेत्तस्य सर्वस्य दोषः कोटिगुणो भवेत् ॥
 अनादृत्य गुरोर्वाक्यं शृणुयाद्यः पराङ्मुखः ।
 अहितं वा हितं वापि रौरवं नरकं व्रजेत् ॥
 गोत्राङ्घ्रणवधं कृत्वा यत्पापं समवाप्नुयात् ।
 तत्पापं समवाप्नोति गुर्वग्रेऽनृतभाषणात् ॥
 आत्मनान्तगतेनाथ व्यसने विषमे स्थिते ।
 श्योगुरुं न त्यजेत् क्वापि तदादिष्टो व्रजेत् प्रिये ! ॥
 न गच्छेदग्रतस्तस्य न वसेदुत्थितं गुरौ ।
 शक्तिच्छायां सुरच्छायां गुरुच्छायां न लङ्घयेत् ॥
 न तेषु कुर्यात् स्वच्छायां न स्वपेद्गुरुसन्निधौ ।
 भाषणं पाठनं ज्ञानं भोजनं शयनादिकम् ॥
 अनादिष्टो न कुर्वीत न चावन्दनपूर्वकम् ।
 ब्रह्महत्याशतं कुर्याद्गुर्वाज्ञां प्रतिपालयेत् ॥
 विना गुर्वाज्ञया शिष्यो विखसेन्नान्यशासनात् ।

सर्वं गुर्वाङ्गया कुर्यान्न निन्देत्तत्स्त्रियं प्रिये ! ॥
 भक्त्या प्रणम्य चोत्तिष्ठेत् कृताञ्जलिपुटः प्रिये ! ।
 पश्चात्पदेन निर्गच्छेन्नमस्कृत्य गुरोर्गृहात् ॥
 एकासने नोपविशेद् गुरुणा तत्समैः सह ।
 न वसेदासने देवि ! देवतागुरुसन्निधौ ॥
 गुरोः श्रेष्ठासनं देयं ज्येष्ठानामुत्तमानसम् ।
 देश्यासनं कनिष्ठानामितरेषां समासनम् ॥
 यदि विद्या धनाढ्यो वा दूरे दृष्ट्वा स्तवादिना ।
 दण्डप्रणामं कुर्वीत त्रिः प्रदक्षिणमाचरेत् ॥
 तत्त्रिंशद्वा द्वादश वा ज्येष्ठादिव्येकमेव च ।
 गुरुस्तद्गुरुयोगेन वन्देत् श्रीगुरुपादुकाम् ॥
 ततो नमेद्गुरुं वापि गुर्वाङ्गां न विचारयेत् ।
 श्रीगुरोः सन्निधौ शिष्यो न गुरुं मनसा नमेत् ॥
 गुरुबुद्ध्या नमेत् सर्वं देवतां ह्येव वा ।
 न नमेद्देवबुद्ध्या तु प्रतिमां लौहमृत्प्रयुज्यम् ॥ ।
 गुरोः प्रणामत्रितयं ज्येष्ठानामेकमेव च ।
 पूज्यानामञ्जलिं तद्दन्त्येषां वाक्यवन्दनम् ॥
 देवान् पितॄन् कुलाचार्यान् ज्ञानवृद्धान् तपोधनान् ।
 विद्याधिकान् स्वकर्मस्थान् प्रणमेत् कुलनायिके । ॥
 स्त्रीजितं गुरुभिः शप्तं पापण्डं परिहृतं शठम् ।
 विकर्माणं कृतघ्नञ्च नाश्रमिणञ्च नो नमेत् ॥
 अनिवेद्य गुरौ भुङ्क्ते यस्त्वेकगृहसंस्थितौ ।
 अमेध्यं तद्भवेदन्नं शूकरो जायते नृतः ॥
 एकग्रामस्थितः शिष्यस्त्रिसन्ध्यं प्रणमेद्गुरुम् ।
 क्रोगमात्रस्थितः शिष्यो गुरुं प्रतिदिनं नमेत् ॥
 - अर्द्धयोजनगः शिष्यः प्रणमेत् पञ्चपर्वसु ।

एकयोजनमारभ्य योजनेद्वादशावधिम् ॥
 तत्सङ्ख्यादिगतैर्मासैः श्रीगुरुं प्रणमेत् प्रिये !
 दूरदेशे स्थिते शिष्ये भक्त्या तत्सन्निधिं गतः ॥
 तत्र योजनसङ्ख्यातो विशेषात् प्रणमेद्गुरुम् ।
 अतिदूरगतः शिष्यो यदीच्छा स्यात्तदा व्रजेत् ॥
 रिक्तहस्तश्च नोपेयाद्राजानं देवतां गुरुम् ।
 फलपुष्पाम्बराकल्पैर्यथाशक्त्या समर्चयेत् ॥
 एवं यो न चरेद्देवि ! ब्रह्मराक्षसतां व्रजेत् ।
 गुरुशक्तिश्च तत्पुत्री ज्येष्ठभ्राता गुरोः समः ॥
 आत्मवच्च कनीयांसं पालयेत् पुत्रवत्कुलम् ।
 कुलाचार्यस्य देवेशि ! गुरुज्येष्ठकनिष्ठयोः ॥
 गुरुकल्पस्य कुर्वीत प्रणामं स्वगुरोर्यथा ।
 स्वज्येष्ठश्च क्रमज्येष्ठः कुलज्येष्ठस्तृतीयकम् ॥
 गुरुज्येष्ठस्ततो देवि ! इति ज्येष्ठचतुष्टयम् ।
 यावद्ज्येष्ठानुवादेन क्रमिकाष्टाङ्गयोगतः ॥
 गुरोश्च कुलवृक्षस्य वन्दनानि विधानतः ।
 पिष्टमात्रादिसर्वेषु पूज्यकोटिषु बन्धुषु ॥
 अभ्युत्थानप्रणामाद्यैरव्यग्रक्रोधलाघवैः ।
 तद्यदाचार्यरूपेण चात्मानं सम्प्रकाशयेत् ॥
 अभ्युत्थानप्रणामाद्यैर्होपभाक् स न जायते ।
 पतिर्भूत्वा पशून् पथात् प्रणमेत् पशुदेशिकः ॥
 स महापशुरित्युक्तो देवताशापमाप्नुयात् ।
 यो गुरुस्थानमालम्ब्य गुरुदाराभिवन्दनम् ॥
 गुरुवत् स तु मन्तव्यो ज्येष्ठपुत्रेषु च प्रिये ! ।
 इति ते कथितं किञ्चित् पादुकां भक्तिलक्षणां ।
 समासेन कुलेशानि ! किम्भूयः श्रोतुमिच्छसि ॥

इति कुलार्चने महापशुस्य पादुकाकथनं नाम द्वादशोऽङ्कः ।

त्रयोदश उल्लासः ।

दैव्युवाच । कुलेश ! श्रोतुमिच्छामि करुणामृतवारिधे ! ।

वक्तुमहसि देवेश ! लक्षणं गुरुशिष्ययोः ॥

ईश्वर-उवाच । शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि यन्मां त्वं परिपृच्छसि ।

तस्य श्रवणमात्रेण गुरुभावः प्रजायते ॥

नष्टान्नयवजं चेतं गुणहीनं निरूपितम् ।

परशिष्यश्च पापण्डं पण्डं पण्डितमानिनम् ॥

होनाधिकविकाराङ्गं विकलाश्रयवान्वितम् ।

पद्ममन्थश्च वधिरं मलिनं व्याधिपीडितम् ॥

उत्सृष्टं दुर्मुखं चापि स्वेच्छावेशधरं परम् ।

दुर्विकाराङ्गचेष्टादिगतिभीषणभीषणम् ॥

निद्रातन्द्राजङ्गलस्यद्यूतादिव्यसनान्वितम् ।

अन्तर्भक्तिकरं क्षुद्रं राज्यभक्तिविवर्जितम् ॥

ष्यलीकवादिनं शुष्कं प्रेषितं प्रेरकं शठम् ।

धनस्त्रीशुद्धिरहितं निषेधविधिवर्जितम् ॥

रहस्यभेदकं वापि देवि ! कार्यविनाशकम् ।

मार्जारवकहृत्तिश्च रन्ध्रान्वेषणतत्परम् ॥

भायाविने कृतघ्नश्च प्रच्छन्नान्तरदायकम् ।

विश्वासघातिनं द्रोहकारिणं पापकर्मिणम् ॥

आततायिनमेकाक्षं कुक्षितं कूटसाक्षिणम् ।

सर्वप्रतारकं देवि ! सर्वोत्कृष्टाभिमानिनम् ॥

असत्यं निहुरासक्तं ग्राम्यादिबहुभाषिणम् ।

कुविचारकुतर्कादिकारकं कलहप्रियम् ॥

दृष्याक्षेपकरं मूर्खं चार्वाकं वाग्विडम्बकम् ।

परोक्षे दूषणकरं प्रत्यक्षे प्रियवादिनम् ॥

वाग्धृष्टवादिनं विद्याचौरमात्मप्रशंसकम् ।

गुणासहिष्णुमहितमात्मक्रोधनमम्बिके ! ॥
 इत्यादिदोषसंयुक्तं गुरुः शिष्यं न कारयेत् ।
 निरपेक्षं गुरुद्रव्ये तत्रसादाभिकाङ्क्षिणम् ॥
 कुलधर्म-महायोगि-योगिनीकौलिकप्रियम् ।
 कुलार्चनादिनिरतं कुलद्रव्याजुगुप्सनम् ॥
 जपध्यानादिनिरतं सौख्यमात्रादिकाङ्क्षिणम् ।
 कुलशास्त्रप्रियं देवि पृथक्शास्त्रपराङ्मुखम् ॥
 इत्यादिलक्षणोपेतं गुरुः शिष्यं परिग्रहेत् ।
 श्रीगुरुः परमेशानि ! शुद्धवेशो मनोहरः ॥
 सर्वलक्षणसम्पन्नः सर्वावयवशोभितः ।
 सर्वांगमार्थतत्त्वज्ञः सर्वतन्त्रविधानवित् ॥
 लोकसम्प्रोहनाकारो देववत् प्रियदर्शनः ।
 सुमुखः सुलभः स्वच्छो भ्रमसंशयनाशकः ॥
 इङ्गिताकारवित् प्राज्ञः ऊहापोहविचक्षणः ।
 अन्तर्लक्ष्यो वहिर्दृष्टिः सर्वज्ञो देशकालवित् ॥
 प्राज्ञासिद्धिस्त्रिकालज्ञो निग्रहानुग्रहचमः ।
 वेधको बोधकः शान्तः सर्वजीवदयाकरः ॥
 स्वाधीनेन्द्रियसञ्चारपङ्कगर्विजयप्रदः ।
 अग्रगण्योऽतिगम्भीरः पात्रापात्रविशेषवित् ॥
 शिवविष्णुसमः साधुमनुभूषणभूषितः ।
 निर्ममो नित्यसन्तुष्टः स्वतन्त्रोऽनन्तशक्तिमान् ॥
 सद्भक्तवत्सलो धीरः कृपालुः स्मितपूर्णवाक् ।
 भक्तप्रियः समो देवि ! गम्भीरः शिष्टसाधकः ॥
 ज्येष्ठो देवगुरुज्येष्ठो वनितापूजनोत्सुकः ।
 नित्यनैमित्तिके काम्ये रतः कर्मण्यनिन्दित ॥
 वाग्विद्वेषमयक्लेशदम्भाहङ्कारवर्जितः ।

स्वविद्यानुष्ठानरतो धर्मज्ञानार्थदर्शकः ॥
 यदृच्छालाभसन्तुष्टो गुणदीपविभेदकः ।
 स्त्रीधनादिष्वनासक्तो दुःसङ्गो व्यसनादिषु ॥
 सर्वाहम्भावसन्तुष्टो निर्दन्धो नियतव्रतः ।
 अलोलुपो ह्यसङ्गश्च पक्षपाती विचक्षणः ॥
 वित्तविद्यादिभिर्मन्त्रयन्त्रतन्त्राद्याविक्रयी ।
 निःसङ्गो निर्विकल्पश्च निर्णीतात्मातिधार्मिकः ॥
 तुल्यनिन्दास्तुतिर्मौनो निरपेक्षो नियामकः ।
 इत्यादिलक्षणोपेतः श्रीगुरुः कथितः प्रिये ! ॥
 यः शिवः सर्वशः सूक्ष्मो निष्कलशोन्मना व्ययः ।
 व्योमाकारो ह्यजोऽनन्तः स कथं पूज्यते प्रिये ! ॥
 अतएव गुरुः साक्षाद् गुरुरूपं समाश्रितः ।
 भक्त्या सम्पूजयेद्देवि ! भुक्तिं मुक्तिं प्रयच्छति ॥
 शिवोऽहमाकृतिर्देवि ! नरदृग्गोचरो न हि ।
 तस्मात् श्रीगुरुरूपेण शिष्यान् रक्षति सर्वदा ॥
 मनुष्यचर्मणा नद्धः साक्षात् परशिरः स्वयम् ।
 स्रशिष्यानुग्रहार्थाय गूढं पर्यटति चित्तौ ॥
 सङ्गत्तरक्षणायैव निरहङ्कारमाकृतिः ।
 शिवः कृपानिधिलोके संसारीव हि चेष्टितः ॥
 ललाटलोचनं वा स्त्री कलामपि च दोर्हयम् ।
 अन्तर्धाने च वर्त्तोऽयं गुरुरूपी महोत्तले ॥
 अत्रिनेत्रशिवः साक्षादचतुर्बाहुरच्युतः ।
 अचतुर्बदन्तो ब्रह्मा श्रीगुरुः कथितः प्रिये ! ॥
 नरयद् दृश्यते लोके श्रीगुरुः पापकर्मणा ।
 शिववद् दृश्यते लोके भवानि ! पुण्यकर्मणा ।
 श्रीगुरुं परमं तत्र तिष्ठन्तं चक्षुरपतः ॥

मन्दभाग्या न पश्यन्ति शुक्ता सूर्यमिवोदितम् ।
गुरु सदाशिव साक्षात् सत्यमेव न सशय ॥
शिवरूपी गुरुर्नो चेद् भुक्ति सुक्ति ददाति क ।
सदाशिवस्य देवस्य श्रीगुरोरपि पार्यति ॥
उभयोरन्तर नास्ति य करोति स पातकी ।
देशिकाकृतिमास्थाय पशुपाशानशेषत ॥
छित्वा पर पद देवि । नयत्येवमतो गुरु ।
सर्वानुग्रहकर्तृत्वादीश्वर करुणानिधि ॥
आचार्यरूपमास्थाय दोक्षया मोक्षयेत् पशून् ।
यथा घटश्च कलसं कुम्भश्चैकार्यवाचक ॥
तथा देवश्च मन्त्रश्च गुरुश्चैकार्य उच्यते ।
यथा देवस्तथा मन्त्रो यथा मन्त्रस्तथा गुरु ॥
देवमन्त्रगुरुणाञ्च पूजाया सदृश फलम् ।
शिवरूप समास्थाय पूजा गृह्णाति पार्वति ॥
गुरुरूप समादाय भवपाशान्निहन्तयेत् ।
सिद्धान्तसारवेत्ताह वीजोऽहमिति बोधकत् ॥
अविच्छिन्न समाहृष्टहृदयो गुरुरुच्यते ।
यो विलङ्घ्यायमान् वर्णानात्मन्वेव स्थित सदा ॥
ज्योतिर्वर्णायामो योगी स गुरु कथित प्रिये । ।
पडध्वान पडाधार पौडशारविनिर्णयम् ॥
यो जानाति विधानेन स गुरु कथित प्रिये । ।
दृश्य विना स्थिरा दृष्टिर्मनश्चालम्बन विना ॥
विनायासं स्थिरो वायुर्यस्य स्यात् स गुरु प्रिये । ।
सत्त्वसवित्तिजनन परानन्दसमुद्भवम् ॥
तत्तत्त्व विदित येन स गुरु कुलनायिके । ।
भूतुभव्यौ मन्त्रतन्त्रौ शक्तिशाम्भवावित्तम ॥

वेधश्च पङ्क्तिविधं देवि ! स हि वेत्ति परो गुरुः ।
 पदमन्त्रकलायन्त्र सतत्त्वतद्गुणाद्यम् ॥
 शोधयेद्गुणः पङ्क्तिध्वानं स गुरुः कथितः प्रिये ! ।
 वेधं पदं निरोधश्च ग्रहणं मोक्षणं तथा ॥
 यो वा सम्यग्विजानाति स गुरुः कथितः प्रिये ! ।
 जाग्रत् स्वप्नः सुषुप्तिश्च स गुरुः परमो मतः ॥
 आत्मविद्या शिवः सर्वमिति विद्याचतुष्टयम् ।
 यो वेत्ति परमेशानि ! स गुरुः परमो मतः ॥
 पशुस्तोभं वेधदीक्षां पशुप्रहरमेव च ।
 त्रिविधं यो विजानाति स गुरुः परमो मतः ॥
 पदपाशं पशूनाञ्च रहस्यात्मविधानतः ।
 यो जानाति वरारोहे ! स गुरुः परमो मतः ॥
 चक्रसङ्केतकं मन्त्रपूजासङ्केतकं तथा ।
 त्रितयं यो विजानाति स गुरुः परमो मतः ॥
 वाणेश्वरस्वयम्भूष्यलिङ्गत्रितयसंस्थितिम् ।
 तत्त्वतो यो विजानाति स गुरुः परमो मतः ॥
 आनन्दं कामणश्चैव मायिकञ्च मलत्रयम् ।
 यो विशोधयितुं शक्तः स गुरुः परमो मतः ॥
 आरक्तशुक्लमित्थाख्यचरणत्रयवासनाम् ।
 यो जानाति महादेवि ! स गुरुः परमो मतः ॥
 महामुद्रां नमोमुद्रां उड्डोयानं जालन्धरम् ।
 मूलबन्धश्च यो वेत्ति स गुरुः परमो मतः ॥
 शिवादिक्षितिपर्यन्तं पट्त्रिंशत्तत्त्वनिर्णयम् ।
 यो विजानाति तत्त्वेन स गुरुः परमो मतः ॥
 अन्तर्यामं वह्निर्यामं कालज्ञानं स्थितं प्रिये ! ।
 त्रिविधानश्च यो वेत्ति स गुरुः परमो मतः ॥

पिण्डब्रह्माण्डयोरैक्यं स्थितं यो वेत्ति तत्त्वतः ।
 शिरास्थिरोममङ्गलादि स गुरुः परमो मतः ॥
 पद्मादिचतुरशीतिनानासनविचक्षणः ।
 यमाद्यष्टाङ्गयोगज्ञः स गुरुः परमो मतः ॥
 घृणा लज्जा भयं शोको जुगुप्सा चेति पञ्चमम् ।
 कुलं शीलं तथा जातिरष्टौ पाशाः प्रकीर्तिताः ॥
 पाशवद्धः पशुर्ज्ञेयः पाशमुक्तो महेश्वरः ।
 तस्मात् पाशहरो यस्तु स गुरुः परमो मतः ॥
 बन्धनं योनिमुद्रया मन्त्रं चैतन्यसंज्ञकम् ।
 यन्त्रमन्त्रस्वरूपञ्च यो वेत्ति स गुरुः प्रिये ! ॥
 विनिचिन्तां गतायातां संक्लिष्टां संविनीतकाम् ।
 चतुर्विधां मनोऽवस्थां यो जानाति गुरुः प्रिये ! ॥
 मूलादिब्रह्मरन्ध्रान्तं सप्ताश्विजं कुलेषु यः ।
 जीवाचारफलं वेत्ति स गुरुर्नापरः प्रिये ! ॥
 शिवादिगुरुपर्यन्तं पारम्पर्यक्रमेण यः ।
 अवाप्ततत्त्वसम्भारः स गुरुः परमो मतः ॥
 येन वा दर्शिते तत्त्वे तत्त्वज्ञानतन्मयो भवेत् ।
 धन्यं तदुक्तमखिलं स गुरुः परमो मतः ॥
 यो वेत्ता सच्चिदानन्दं हरेदिन्द्रियजं सुखम् ।
 सेव्यास्ते गुरवः शिष्यैरन्ये त्याग्याः प्रतारकाः ॥
 संसारभयभीतस्य भयहा गुरुरादरात् ।
 व्रतोपवासनियमैर्नियन्ता स गुरुर्मतः ॥
 यः प्रसन्नः क्षणार्हेन भोक्षरत्नं प्रयच्छति ।
 दुर्लभं तं विजानीयाद् भयसागरतारकम् ॥
 यः क्षणेनात्मसामर्थ्यं स्वश्रित्याय ददाति हि ।
 श्रियायासादिरहितः स गुरुर्देवदुर्लभः ॥

यः सद्यः प्रत्ययकरं सुलभं चात्मसौख्यदम् ।

ज्ञानोपदेशं कुरुते स गुरुर्देवदुर्लभः ॥

द्वीपाद्वीपान्तरं देवि ! सञ्चरेत्तद्यथा तथा ।

यो दद्यात् स गुरुर्ज्ञानमभ्यासादिविवर्जितम् ॥

क्षुधितस्य यथा तुष्टिराहाराद्दृश्यते यथा ।

तद्योपदेशमात्रेण ज्ञानदो दुर्लभो गुरुः ॥

गुरवो बहवः सन्ति दीपवच्च गृहे गृहे ।

दुर्लभोऽयं गुरुर्देवि ! सूर्यवत् सर्वदीपकः ॥

गुरवो बहवः सन्ति वेदशास्त्रादिपारगाः ।

दुर्लभोऽयं गुरुर्देवि ! परतत्त्वार्थपारगः ॥

गुरवो बहवः सन्ति योगिनान्यत् पदा भुवि ।

दुर्लभोऽयं गुरुर्देवि ! लोके स्वात्मप्रकाशकः ॥

गुरवो बहवः सन्ति समन्त्रौषधिवेदिनः ।

निगमागमशास्त्रोक्तमन्त्रज्ञो दुर्लभो भुवि ॥

गुरवो बहवः सन्ति शिष्यवित्तापहारकाः ।

दुर्लभोऽयं गुरुर्देवि ! शिष्यदुःखापहारकः ॥

वर्णाश्रमकुलाचारनिरता गुरवो भुवि ।

सर्वसद्बल्यहीनो यः स गुरुर्देवि ! दुर्लभः ॥

गुरोर्यस्यैव संस्पर्शात् परानन्दोऽभिजायते ।

गुरुं तमेव हृणुयान्नापरं मतिमान्नरः ॥

यस्यात्मभयपर्यन्तं बुद्धिस्तस्य प्रवर्तते ।

तस्यानोकनमात्रेण सुच्यते नात्र संशयः ॥

शब्दा भक्षितं सर्वं त्रैलोक्यं सचराचरम् ।

मा शब्दा भक्षिता येन स गुरुर्देवदुर्लभः ॥

यथा वक्रिसमीपस्थं नयनीतं विनीयते ।

तथा पापं विनीयते सदाचार्यसमीपतः ॥

यथा टोतानलः काष्ठं शुष्कमावञ्च निर्दहेत् ।
 तथा गुरुकटाक्षस्तु शिथ्यपापं दहेत् क्षणात् ॥
 यथा महानिलोद्धृतं तूनां दशदिशो व्रजेत् ।
 तथैव गुरुकारुण्यात् पापराशिः प्रलीयते ॥
 दोषदर्शनमात्रेण प्रणश्यति तमो यथा ।
 सदगुरोर्दर्शनाद्देवि ! तथाऽज्ञानं विलीयते ॥
 सर्वलक्षणसम्पन्नो वेदशास्त्रविधानवित् ।
 सर्वोपायविधातैव तत्त्वज्ञानो गुरुः स हि ॥
 पूजाहोमाद्यमाचारस्तपस्तीर्थव्रतादिकम् ।
 मन्त्रागमादिविज्ञानं तत्त्वहीनस्य निष्फलम् ॥
 सुप्तवेद्यं परे तत्त्वे स्वात्मानं वेत्ति निश्चलः ।
 आत्मनोऽनुग्रहो नास्ति परस्यानुग्रहः कुतः ॥
 पट्प्रकारं मनोरूपं प्रत्यक्षं स्यतनुस्थितम् ।
 यो न जानाति चान्यस्य कथं मोक्षं ददात्यसौ ॥
 सर्वलक्षणहीनोऽपि तत्त्वज्ञानो गुरुः स्मृतः ।
 तस्मात्तत्त्वविदेवेह मुक्तो मोक्षक एव च ॥
 यस्तत्त्वविन्महेशानि । साधूंश्च बोधयत्यपि ।
 तत्त्वहीनात् कुतो बोधः कुतोऽध्यात्मपरिग्रहः ॥
 तत्त्वज्ञैरुपदिष्टा ये तत्त्वज्ञास्ते न सशयः ।
 पशुभिद्योपदिष्टा ये देवि । ते पशवः स्मृताः ॥
 विद्वस्तु वेधयेद्देवि । नाविदो वेधको भवेत् ।
 मुक्तस्तु मोचयेद्दूर्ध्वं न मुक्तो मोक्षकः ऋथम् ॥
 अभिज्ञयोद्धरेन्मुखं न मूर्खो मूर्खमुदरेत् ।
 शिलां सन्तारयेन्नोर्हि न शिला तारयेच्छिलाम् ॥
 तत्त्वहीनं गुरुं लब्ध्वा देवल भद्रतत्परः ।
 इहामुत्रफलं किञ्चिन्नापरो नाहुयात् प्रिये ॥

शिवे गुरुत्रयं प्रोक्तं वैष्णवे गुरुपञ्चकम् ।
 वेदशास्त्रेषु शतगो गुरुरेकः कुलप्रियः ॥
 प्ररकः सूत्रकश्चैव वाचको दर्शकस्तथा ।
 शिष्यको बोधकश्चैव पठेते गुरवः स्मृताः ॥
 पञ्चेते कार्यभूताः स्युः कारणं बोधको भवेत् ।
 पूर्णाभिषेककर्त्ता यो गुरुस्तस्यैव पादुकाः ॥
 पूजनीया महेशानि ! बहुत्वैऽपि न संशयः ।
 श्रीगुरोर्लक्षणोपेतं संशयच्छेदकारकम् ॥
 लब्ध्वा ज्ञानप्रदं देषि ! न गुर्वन्तरमाश्रयेत् ।
 अनभिज्ञं गुरुं प्राप्य संशयच्छेदकारकम् ॥
 गुर्वन्तरन्तु गत्वा स नैतद्दोषेण लिप्यते ।
 मधुलुब्धो यथा भृङ्गः पुष्पात् पुष्पान्तरं ब्रजेत् ॥
 ज्ञानलुब्धस्तथा शिष्यो गुरोर्गुर्वन्तरं ब्रजेत् ।
 इति ते कथितं किञ्चिन्नक्षणा गुरुशिष्ययोः ।
 समासेन कुलेशानि ! किम्भूयः श्रोतुमिच्छसि ॥
 इति कुलार्णवे महारक्षसे गुरुशिष्यलक्षणं नाम त्रयोदश उद्गासः ।

चतुर्दश उद्गासः ।

देव्युवाच । कुलेश ! श्रोतुमिच्छामि परीक्षा गुरुशिष्ययोः ।
 उपदेशक्रमं दीक्षाभिदाय वद मे प्रभो । ॥
 ईश्वर उवाच । शृणु देवि । प्रवक्ष्यामि यन्मां त्वं परिपृच्छसि ।
 तस्य श्रवणमात्रेण चित्तशुद्धिः प्रजायते ॥
 विना दीक्षा फलं न स्याद् यमिना शिवशासने ।
 सा च न स्याद्दिनाचार्यमित्याचार्यपुरःसरम् ॥
 ज्ञेया सिद्धार्थशास्त्रार्थसम्प्रदायार्थहेतुभिः ।
 अन्तरेणोपदेष्टारं मन्त्राः स्युर्निष्फला यतः ॥

देवास्तमेव शंसन्ति पारम्पर्यपुरःसरम् ।
 गुरुं मन्त्रागमाविष्टं समयाचारपालकम् ॥
 गुरुशिष्याधिकारार्थं धिरक्तोऽपि शिवाज्ञया ।
 किञ्चित्कालं विधायैत्यं स्वशिष्याय समर्पयेत् ॥
 तस्यापि नाधिकारस्य योगः साक्षात् परे शिवे ।
 देहान्ते शाश्वती मुक्तिरिति शङ्करभाषितम् ॥
 तस्मात् सर्वप्रयत्नेन साक्षात् परशिवोदितम् ।
 मम्प्रदायपरिच्छिन्नं सदा कुर्यात् गुरुं प्रिये ! ॥
 शक्तिसिद्धिमसिद्धार्थं परीक्ष्य विधिवद् गुरुः ।
 यथादुपदिशेन्नन्वमन्यथा निष्फलं भवेत् ॥
 अन्यायेन तु यो दद्याद् गृह्णात्यन्यायतश्च यः ।
 ददतो गृह्णतो देवि ! कुलशापो भविष्यति ॥
 गुरुशिष्यावुभौ मोहादपरोक्ष्य परस्परम् ।
 उपदेशं ददद् गृह्णन् प्राप्नुयातां पिशाचताम् ॥
 अशास्त्रीयोपदेशश्च यो गृह्णाति ददाति हि ।
 भुञ्जाते तावुभौ घोरे नरकानेकविंशतीः ॥
 परीक्ष्य वक्ष्यते तन्त्रं सैकतं शालिधीजवत् ।
 अनर्हे मन्त्रविज्ञानं न तिष्ठति कदाचन ॥
 तस्मात् परीक्ष्य कर्तव्यमन्यथा निष्फलं भवेत् ।
 कृत्वा समयदोक्षाच्च दत्त्वा समयपादुकाम् ॥
 संविधायाम्नः शिष्यं वदेन्नन्वं न चान्यथा ।
 सच्छिष्यायातिभङ्गाय यज्ज्ञानमुपदिश्यते ॥
 तज्ज्ञानं बहुशास्त्रार्थं तद्विदध्यादखण्डितम् ।
 असच्छिष्येष्वभक्तेषु यज्ज्ञानमुपदिश्यते ॥
 तत् प्रयात्यपवित्रत्वं गोचीरं खट्वतादिव ।
 धनेच्छामयलोभाद्यैरयोग्यं यदि दीक्षयेत् ॥

देवताशापमाप्नोति कृतश्च निष्कलं भवेत् ।
 ज्ञानेन क्रियया वापि गुरुः शिष्यं परोक्षयेत् ॥
 संवत्सरं तदर्द्धं वा तदर्द्धं वा प्रयत्नतः ।
 उत्तमांथाधमे कुर्यान्नीचानुत्तमकर्मणि ॥
 प्राप्यद्रव्यैः प्रदानाद्यैरादेशैश्च समासमैः ।
 तत्कर्मसूचकैर्वाक्यैर्मायाभिः क्रूरचेष्टितैः ॥
 पक्षपातैरूपादानैरालस्यैश्च मुहुर्मुहुः ।
 आकृष्टस्ताडितो वापि यो विपादं न याति च ॥
 गुरुः क्षपां करोतीति मुटा सञ्चिन्तयेत् सदा ।
 शौगुरुस्मरणे चापि कीर्तने दर्शनेऽपि च ॥
 वन्दने परिचर्यायामाह्वाने प्रेषणे प्रिये ! ।
 आनन्दकम्परोमाञ्जस्वरनेत्रादिविक्रियाः ॥
 येषां स्युः स्तोत्रयोगाश्च दीक्षासंस्कारकर्मणि ।
 शिष्योऽपि लक्षणैरेतैः कुर्याद् गुरुपरीक्षणम् ॥
 आनन्दाद्यैर्जपस्तोत्रध्यानहोमार्चनादिभिः ।
 ज्ञानोपदेशसामर्थ्यं मन्त्रसिद्धिमपीश्वरि ! ।
 बोधकत्वं परिज्ञाय शिष्यो भूयान्न चान्यथा ॥
 आदिमध्यायसानेषु योग्या शक्तिः निपातिता ।
 अधमा मध्यमाः श्रेष्ठाः शिष्या देवि ! प्रकीर्तिताः ॥
 आदौ भक्तिर्भवेद्देवि ! दीक्षार्थं समुदन्ति ये ।
 पुनर्विह्वलहृष्टास्ते आदियोग्या इतीरिताः ॥
 दीक्षासमयसम्प्राप्तां ज्ञानाज्ञानविवर्जिताः ।
 भक्त्या प्रध्वस्तुसुधियो मध्ययोग्याश्च ते स्मृताः ॥
 आदौ भक्तिविहीना ये मध्यभक्तास्तु ये नराः ।
 अन्ते भक्ताः प्रबुद्धाः स्युर्ह्यन्तयोग्या भवन्ति ते ॥
 उत्तमाज्ञानसन्नाद्येदुपदेशस्त्रिधा प्रिये ! ।

यथा पिपीलिका मन्दमन्दं वृक्षाग्रं फलम् ॥
 चिरेणाप्नोति धर्मोपदेशथापि तथा स्मृतः ।
 यथा कपिश्च शास्त्रायां शास्त्रासुलङ्घ्य यत्नतः ॥
 फलं प्राप्नोति धर्मस्य चोपदेशस्तथा प्रिये ! ।
 यथा वियद्गमः शीघ्रं फल एव निपोदति ॥
 तथा ज्ञानोपदेशश्च कथितः कुलनायिके ! ।
 क्रियायासादिरहिता देवि ! दीक्षा त्रिधा स्मृता ॥
 यथा पत्नी स्वपक्षाभ्यां शिशून् समुद्धरेत् शनैः ।
 स्पर्शदीक्षोपदेशश्च तादृशः कथितः प्रिये ! ॥
 स्वापत्यानि यथा भत्स्यो वीक्षणैव पोषयेत् ।
 दृग्भां दीक्षोपदेशश्च तादृशः परमेश्वरि ! ॥
 यथा कूर्मः स्वतनयान् ध्यानमात्रेण पोषयेत् ।
 वेधदीक्षोपदेशश्च मानुषस्य तथा विधिः ॥
 शक्तिमात्रानुसारेण शिष्योऽनुग्रहमर्हति ।
 यत्र शक्तिर्न पतति तत्र सिद्धिर्न जायते ॥
 दीक्षा मोक्षप्रदा देवि ! सप्तधा परिकीर्तिताः ।
 समयार्या विशेषा च साधिका पुत्रिकाह्वया ॥
 क्रियाज्ञानकलास्पर्शज्ञानध्यानसमाकुलाः ।
 वेधकाः पूर्णसंज्ञाः स्युश्चर्या निर्वाणसंज्ञकाः ॥
 क्रियादीक्षाष्टधा प्रोक्ता कुलमण्डपपूर्विका ।
 कलसादिसमायुक्ता कर्त्तव्या गुरुणा वहिः ॥
 देवेशि ! देहसिद्धयर्थं पूर्वोक्तविधिनाचरेत् ।
 परमात्मनि संयोज्य तच्चैतन्यं गुरुः प्रिये ॥
 तस्मादुत्पाद्य तान् वर्णान् न्यसेच्छिष्यतनौ पुरः ।
 सृष्टिक्रमेण विधिना चैतन्यञ्च प्रयोजयेत् ॥
 वर्णदीक्षा त्रिधा प्रोक्ता द्विचत्वारिंशदक्षरैः ।

अभिपेकं ततः कुर्याद्वाह्यतः कथितं प्रिये ! ॥
 मनस्तु लम्बिका देवो वध्वं कलसमुच्यते ।
 पञ्चगव्यामृतापूर्णं शिष्यं तेनाभिपिञ्चति ॥
 अहं सिद्धाभिपेकः स्यादाचार्य्योऽपि च पार्थति ! ।
 त्रिकालं दन्तकाष्ठञ्च पुप्याञ्जलिरपि प्रिये ! ॥
 शङ्खोदके कलान्यासं तज्ज्ञानं चाष्टधा भवेत् ।
 समयी दन्तकाष्ठेन साधकः कुसुमाञ्जलिः ॥
 पुत्रं शङ्खाभिपेकेण बोधकं सज्जलेन च ।
 पूर्णाभिपेकेणाचार्य्यं पञ्चावस्थाः प्रकीर्त्तिता ॥
 कुलाचारेण निरता गुरुभक्ता दृढव्रताः ।
 पूर्णाभिपेकपूता ये ते सुक्ताद्येह कर्मणि ॥
 पूर्णाभिपेकपूता ये मृताश्च कुलनायिके ! ।
 पुनर्लभ्योत्तमं जन्म गुरुणा शिवरूपिणा ॥
 शङ्खा पूर्णाभिपेकेण शिवसायुज्यदायिना ।
 तेन मुक्तिं ब्रजेदेव शान्भवी वाचमब्रवीत् ॥
 पूर्णाभिपेकहीनो यः कौलिको म्रियते यदि ।
 पिशाचत्वमवाप्नोति यावदाभूतसंप्लवम ॥
 दीक्षा च द्विविधा प्रोक्ता वाह्याभ्यन्तरभेदतः ।
 क्रियादीक्षा भवेद्वाह्या वेधाख्याभ्यन्तरी मता ॥
 अन्तःशुद्धिर्वह्निःशुद्धिर्द्विविधा परिकीर्त्तिता ।
 अन्तरा च क्रियाशुद्धिर्वह्निःशुद्धिश्च दीक्षया ॥
 दीक्षया मोक्षदोषेन चण्डालोऽपि त्रिसुच्यते ।
 शरीरस्य न संस्कारो न जातिर्न च कर्मणः ॥
 आत्मनः कारयेद्दीक्षामनादिकुलकुण्डलीम् ।
 दीक्षा याता कर्मसाम्ये भिन्नाः स्युः प्रतिपादिकाः ॥
 अभिसन्धानतो देवि ! देशिकोत्तमशिष्ययोः ।

मन्त्रोपधेयथा हन्याद्विपशक्तिं कुलेश्वरि ! ॥
 पशुपाशं तथा हिन्याद्दीक्षया मन्त्रवित् क्षणात् ।
 अकस्मात् प्रतितत्त्वेभ्यात् परसंस्थानबोधनात् ॥
 दीक्षैव मोक्षयेत् पूर्वं दिव्यं धाम नयत्यपि ।
 उपासककलाणि मङ्गापातककोटयः ॥
 क्षणाद्दहति देवेशि ! दीक्षा हि विधिना कृता ।
 यया चोन्मोलितात्मानो भवन्ति पशवः शिवाः ॥
 सा दीक्षा ह्युदिता देवि ! चण्डपापविशोधिका ।
 यया दीक्षितमात्रेण जायन्ते प्रत्ययाः प्रिये । ॥
 सा दीक्षा मोक्षदा ज्ञेया शेषास्तु जनसेविकाः ।
 उपासनाशतेनापि या चिन्ता नैव पश्यति ॥
 तां दीक्षामाशयेद्यत्नात् श्रोगुरोर्मन्त्रसिद्धये ।
 रसेन्द्रेण यथा विद्वमयः सुवर्णतां ब्रजेत् ॥
 दीक्षान्वितस्तथा ह्यात्मा शिवत्वं लभते प्रिये ! ।
 दीक्षाग्निदग्धकर्मासौ मायाविच्छिन्नबन्धनः ॥
 गतां परां ज्ञाननिष्ठां निर्वोजस्तु शिषो भवेत् ।
 गतं शूद्रस्य शूद्रत्वं विप्रस्यापि च विप्रता ॥
 दीक्षासंस्कारसम्पन्ने जातिभेदो न विद्यते ।
 शिवलिङ्गे शिवा बुद्धिं कुर्वन् यत् पापमश्रते ॥
 देवेश्मलोहसद्रत्नजातिलिङ्गप्रतिष्ठितम् ।
 यथोच्यते तथा शूद्रा सर्ववर्णास्तु दीक्षिताः ॥
 येन पूजितमात्रेण चाब्रह्मभुवनान्तिकम् ।
 पूजितं तेन सर्वं स्याद्दीक्षितेन न संशयः ॥
 दीक्षितस्य न कार्यं स्यात्तपोभिर्नियमव्रतैः ।
 न तीर्थक्षेत्रगमनैर्न च शारीरयन्त्रणैः ॥
 अदीक्षिता ये कुर्वन्ति जपपूजादिकाः क्रियाः ।

न फलन्ति म्रिये । तेषां शिलायामुत्तपीजवत् ॥
 देवि ! दीचायिहीनस्य न मिदिर्न च सद्गतिः ।
 तस्मात्सर्वप्रयत्नेन गुरुणा दीक्षितो भवेत् ॥
 द्विजो यो दीक्षितः पथादन्यजः पूर्वदीक्षितः ।
 द्विजः कनिष्ठ स ज्येष्ठ इति शास्त्रस्य निर्णयः ॥
 गुरुशक्तिसुतानाञ्च यो भवेत् पूर्वदीक्षितः ।
 गुरवस्तेन ते पूज्या नावमान्याः कथञ्चन ॥
 शिष्यो दीक्षितमात्रयेद् यदि स्वर्गं गतो गुरुः ।
 एकसन्तानकेनैव पूर्णमङ्ग्यां समाचरेत् ॥
 दर्शनेषु च सर्वेषु गुरुणा ज्ञानशालिना ।
 दीक्षितो यस्तु विधिना स सुक्तो नापरः म्रिये ! ॥
 अधिवासश्च पूर्वन्तु चक्रपूजापूरःसरम् ।
 दीक्षया शोधयेच्छिष्यमन्यथा निष्फलं भवेत् ॥
 शूद्रमद्वरजातीनामादिशब्दिविधीयते ।
 पादुकादिप्रदानार्थैः कुर्यात् पाशविमोचनम् ॥
 एकाब्देन द्विजो योग्यः क्षत्रियो वत्सरहयात् ।
 वैश्यो योग्यस्त्रिभिर्वर्षैश्चतुर्भिः शूद्र एव च ॥
 विधवायाः सुतादेशात् कन्यायाः पितुराज्ञया ।
 नाधिकारी सुतो नार्थी भार्यया भर्तुराज्ञया ॥
 स्यादेदाध्ययने शूद्रो नाधिकारो यथा भवेत् ।
 तथैवादोक्षितस्यापि नाधिकारी कुलेश्वरि । ॥
 श्रेष्ठेषु गुरुष्वेव तत्पुत्रं शक्तिसैनिकान् ।
 दीक्षितान् तोषयेद्देवि । यथाविभवविस्तरम् ॥
 इति ते कथितं किञ्चित् परीचा गुरुशिष्ययोः ।
 दीचाभेदादिकं देवि ! किम्भूयः श्रोतुमिच्छसि ॥

इति कुलार्णव महारहस्ये चतुर्थाध्यायः ।

पञ्चदश उक्तासः ।

देशुवाच । कुलेग ! श्रोतुमिच्छामि पुरयरणलक्षणम् ।

स्थानाहारादिभेदेषु वद मे परमेश्वर ! ॥

श्रेष्ठर उवाच । शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि यन्मां त्वं परिपृच्छसि ।

तस्य श्रवणमात्रेण मन्त्रतत्त्वं प्रकाशते ॥

जपयज्ञात् परो यज्ञो नापरोऽस्तीह कथन ।

तस्माज्जपेन धर्मार्थकामभीक्षां साधयेत् ॥

सर्वधर्मान् परित्यज्य मन्त्रराजं समभ्यसेत् ।

अप्रमादात् भवेत् सिद्धिः प्रमादादशुभं भवेत् ॥

भोगापवर्गसङ्कल्पैः कल्पव्रतमृते जपः ।

जपध्यानसमं योगं तस्माद्देवि ! समाचरेत् ॥

आब्रह्मवोजदोपाद्य नियमातिक्रमोद्भवम् ।

ज्ञानाज्ञानकृतं सर्वं प्रणश्यति जपात् प्रिये ! ॥

संसारदुःखभूमेय यदोच्छेत् सिद्धिमात्मनः ।

पञ्चाङ्गोपासनेनैव मन्त्रजापी व्रजेत् सुखम् ॥

पूजा त्रैकालिकी नित्यं जपस्तर्पणमेव च ।

होमी ब्राह्मणभुक्तिश्च पुरयरणमुच्यते ॥

यद् यदङ्गं विहोयित तत्संख्या द्विगुणो जपः ।

कुर्याद्विचित्रतुःपञ्चसंख्यानं साधकः प्रिये ! ॥

कुर्वते चाङ्गसिद्धयर्थं तदशक्तेन भक्तितः ।

न चेदङ्गं विहीयेत् मन्त्री नेष्टमवाप्नुयात् ॥

अत्रैयतुर्विधैर्देवि ! पदार्थैः पङ्क्तान्वितैः ।

सुभोजितेषु विप्रेषु सर्वं हि मफलं भवेत् ॥

मम्यक्सिद्धेकमन्त्रस्य पञ्चाङ्गोपासनेन च ।

सर्वमन्वाद्य सिध्यन्ति त्वत्प्रसादात् कुलेश्वरि ! ॥

उपदेशस्य सामर्थ्यात् श्रीगुरोश्च प्रसादतः ।

मन्त्रप्रभावशक्त्या च मन्त्रसिद्धिः प्रजायते ॥
 स्वमन्त्राक्षरसंयुक्तमाष्टकाक्षरमग्निके । ।
 पूजंजन्मकृताभ्यासान्मन्त्रो वा शीघ्रसिद्धिदः ॥
 टीचापूर्वं कुलेशानि । पारम्पर्यक्रमगतम् ।
 न्यायलब्धश्च यो मन्त्रः स च सिद्धो न संशयः ॥
 मासमात्रं जपेन्मन्त्रं भृतलिप्या तु सम्पुटम् ।
 क्रमात् क्रमात् सहस्रान्तु तस्य सिद्धो भवेन्मनुः ॥
 सहस्रं प्रजपेन्मन्त्रं माष्टकाक्षरसम्पुटम् ।
 अनुलोमविलोमेन मन्त्रसिद्धिः प्रजायते ॥
 त्रिपद्यक्षरसंयुक्तमाष्टकाक्षरसम्पुटम् ।
 क्रमोत्क्रमात् शतं जप्त्वा मासात् सिद्धो भवेन्मनुः ।
 माष्टकाक्षरमात्रेण मन्त्राणां कोटिकोटयः ।
 जपिता स्युर्न सन्देहो यद् यत् सर्वं तदुद्भवम् ॥
 अनेन कोटिमन्त्राणि चित्ताकुलकराणि च ।
 मन्त्र गुरुजपात् प्राप्तमेकं स्यात् सर्वसिद्धिदम् ॥
 यदृच्छया श्रुत मन्त्रं दृष्टेणापि क्लेशेन च ।
 पत्रे स्थितं वा चाध्याप्य तज्जपेन्न ह्यनर्थकम् ॥
 पुस्तके लिखितान्मन्त्रान् विलोक्य प्रजपन्ति ये ।
 ब्रह्महत्यासम तेषां पातकं परिकीर्त्तितम् ॥
 पुण्यक्षेत्रं नदीतीरं गुहापर्वतमस्तकम् ।
 तीर्थप्रदेशाः सिन्धूना सङ्गमः पावनं वनम् ॥
 उद्यानानि विविक्तानि विश्वमूलं तटं गिरिः ।
 देवतायतनं कूखं समुद्रस्य निजं गृहम् ॥
 साधनेषु प्रशस्तानि स्थानान्येतानि मन्त्रिणाम् ।
 अथवा निवसेत्तत्र यत्र चित्तं प्रसीदति ॥
 सूर्यस्थाने गुरोरिन्दोर्दीपस्थ स्थन्दनस्थ च ।

गोरक्षकुलवृक्षाणां सन्निधौ शस्यते जपः ॥
 गृहे शतगुणं विन्द्याद्गोष्ठे लक्षगुणं भवेत् ।
 कोटिर्देवालये पुण्यमनन्तं शिवसन्निधौ ॥
 स्नेच्छदुष्टमृगव्यालशङ्कातङ्कविवर्जितः ।
 एकान्तपावने निन्दारहिते भक्तिमंयुते ॥
 स्वदेशे धार्मिके देशे सुभिन्ने निरुपद्रवे ।
 रम्ये भक्तजनस्थाने निवसेत्तापसाश्रये ॥
 राजानं सचिवा राज्ञः प्रभवाः पुरुषा जनाः ।
 चरन्ति येन मार्गेण निवसेत्तत्र मन्त्रवित् ॥
 जीर्णदेवालयोद्याने गृहे वृक्षतलेषु च ।
 नदीतडागकूपेषु भूच्छिद्रादिषु नो विद्येत् ॥
 टोपनाथमविधाय यो जपादिकमाचरेत् ।
 वशाश्मधरणीदारुलणवद्भवनिर्मितम् ॥
 वर्जयेदासनं धीमान् दारिद्र्याव्याधिदु खदम् ।
 तून्कम्वलवस्त्राणां सिद्धव्याघ्रमृगाजिनम् ॥
 कल्पयेदासनं धीमान् सौभाग्यज्ञानवृद्धिदम् ।
 पद्मस्रस्तिकवीरादिष्वासनेषूपविश्य च ॥
 जपार्चनादिकं बुर्ध्यादन्यथा निष्फल भवेत् ।
 द्वादशावर्तयेद्बुद्ध्या प्रणवन्तु त्रिसाहस्रम् ॥
 मुञ्चेत् पिङ्गलया वायुं प्रन्तस्थ रैचको भवेत्
 योडशावर्तकं तारं पूरयेद्वाद्यमास्तम् ॥
 शनकेरिडया बद्धा पूरकं परिकीर्तितम् ।
 द्वादशावर्तकं तारं वायुमध्ये तु कुम्भयेत् ॥
 शोपथेहायुवीजेन देहशोषणमौरितम् ।
 पुनश्च पूरयेद्वायुं विरेचापूर्य्य कुम्भयेत् ॥
 देहं दहनवीजेन देहदाहनमौरितम् ।

पुनश्च पूर्ववदायु विरिष्यापृथ्य कुम्भयेत् ॥
 शिवकुण्डनिनीयीगस्यन्दनामृतधारया ।
 आपादमस्तकं देवि । प्रापयेत् प्लावन भवेत् ॥
 जपो ध्यान विना गर्भं सगर्भस्तद्विपर्यय ।
 अगर्भगर्भसयुक्त प्राणायाम शताधिक ॥
 तपासि तीर्थयात्राद्यमथ दानव्रतादय ।
 प्राणायामस्य तस्यैते कला नार्हन्ति षोडशोम् ॥
 मानसं वाचिकं पापं कायिकं वापि यत्कृतम् ।
 तत् सर्वं निर्देहेच्छीघ्रं प्राणायामवयेण वै ॥
 दृश्यते धायमानानां धातूनाञ्च यथा मलम् ।
 तयेन्द्रियाणां दृश्यन्ते दोषा प्राणस्य समयमात् ॥
 प्राणायामैर्विशुद्धात्मा यदुपयत् कर्म करोति हि ।
 तत्तत् फलव्यसन्देहदप्रयत्नेन वा कृतम् ॥
 आगमोक्तेन मार्गेण न्यासं नित्यं करोति यः ।
 देवताभावमाप्नोति मन्त्रसिद्धिं प्रजायते ॥
 यो न्यासकवचच्छन्दो मन्त्रं जपति च प्रिये ।।
 विघ्ना दृष्ट्वा पलायन्ते सिंह दृष्ट्वा यथा गजा ॥
 अकृत्वा न्यासजालं यो मूढत्वात् प्रजपेन्ननुम् ।
 बाध्यते सर्वविघ्नैश्च सिद्धैर्भगपशुर्थया ॥
 अक्षमाला द्विधा प्रोक्ता कल्पिताकल्पितेति च ।
 कल्पिता मालाभिः क्लृप्ता मातृका स्यादकल्पिता ॥
 आदिचान्ताचरान्तत्वादक्षमालेति कीर्तिता ।
 अनुलोमविलोमाभ्यां गणयेन्मन्त्रवित्तम ॥
 एकैकमङ्गुलीभिः स्याद्रेखाभिर्दशधा फलम् ।
 मालाभिः शतसाहस्रं मालिन्यानन्तमुच्यते ॥
 त्रिंशद्भिः स्याद्धनपुष्टिः सप्तविंशतिभिर्भवेत् ।

पञ्चविंशतिभिर्मोक्षं पञ्चदश्याभिचारके ॥
 पञ्चाशद्भिः कुलेशानि ! सर्वसिद्धिरितीरिता ।
 अङ्गुष्ठेन च मोक्षः स्यात्तर्जनो शत्रुनागिनी ॥
 मध्यमां धनदां विद्यात् शान्तिकर्माण्यनामिका ।
 कनिष्ठा स्तम्भनाकर्षी चाङ्गुलीषु प्रकीर्तिता ॥
 एतावच्च जपिष्यामोत्यादी सङ्ख्या मन्त्रवित् ।
 स्थिरामनो जपित्वा च देव्यै मोदकमर्पयेत् ॥
 उच्चैर्जपोऽधमः प्रोक्त उपांशुर्मध्यमः स्मृतः ।
 उत्तमो मानसो देवि । त्रिविधः कथितो जपः ॥
 अतिह्रस्वो व्याधिहेतुरतिदीर्घं तपःक्षयः ।
 अक्षराक्षरसंयुक्त्या जपेन्मोक्तिकर्पणवत् ॥
 मनसा यः स्मरेत् स्तोत्रं वचसा वा मनु जपेत् ।
 उभयं निष्फलं देवि । भिन्नभाण्डादकं यथा ।
 जातसूतकमादी स्यात्तदन्ते मृतसूतकम् ॥
 सूतकद्वयमंयुक्तो यो मन्त्रः स न सिध्यति ।
 अतस्तद्रहितं कृत्वा मन्त्रमावर्त्तयेत् सदा ॥
 सूतकद्वयमंयुक्तो यो मन्त्रः स हि सिध्यति ।
 मन्त्रार्थं मन्त्रचेतन्यं योनिमुद्रां न वेत्ति यः ॥
 शतकोटिजपेनापि तस्य सिद्धिर्न जायते ।
 गुप्तवीर्याश्च ये मन्त्रा न दास्यन्ति फलं प्रिये ! ॥
 मन्त्रार्थैतन्वसहिताः सर्वसिद्धिकराः स्मृताः ।
 चैतन्यरहिता मन्त्राः प्रोक्ता वर्णास्तु केवलम् ॥
 फलं नैव प्रयच्छन्ति लक्षकोटिजपादपि ।
 मन्त्रोच्चारणे कृते यादृक् स्वरूपं प्रथमं भवेत् ॥
 गतैः सहस्रैर्लक्षैर्वा कोटिजापेन तत् फलम् ।
 हृदये ग्रन्थिभेदश्च सर्वावयववर्द्धनम् ॥

आनन्दाशु च पुलको देहावेशः कुलेश्वरि ! ।
 गद्गदीक्षित्य सहसा जायते नात्र संशयः ॥
 सकृदुच्चरितेऽप्येवं मन्त्रे चैतन्यसम्पुटे ।
 दृश्यन्ते प्रत्यया यत्र पारम्पर्यं तदुच्यते ॥
 बहुकूटाक्षरो सुग्धो बद्धः क्रुद्धश्च भेदितः ।
 बालः कुमारो युवको वृद्धः प्रौढश्च गर्वितः ॥
 स्नाम्भितो मूर्च्छितः कष्टः संवीतः खण्डितः प्रिये ! ।
 मन्त्रः पराङ्मुखश्छिन्नो बधिरोऽन्धस्वचेतनः ॥
 केकरः क्षुधितः क्लृप्तः स्थानदुष्टश्च पीडितः ।
 निम्नेहो विकलः स्तब्धो निर्जीवः खण्डितारिकः ॥
 सुप्तस्तिरस्कृतो लोढो मलिनश्च दुरासदः ।
 निःसत्त्वो निर्दयो दग्धश्चपलश्च भयङ्करः ॥
 निस्त्रिंशो विकृताचारः फलहीनो निहन्तनः ।
 निर्बीजो भूमितः शमो रूचः छष्टोऽङ्गहीनतः ॥
 जडो रिपुरुदामीनो लज्जितो मोहितः प्रिये ! ।
 मन्त्र्येतान् मन्त्रदीपांश्च ध्यात्वा पश्चाज्जपेन्ननुम् ॥
 मिद्धिर्न जायते तस्य लक्षकोटिजपादपि ।
 कथ्यन्ते दशसंस्कारा मन्त्रदोषहराः प्रिये । ॥
 जगन् जीवनं पश्चात्ताडनं बोधनं ततः ।
 अभिषेक्षोऽथ विमन्त्रोकरणाप्यायने तथा ॥
 तर्पणं दीपनं गुप्तिः संस्काराः कुलनायिके ! ।
 शाणोक्षीटानि शास्त्राणि यथा स्युर्निश्चितानि वै ॥
 मन्त्राय स्फूर्तिमायान्ति संस्कारैर्दशभिस्तथा ।
 भक्ष्यं हविष्यं शाकादिविहितानि फलान्यपि ॥
 मूलं शक्त्युयवानाश्च शस्तान्येतानि मन्त्रिणाम् ।
 यथार्थपानमग्राति कुर्वते धर्मसञ्चयम् ॥

अन्नदातुः फलं चार्द्धं कर्तुं चार्द्धं न मंगयः ।
 तस्मात् सर्वप्रयत्ने न परान्नं वर्जयेत् सुधोः ॥
 पुरश्चरणकाले च काम्यकर्मस्वपीश्वरि ! ।
 जिह्वा दग्धा परान्नेन करी दग्धो प्रतिग्रहात् ॥
 मनो दग्धं परस्त्रीभिः कार्यसिद्धिः कथं भवेत् ।
 इन्द्रग्निरुद्रग्रहयुग्धेदार्कदिक्पडष्टसु ॥
 षोडशमनुवाणाब्धितिथित्रयोदशस्वपि ।
 लिखेत् षोडशकोष्ठेषु मातृकार्णान् विचक्षणः ॥
 स्वनामाद्यक्षराद्यावन्मन्त्राद्यक्षरदर्शनम् ।
 मिह्यादीन् कल्पयेन्मन्त्रो कुर्यात् सिद्धादिभिः पुनः ॥
 मिहसिद्धो जपात् सिद्धो द्विगुणात् सिद्धसाध्यकः ।
 सिद्धसुसिद्धोऽर्द्धजपात् सिद्धारिर्हन्ति बान्धवान् ॥
 साध्यसिद्धोऽतिसंक्लेशात् साध्यमाध्यो निरर्थकः ।
 साध्यसुसिद्धो भजनात् साध्यारिर्हन्ति गोत्रजान् ॥
 सुमिहसिद्धोऽर्द्धजपात्साध्यस्तु यथोक्ततः ।
 तत् सुसिद्धो ग्रहादेव सुसिद्धारिः सगोत्रहा ॥
 अरिसिद्धः सुतं हन्यादरिसाध्यस्तु योपितम् ।
 तत् सुसिद्धः कुम्भं हन्ति स्वात्मानं हन्ति तद्रिपुं ॥
 सिद्धार्था बान्धवाः प्रोक्ताः साध्यास्ते सेवकाः स्मृताः ।
 सुसिद्धाः पोषका ज्ञेयाः शत्रवो घातकाः स्मृताः ॥
 बान्धवा नवबाणैकाः स्युर्द्विपट्टशसेवकाः ।
 प्रापलेपपटुप्रापरुद्रश्यातिवकं नरः ॥
 लोकालोकपटुप्रापघ्नघातेषु भेदिताः ।
 वर्णाः क्रमात् युवान्त्यो तु रेवत्यंशगतौ तयोः ॥
 जन्मसम्पद्विपत्चेमप्रत्यरिः साधको बधः ।
 मित्रं परममित्रञ्च जन्मादीनि पुनः पुनः ।

वाणं गौरं खुरं शोणं समीनी भेति राशिषु ।
 क्रमेण भेदिता वर्णाः कन्यायां शादयः स्मृताः ।
 लग्नी धनं भ्रातृबन्धुपुत्रशतुकलत्रकाः ।
 मरणं धर्मकर्मायव्यया द्वादश राशयः ॥
 नामाद्यक्षरमारभ्य यावन्मन्त्रादिमाक्षरम् ।
 त्रिधा कृत्वा स्त्रैर्भिन्द्यात्तदन्यद्विपरीतकम् ॥
 कृत्वाधिकमृणं ज्ञेयमृणी चेन्मन्त्रवित्तमः ।
 स्वयमृणी चेत्तन्मन्त्रं जपेत् पूर्वमृणी यतः ॥
 धायुग्निभूजलाकाशाः पञ्चाशत्त्रिपयः स्थिताः ।
 महीसलिलयोर्मित्रमनिलानलयोरपि ॥
 शात्रवं वैपरोत्थेन मैत्रं सर्वत्र चापरम् ।
 परस्परविरुद्धानां वर्णानां यत्र सङ्गतिः ॥
 वर्जयेत्तादृशं मन्त्रं नासक्तत् तत् कुलेश्वरि ! ।
 एकाक्षरे तथा कूटे त्रैपुरे मन्त्रनायके ॥
 स्त्रीदत्ते स्वप्रलब्धे च सिद्धादीन्त्रैव शोधयेत् ।
 मन्त्रसिद्धीपदिष्टेषु चतुराम्नायजेषु च ॥
 भालामन्त्रेषु देवेशि ! सिद्धादीन्त्रैव शोधयेत् ।
 नृसिंहाकर्वराहाणां प्रासादप्रणवस्य च ॥
 सपिण्डाक्षरमन्त्राणां सिद्धादीन्त्रैव शोधयेत् ।
 मनोऽन्यत्र शिवोऽन्यत्र शक्तिरन्यत्र मारुतः ॥
 न सिध्यति वरारोहि ! लक्ष्मीकोटिजपादपि ।
 वादार्थं पठ्यते विद्या परार्थं क्रियते जपः ॥
 श्यात्यर्थं दीयते दानं कथं सिद्धिर्वरानने ! ।
 धनार्थं गम्यते तीर्थं दम्भार्थं क्रियते तपः ॥
 अमेध्येन तु देहेन न्यासं देवार्चनं जपः ।
 द्यौमं कुर्वन्ति ये मूढास्तात् सर्वं निष्फलं भवेत् ॥

विषमूत्रत्यागशेषादियुक्तः कर्म करोति यः ।
 जपार्चनादिकं सर्वमपवित्रं भवेत् प्रिये ! ॥
 मलिनाम्बरकेशादिमुखदौर्गन्ध्यसंयुतः ।
 यो जपेत्तं दहत्याशु देवतासु जुगुप्सितम् ॥
 भालस्यं जृम्भणं निद्रां क्षुतं निष्ठीवनं भयम् ।
 नीचाङ्गस्पर्शनं कीपं जपकाले विवर्जयेत् ॥
 अत्याहारः प्रलापश्च प्रजल्पो नियमाग्रहः ।
 अन्यासङ्गश्च लील्यश्च पङ्क्तिभ्रमन्लो न सिध्यति ॥
 उष्णीषी कञ्चुकी नग्नो मुक्तकेशो गणीवृतः ।
 अपवित्रोत्तरीयस्तु निर्गच्छन् जपेत् प्रिये ! ॥
 लाज्यं दुःखं तृणच्छेदं विवादं वा मनोरथम् ।
 यद्भिः स्वदेहवासश्च जपकाले विवर्जयेत् ॥
 शान्तः शुचिर्मिताहारो भूषाद्यो भक्तिमान् वशी ।
 निर्द्वन्द्वः स्थिरधीर्मौनी संयतात्मा जपेत् प्रिये ! ॥
 विश्वासास्तिक्वकरुणाश्रदानिष्ठमनिश्चयैः ।
 सन्तोषोत्सुक्यधर्मादिगुणैर्युक्तो जपेन्नरः ॥
 सुगन्धिपुष्पाभरणवस्त्रादिभिरलङ्कृतः ।
 तस्य हस्तगता सिद्धिर्नान्यस्य जपकोटितः ॥
 तन्निष्ठस्तद्व्रतप्राणस्तच्चित्तस्तत्परायणः ।
 तत्पदार्थानुसन्धानं कुर्वन् मन्त्रं जपेत् प्रिये । ॥
 जपात् आन्तः पुनर्ध्यायेत् ध्यानात् आन्तः पुनर्जपेत्
 इति ते कथितं किञ्चित् पुरश्चरणलक्षणम् ॥
 समासेन कुलेऽगानि ! किञ्चूयः श्रोतुमिच्छसि ॥

इति कुलाचधि महारक्षसे पुरश्चरणकथनं नाम पञ्चदश उल्लासः ।

षोडश उल्लासः ।

देव्युवाच । कुलेषु । श्रोतुमिच्छामि करुणामृतवारिधे ! ।

काम्यकर्म्मविधानस्य वद मे परमेश्वर ! ॥

ईश्वर उवाच । शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि यन्मां त्वं परिपृच्छसि ।

तस्य श्रवणमात्रेण प्रयोगनिपुणो भवेत् ॥

मन्त्री विग्रहहृदयः पूर्वोक्तपिपयान्वितः ।

श्रीप्रासादपरामन्त्रं तत्त्वलक्षं जपेत् प्रिये ! ॥

दशांशं शुद्धगादेवि ! संस्कृते ह्यव्याहने ।

दशांशं तर्पयेद् दुग्धैः सलिलैः शालितण्डुलैः ॥

गन्धपुष्पाक्षताकल्पधनवस्त्रादिभिः प्रिये ! ।

भक्ष्यभीज्यान्नपानाद्यैर्हव्यद्रव्यैर्मनोहरैः ॥

तोषयेद् योगिनोचक्रं यथाविभवविस्तरैः ।

एवं न्यासजपध्यानसहोमार्चनतर्पणः ॥

मन्त्रसिद्धमनुर्देवि ! साक्षात् परशिवो भवेत् ।

ततः स मनसोऽभीष्टान् प्रयोगान् कुलनायिके ! ॥

मन्त्रेणानेन मतिमान् साधयेद्भक्तियुक्तये ।

सिद्धमन्त्रस्य सिध्यन्ति पट्कर्माणि न संशयः ॥

नैव सिध्यन्त्यसिद्धस्य देवताशापमाप्नुयात् ।

काम्यप्रयोगकर्तृणां परलोको न विद्यते ॥

प्रयोगसिद्धिरैषां फलमन्यन्न कारयेत् ।

एकस्यापि विधानस्य न कुत्रापि फलद्वयम् ॥

देवेशि ! दृश्यते तस्मान्निष्कामो देवतां यजेत् ।

होमतर्पणमन्त्राद्यैर्नानाध्यानविशेषकैः ॥

आत्मनश्च परस्यापि पट्कर्माणि समाचरेत् ।

लक्ष्मेकां जपेन्मन्त्रं न्यासध्यानसमन्वितः ॥

प्रयोगदोषशान्त्यर्थमात्मरक्षार्थमेव च ।

नचेत् फलमवाप्नोति देवताशापमाप्नुयात् ॥
 दिनमायर्त्तकरणयोगमृचन्तु पञ्चमम् ।
 दीपेशकुलचक्राणि ज्ञात्वा कर्माणि साधयेत् ॥
 ऋषिच्छन्दोदेवताङ्गन्यासध्यानार्चनादिकम् ।
 वीजं शक्तिं कीलकञ्च ज्ञात्वा मन्त्राणि साधयेत् ॥
 मन्त्रविद्याभेदनिद्रा व्योम्नि व्योमादिपञ्चकम् ।
 स्त्रीपुंनपुंसकादींश्च ज्ञात्वा कर्माणि साधयेत् ॥
 पञ्चशुद्धासनप्राणायामाद्यासाध्यमालिका ।
 दोषसंस्कारशुद्धादि ज्ञात्वा कर्माणि साधयेत् ॥
 तथैवासनदिग्वन्धनाडीवन्धादिसङ्गतिम् ।
 देवताकालमुद्रादि ज्ञात्वा शृणु वरानने ॥
 साध्यसाधककर्माणि लेखनोद्रव्यपञ्चकम् ।
 स्थानं तत्त्वप्रमाणञ्च ज्ञात्वा कर्माणि साधयेत् ॥
 उत्पत्तिवसनावर्णमूर्त्तिसंस्कारसंस्थितम् ।
 कुण्डं तद्रव्यसङ्घादीन् ज्ञात्वा होमं समाचरेत् ॥
 अग्निप्रभा धूम्रवर्णध्वनिगन्धशिखाकृतिः ।
 व्रतचेष्टादिकं ज्ञात्वा कल्पयेत्तु शुभाशुभम् ॥
 मन्त्रतत्त्वानुसन्धान-देहावेशादिलक्षणम् ।
 मन्त्रोच्चारणभेदञ्च ज्ञात्वा कर्माणि साधयेत् ॥
 मण्डलं सकलं द्रव्यं, शुद्धिगन्धाष्टकादिकम् ।
 दीचाकामप्रदानादि ज्ञात्वा दीक्षां समाचरेत् ॥
 नित्यं नैमित्तिकं काम्ये नियमं नाम वासनाम् ।
 पूजाधारण्यन्त्रादि ज्ञात्वा कर्माणि साधयेत् ॥
 पूजाशुद्धप्रवेशादि कुलपूजादिलक्षणम् ।
 कुलद्रव्यादिभिर्द्विष्व ज्ञात्वा पूजां समाचरेत् ॥
 अन्तर्यामं वह्निर्यागमर्घ्यादिस्थापनादिकम् ।

पञ्चपुष्पाञ्चलिं देवि ! ज्ञात्वा कर्माणि साधयेत् ॥
 पत्राधारादिक्रमं द्रव्यं कामकलात्मकम् ।
 बटुकादिवलिं देवि ! ज्ञात्वा कर्माणि साधयेत् ॥
 कुलाकुलाप्यगमनं शक्तिभेदश्च लक्षणम् ।
 शुभलक्षणसंयुक्तस्त्रीसंस्कारार्चनाटिकम् ॥
 देवि ! मन्मोगकालश्च ज्ञात्वा शक्तिं परिग्रहेत् ।
 पानभेदफलोत्तामप्रमाणस्वितिलक्षणम् ॥
 तत्त्वत्रयस्य स्त्रीकारं ज्ञात्वा कुलसुरां पिबेत् ।
 घक्रप्रवेशं प्रणतिं स्थितिं निर्गमनं प्रिये ! ॥
 योगिनीयोगचेष्टादि ज्ञात्वा भवति कौलिकः ।
 इत्युक्त्वासनकालश्च कुलदीपनिवेदनम् ॥
 शान्तिस्तावादिपठनं ज्ञात्वा स्यात् कुलदेशिकः ।
 मिथुनानुघृष्टाष्टपुष्पिणी कन्यकार्चनाम् ॥
 विश्वेपतिधिपूजाश्च ज्ञात्वा कर्माणि साधयेत् ।
 आम्नायभेदं सद्बोचं पुष्पसङ्कोचमेवच ॥
 गुरुवर्यं सम्प्रदायं ज्ञात्वा कर्माणि साधयेत् ।
 श्रौतविद्याकुलाचारं मनुभेदश्च पादुकाम् ॥
 चरणद्वितयं देवि ! ज्ञात्वा कर्माणि साधयेत् ।
 स्वाधिकस्य समन्तूनकौलिकाराधनक्रमम् ॥
 सिद्धिसुद्राधरार्चादि ज्ञात्वा कर्माणि साधयेत् ।
 सुर्वग्निप्रेतसंस्कारं अन्येष्टिं दिग्बलिक्रमम् ॥
 भोजदोषविधानादि ज्ञात्वा कर्माणि साधयेत् ।
 इत्याद्याः कथिताः किञ्चिद्विशेषाः कुलनायिके ! ॥
 सर्वेषामपि मन्त्राणां विधिः सावरणक्रसः ।
 सत्ताः पुरुषदेवाः स्युर्विद्या स्त्रीदेवता प्रिये ! ॥
 सत्ताः पुंसो ह्युफडन्ताः प्राणै चरति दक्षिणे ।

प्रबुध्यन्तेऽग्निजायान्ता विद्या स्त्रीदेवता प्रिये ! ॥
 यामे प्राणे प्रबुध्यन्ते नमोऽन्ताः! स्युर्नर्पुंसकाः ।
 गाडीदयगते सर्वे मन्वा बोधं प्रयान्ति च ॥
 शान्तिके मनवः सौम्या भूयिष्ठेन्द्रसृताक्षराः ।
 स्वाहान्ताः स्युर्वियच्छायाः क्रूरकर्माणि साधयेत् ॥
 सिद्धिपुष्टौ वरो दुःखं हुं फट् चैव तु मारणे ।
 स्तम्भने च नमः प्रोक्तं स्वाहा शान्तिकपौष्टिके ॥
 होमतर्पणयोः स्वाहा न्यासपूजनयोर्नमः ।
 मन्वान्ते योजयेन्मन्वी जपकाले यथा स्थितिः ॥
 शान्तिके राजतं ताम्रं भूर्जपत्रन्तु वश्यके ।
 सर्वकार्येषु सौवर्णं क्रूरे स्यात् प्रेतकर्षटम् ॥
 त्रिगन्धं शान्तिके प्रोक्तं पञ्चगन्धञ्च वश्यके ।
 सर्वकार्येष्वष्टगन्धं क्रूरे चाष्टविधाणि च ॥
 शान्तिके लेखनी दूर्वा वश्यादौ शिखिपुच्छिका ।
 खट्वे शान्तिकर्म स्याद्दृश्याद्यं चण्डिकालये ॥
 सर्वकार्यं देवगृहे श्मशाने क्रूरकर्म च ।
 लक्षणान्येवमादीनि ज्ञात्वा गुरुसुखात् प्रिये ! ॥
 सर्वकर्माणि कुर्वीत मन्त्री तत्तत्फलाप्तये ।
 मूले प्रासादबीजञ्च तरुणादित्यसन्निभम् ॥
 उत्तमाङ्गे पराबीजं चन्द्रायुतसमप्रभम् ।
 परस्परजनस्पर्शजनितानन्दनिर्भरः ॥
 मूलादिब्रह्मरन्ध्रान्तं अनवच्छिद्ररूपिभिः ।
 परमासृतसंसिक्तैः सिक्तमापादमस्तकम् ॥
 आत्मानं भावयेन्नित्यं स भवेत्जरामरः ।
 एवं ध्यात्वा कुलेशानि ! सर्वकर्माणि साधयेत् ॥
 सिध्यन्ति तरसा देवि ! नात्र कार्या विचारणा ।

न्यासभेदं प्रवक्ष्यामि सर्वसिद्धिकरं प्रिये ! ॥
 द्रुप्तिते लभते येन पृजाङ्गीमाटिकां यिना ।
 स्थाने मनोहरे देयि ! साधकः स्थिरमानसः ॥
 स्थितो मृदामने ध्यायेत् गुरुवन्दनपूर्वकम् ।
 मस्तकस्थितसम्पूर्णचन्द्रमण्डलमण्डलम् ॥
 श्रीप्रामादपरावीजं षोडशस्वरसंयुतम् ।
 शुद्धस्कटिककर्पूरकुन्देन्दुधवलं प्रिये ! ॥
 सचन्द्रविम्बमञ्जातसुधाप्लावितविग्रहम् ।
 आत्मानं भावयेन्नित्यं निश्चलेनान्तरात्मना ॥
 सर्वाभीष्टं विलोयेत् श्रीभद्रप्राप्तिकारणम् ।
 श्रीप्रासादपरामन्त्रमष्टोत्तरसहस्रकम् ॥
 तरुणोक्ताससहितो मण्डलं पूजयेत् प्रिये ! ।
 अपमृत्युमहारोगजरामरणजं भयम् ॥
 ग्रहापस्मारवेतालभूतोन्मादादिजं भयम् ।
 जित्वाधिव्याधिरहितः पुत्रपौत्रसमन्वितः ॥
 जीवेद्दुर्षगतं सार्द्धं पूजितः सर्वमानवैः ।
 अश्रुतं बुध्यते शास्त्रं कविता निर्मला भवेत् ॥
 चिन्मये रोचते साक्षान्नात्र कार्या विचारणा ।
 ज्वरोन्मादादिरोगेषु जपेच्छिरसि चिन्तयन् ॥
 शूलवातव्रणग्रान्धिमूत्रकृच्छ्रादिसम्भवे ।
 तत्तत्स्थानेषु सम्पृष्ट्वा पूर्ववच्चिन्तयन् जपेत् ॥
 महारोगेषु जातेषु सर्वाङ्गेषु विचिन्तयेत् ।
 तत्क्षणाच्छान्तिमायान्ति रोगाः सर्वे न संशयः ॥
 देहेन्द्रियेषु यो ध्यायेत्तन्नेन्द्रियसौष्ठवम् ।
 यत्र वीजं स्मरेत्तत्र तत् फलं लभते ध्रुवम् ॥
 सदा यच्चिन्तयेन्मूर्द्धि स भवेदजरामरः ।

सर्वरोगप्रहरणं विद्यारोग्यप्रदं प्रिये ! ॥
 अस्मात्परतरं कालं नास्ति सत्यं न संशयः ।
 सात्त्विकध्यानजं देवि ! फलमेतदुदीरितम् ॥
 शान्तिकर्माणि सर्वाणि विधिनानेन कारयेत् ।
 विधिनानेन देवेशि ! सीभाग्यमतुलं लभेत् ॥
 द्वादशाधारपद्मेषु द्वादशस्वरसंयुतम् ।
 बीजं सच्चिन्तयेद्यस्तु स भवेदजरामरः ॥
 यडाधारेषु वा दीर्घयुक्तं बीजं विचिन्तयेत् ।
 यडाधारस्वदेवीभिः पूज्यते कुलनायिके ! ॥
 हृत्पद्मकर्णिकामध्ये सूर्यमण्डलसंस्थितम् ।
 पराप्रासादबीजन्तु तरुणारुणसन्निभम् ॥
 जवाबन्धुकसङ्घातं पद्मरागप्रभोज्ज्वलम् ।
 पञ्चविंशतिभिः स्पर्शाक्षरैर्वाचान्तमम्बिके ! ॥
 तत्प्रभापटलच्छायाव्यक्तोक्तजगत्तयम् ।
 आत्मानञ्च स्मरेद्देवि ! नियत्नेनान्तरात्मना ॥
 पराप्रासादबीजन्तु तरुणोल्लाससंयुतः ।
 अष्टोत्तरसहस्रन्तु मण्डलं प्रजपेत्सुधीः ॥
 देवदानवगन्धर्वसिद्धकिन्नरगुह्यकान् ।
 विद्याधरान् सुनीन् यक्षान् नागानम्बरसः स्त्रियः ॥
 सिद्धव्याघोरगिन्द्रादीन् न्यासदुष्टमृगानपि ।
 वक्ष्यान् करोत्यसन्देहं किं पुनर्मानवादय ॥
 महदैश्वर्यमाप्नोति स्वर्गभोगादिकं प्रिये ! ।
 यस्य मूर्ध्नि स्मरन् जप्यात् स वश्यो जायते हठात् ॥
 राजसध्यानजं देवि ! फलमेतदुदीरितम् ।
 वश्यकर्माणि सर्वाणि विधिनानेन कारयेत् ॥
 सर्वतन्त्रकरं देवि ! सर्वश्रेष्ठफलप्रदम् ।

अस्मात् परतरं ध्यानं नास्ति सत्यं न संशयः ॥
 लिखेत्त्रिकोणं षट्कोणं अष्टारक्ष महीपुरम् ।
 मूलमन्त्रं लिखेन्मध्ये साध्यनामसमन्वितम् ॥
 षट्कोणेषु षडङ्गानि विलिखेत् परमेश्वरि ! ।
 केशरेषु स्वरानष्टौ वर्गान् पत्रेषु पार्वति ! ॥
 भृगुहृद्य चतुःकोणे विलिखेन्मूलमम्बिके ! ।
 पञ्चवर्णरजोभिय शुभदृष्टमनोहरम् ॥
 एवं यन्त्रं समालिख्य विधिवन्मन्त्रमुत्तमम् ।
 एकद्वित्रिषट्सु चतुःकलसान् स्थापयेत् प्रिये ! ॥
 मध्यादिचतुरस्रान्तं द्वात्रिंशत्कलसान् प्रिये ! ।
 अथवाष्टादशेशानि । सप्त वा दश वा प्रिये ! ॥
 चतुरो वाष्यथैकं वा कुर्यात् साधकसत्तमः ।
 अस्थिरक्तशिरातन्तुसंयुतं रुधिरं जलम् ॥
 चर्मवस्त्रासनं कूर्मनारिकेलपालं शिरः ।
 मन्त्रपानसमायुक्तां यजेत् कलसदेवताम् ॥
 सावित्री नापराङ्गानि मातरो भैरवान्विताः ।
 विदितागुरुविघ्नेन दुर्गाक्षेत्रपतीन् प्रिये ! ॥
 कलसेषु समभ्यर्च्य विधिवन्मन्त्रमुत्तमम् ।
 अभिषिञ्चेत् प्रियं शिष्टं सर्वपापप्रणाशनम् ॥
 आयुः त्रीकान्तिसौभाग्यविद्यारोग्यधनं भवेत् ।
 राजाभिषिक्तो लभते चतुःसागरगां महीम् ॥
 अकिञ्चिनोऽभिषिक्तश्च महदैश्वर्यमाप्नुयात् ।
 बहुनात्र किमुक्तेन त्रिषु लोकेषु मन्त्रिणाम् ॥
 अनेन मन्त्रराजेन नासाध्यं विद्यते क्वचित् ।
 ऊर्ध्वान्नायैकनिष्ठातः पराप्रासादमन्त्रवित् ॥
 कुलार्णवार्थतत्त्वज्ञो जीवन्मुक्तः कुलेश्वरि ! ।

स्वतीर्थं नान्यतोर्थं वा जलमध्येऽपि या वसन्
 पराप्रासादमन्वञ्जी मुक्त एव न संग्रयः ।
 दिक्पीठचेत्रमुद्रादिहचवल्लीमठादिकाः
 पूर्वभैरवदेव्यश्च ऊर्ध्वाम्नायस्य पार्वति ॥
 नित्यकारस्करोन्मत्तकण्टकीविप्रदण्डिभिः
 अस्थिकण्टकहृत्चाद्यैस्तदा न शुभकारणम् ।
 वटुकैः कृष्णवर्णैश्च समित्यत्रफलार्णवैः ॥
 गृहधूमचिताङ्गारत्रिकटुम्लचिताश्लनैः ।
 उन्मत्तरससंसिक्तैः पिष्ट्वा सम्यक् प्रसेचितैः ।
 साध्यपादरजोभिश्च चिताभस्मसमन्वितैः ।
 साध्यप्रतिहृतिं कुर्यादेकनक्षत्रहृत्तजाम् ॥
 सम्यक् प्रतिष्ठितप्राणान् कुण्डस्योपरि चिन्तयेत् ।
 खनेत्तत्प्रतिमां मन्त्रो कुण्डस्याधो यथाविधि ॥
 मलीमसेन मनसा चाग्रदृष्टिरमर्षणः ।
 चितानले रिपुतरुसप्तकाष्ठसमेधिते ॥
 तद्द्रव्यैर्जुहुयाद्देवि ! विधिवन्मन्त्रवित्तमः ।
 कुर्याद्विशेषमुच्चार्य भारणादि न संग्रयः ॥
 शान्तिके सात्त्विकं देवि ! श्वेतवर्णं विचिन्तयेत् ।
 योऽन्यथा कुरुते मोहात् स भवेद्देवतापशुः ॥
 तस्माद्देवि ! महापोढान्यासं पूजाबलिं सुधीः ।
 कृत्वा कर्माणि कुर्वीत नान्यथा वीरवन्दिते ॥
 मूलाधारसरोजान्तं वज्रिमध्यगतं प्रिये ॥
 पराप्रासादवोजं तत्कल्पान्ताग्निसमप्रभम् ॥
 प्रतिलोमसु संवीतं दशभिव्यापकाक्षरेः ।
 स्वयं कालानलसमः सर्वभूतभयङ्करः ॥
 दक्षिणाशामुखो भूत्वात्युग्रदृष्टिमलीमसः ।

यौवनील्लाससहितः पराप्रासादमञ्जकम् ॥
 मन्त्रं मण्डलकं जप्यादष्टोत्तरसहस्रकम् ।
 अनिष्टकारिणः सत्त्वात्रियताशयकारिणः ॥
 वृथाक्लेशकरान् क्रूरान् सपर्याविघ्नकारिणः ।
 भूतोपग्रहवेतालान् पिशाचान् यक्षराक्षसान् ॥
 इत्यादिदुष्टजन्तून् च सदा क्लेशकरान् परान् ।
 तद्वह्निमध्यपतितान्निर्दग्धांश्च विचिन्तयेत् ॥
 क्षणेन नाशमायान्ति शलभा इव पावके ।
 यस्य भूर्द्धिं स्मरद्द्वोजं स मृत्युमधिगच्छति ॥
 ध्यानेनानेन देवेशि ! कौलादीनपि नाशयेत् ।
 इति ते कथितं किञ्चित् काम्यकर्मावधिं प्रिये । ।
 समासेन कुलेशानि ! किम्भूयः श्रोतुमिच्छसि ॥

इति कुलार्णवे मष्टारहस्ये काम्यकर्मविधानं नाम षोडश उक्तासः

सप्तदश उक्तासः ।

देव्युवाच । कुलेश । श्रोतुमिच्छामि गुरुनामादिवासनाम् ।
 तत्त्वं कुलपदार्थानां वद मे परमेश्वर ! ॥
 ईश्वर उवाच । शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि यन्मां त्वं परिपृच्छसि ।
 तस्य श्रवणमात्रेण कुलज्ञानं प्रवर्तते ॥
 गुणशब्दस्वन्धकारः स्याद्गुणशब्दस्तरनिरोधकः ।
 अन्धकारनिरोधत्वाद्गुरुरित्यभिधीयते ॥
 गुह्यागमात्मतत्त्वान्धनदाना बोधनादपि ।
 रुद्रादिदेवतारूपाद् गुरुरित्यभिधीयते ॥
 स्वयमेवाचरेच्छिष्यो नाचारि स्यापयत्यपि ।
 प्राचिनोतीह शास्त्रार्थानाचार्यस्तेन कथ्यते ॥

आचारवशमापन्नमध्यापयति यः स्वयम् ॥
 यमादियोगसिद्धत्वादाचार्य इति कथ्यते ।
 आत्मभावप्रसादात्तु रागहेपादिवर्जितात् ॥
 ध्यानैकनिष्ठचित्तत्वादारारध्य इति कथ्यते ।
 देवतारूपधारित्वाच्छिष्यानुग्रहकारणात् ॥
 करुणामयमूर्त्तित्वाद्देशिकः कथितः प्रिये ! ।
 स्वान्तशान्तसुसम्मीलपरतत्त्वार्थचिन्तनात् ॥
 मिथ्याज्ञानविहीनत्वात् स्वामीति कथितः प्रिये ! ।
 मनोदोषादिदूरत्वाद्हेतुषादादिवर्जितात् ॥
 अगदिप्राणेषु सदृशात् दृश्यत्वाच्च महेश्वरि ! ।
 श्रीमोक्षज्ञानदाढत्वादात्मब्रह्मनिरोधनात् ॥
 स्थगिताज्ञानचित्तत्वात् श्रीनाथः कथितः प्रिये ! ।
 देशकालविरोधेन वर्त्तमानात् कुलागमे ॥
 वशीकृतजगज्जीवाद्देव इत्यभिधीयते ।
 भवपाशप्रशमनात् टकारेणन्दुशेखरात् ॥
 रक्षणात् कमनीयत्वाद् भट्टारक इतोरितः ।
 प्रगुप्तागमवेदान्तरहस्यात्मनिषेवणात् ॥
 भक्तिमुक्तिप्रदानाच्च प्रभुरित्यभिधीयते ।
 योनिमुद्रानुसन्धानात् प्रस्फुरन्मन्त्रभैरवात् ॥
 गीर्वाणगणपूज्यत्वाद्योगोति कथितः प्रिये ! ।
 मङ्गदुःखपरित्यागो यत्र कुवात्रमाश्रयात् ॥
 मिथ आत्मानुसन्धानात् संयमीत्यभिधीयते ।
 तत्त्वरूपस्य मननात् परिवादादिवर्जितात् ॥
 स्त्रीकारात् शुभकार्याणां तपस्वीत्यभिधीयते ।
 अक्षरत्वाद्दरेण्यत्वाद्भुतसंस्कारबन्धनात् ॥
 तत्र यस्यात्मबोधत्वाद्बधूतोऽभिधीयते ।

वीतरागमदक्लेशकोपमात्सर्व्यमोहतः ॥
 रजस्तमोविदूरत्वाद्दीर इत्यभिधीयते ।
 कुलं गोत्रं समाख्यातं तच्च शक्तिशिवोद्भवम् ॥
 येन मोक्ष इति ज्ञानं कौलिकः सोऽभिधीयते ।
 अकुलं शिवतामुक्तं कुलं शक्तिः प्रकीर्तितम् ॥
 कुलाकुलानुसन्धानान्निपुणाः कौलिकाः प्रिये ! ।
 सारसंग्रहणाच्चैव धर्मकर्मप्रवर्तनात् ॥
 करणग्रामनियमात् साधकीः सोऽभिधीयते ।
 भजनात् परया भक्त्या मनोवाक्कायकर्मभिः ॥
 तरत्यखिलदुर्गाणि तस्माद्भक्त इतीरितः ।
 शरीरमर्थं प्राणाञ्च सदगुरुभ्यो निवेद्य यः ॥
 गुरुभ्यः शिञ्चते योगं शिष्य इत्यभिधीयते ।
 योनिमुद्रानुसन्धानात् गिरिजापादसेवनात् ॥
 विलोकोपाधिबिभवाद्योगिनीत्यभिधीयते ।
 शंतकोटिमहार्दिव्ययोगिनीप्रतिकारणात् ॥
 तीव्रस्फूर्त्तिप्रदानाच्च शक्तिरित्यभिधीयते ।
 स्तोकस्तोकेन मनसः परमप्रोतिकारणात् ॥
 स्तोत्रसन्तारणाद्देवि ! स्तोत्रमित्यभिधीयते ।
 यावदिन्द्रियसन्तापमनसा संनियम्य च ॥
 स्वान्तेनाभीष्टदेवस्य चिन्तन ध्यानमुच्यते ।
 चरितार्थविकाराच्च रक्षणादपि पार्यति ! ॥
 गरुडारोस्वरूपाच्च चरणं कथितं प्रिये ! ।
 विदिताखिलशास्त्रार्थसर्वधर्मनिरूपणात् ॥
 दर्शनानां प्रमाणत्वाद्देव इत्यभिधीयते ।
 पुण्यापुण्यादिकथनाद्वाचसादिनिवारणात् ॥
 नयतस्त्वादिकथनात् पुराण इति कथ्यते ।

श्वासनादनिशं देवि ! यर्णाश्रमनिवासिनाम् ॥
 तारणात् सर्वपापेभ्यः शास्त्रमित्यभिधोयते ।
 स्मरणाद्दे निमित्तानां धर्माधर्मनिरूपणात् ॥
 तिमिरोत्पाटनाद्देवि ! स्मृतिरित्यभिधीयते ।
 पापपुण्यादिकथनात् तिमिराञ्जनभञ्जनात् ॥
 हरणात् सर्वदुःखानां लुपानिधिरिति स्मृतः ।
 आचारकथनाद्दिश्यगतिप्राप्तिविधानतः ॥
 महात्मतत्त्वकथनादागमः कथितः प्रिये ! ।
 शाकिनोगणपूज्यत्वात्तरणाद्भववारिधेः ॥
 परादिशक्तिसान्निध्याच्छाक्त इत्यभिधीयते ।
 कौमारादिनिरोधत्वात् लयजन्मादिभाजनात् ॥
 अशेषकुलसम्बन्धात् कौल इत्यभिधीयते ।
 पाशच्छेदकराद्देवि ! रञ्जनात् परतेजसः ॥
 यतिभिद्यिन्यमानत्वात् पारम्पर्यमितौरितम् ।
 संसारसारभूतत्वात् प्रकाशानन्ददानतः ॥
 यशःसौभाग्यकरणात् सम्प्रदाय इतोरितः ।
 आदित्वात् सर्वमार्गाणां मनोह्लासप्रवर्त्तनात् ॥
 यज्ञादिधर्महेतुत्वादान्नाय इति कीर्त्तितः ।
 संस्तुतानेकमाहेन्द्रयन्त्रतन्त्रादिदैवतात् ॥
 श्रौतरौप्यानवच्छिन्नात् श्रौत इत्यभिधीयते
 आन्नायतत्त्वरूपत्वाचातुर्यात्मनिरूपणात् ॥
 रागद्वेषादिशमनादाचार्य्य इति कीर्त्तते ।
 दिव्यभावप्रदानाच्च खलनात् कल्मषस्य च ॥
 दीचेति कथिता सद्भिर्भवबन्धविमोक्षणात् ।
 अलङ्कार इवाभाति कथनात् सेवनादपि ॥
 लम्पानन्दादिजननादभिषेक इति स्मृतः ।

आत्मज्ञानप्रदानाच्च क्षपिताशेषकल्मपात् ॥
 तदात्मकरणाद्देवि ! अक्षताः परिकीर्तिताः ।
 पुण्यसंबर्द्धनाद्यापि पापौघपरिहारतः ॥
 पुष्कलार्थप्रदानाच्च पुष्य इत्यभिधीयते ।
 धूतशेषमहादोषपूतिगन्धप्रभावतः ॥
 परमानन्दजननाद् धूप इत्यभिधीयते ।
 दीर्घाज्ञानमहाध्वान्ताहङ्कारपरिवर्जनात् ॥
 परतत्त्वप्रकाशाच्च दीप इत्यभिधीयते ।
 मोहध्वान्तप्रशमनात् चयार्त्तिविनिवारणात् ॥
 दिव्यरूपप्रदानाच्च परतत्त्वप्रकाशनात् ।
 ख्यातो मोक्षो दीप इति मोक्षमार्गैकसाधनः ॥
 चतुर्विधं कुलेशानि । द्रव्यञ्च पद्मसान्वितम् ।
 निवेदनाद्भवेत्तृप्तिर्नैवेद्यं समुदाहृतम् ॥
 बहुप्रकारविचरद्भूतौघविनिवारणात् ।
 लिप्तपापप्रशमनादलिरित्यभिधीयते ॥
 तत्त्वत्रयविशुद्धिः स्यात् वत्सरामात्रतः प्रिये । ।
 तत्त्वप्रकाशहेतुत्वात्तत्त्वत्रयमितीरितम् ॥
 चतुर्वर्गकलावासीन्मोक्षिताज्ञानबन्धनात् ।
 कल्याणधर्ममूलत्वाच्चरुकं कथितं प्रिये ! ॥
 प्रकाशानन्दजननात् सामरस्यप्रदानतः ।
 दर्शनात् परतत्त्वस्य आनन्द इति कथ्यते ॥
 पाशसञ्छेदनाद्देवि ! नवतत्त्वस्य धारणात् ।
 पावनात् परमेशानि ! ज्ञानमित्यभिधीयते ॥
 कर्मणा मनसा वाचा सर्वावस्थासु सर्वदा ।
 समीपसेवा विधिना उपास्तिरिति कथ्यते ॥
 पञ्चाङ्गोपासनेनेष्टदेवताप्रीतिदानतः ।

पुरश्चरति भक्तस्य तत्पुरश्चरणं प्रिये । ॥
 आवाहनादिकर्माणि षोडश द्वादशावधिम् ।
 विधिनाचरणं प्रोक्तमुपहारमिति स्मृतम् ॥
 सम्पूज्य सादृतं देवं षोडशैरुपचारकैः ।
 स्वस्थानप्रेषणं प्रोक्तं मृदासनमिति प्रिये । ॥
 आसने सन्निवेशः स्यात् स्थापनं कुलनायिके । ।
 अन्योऽन्यसम्मुखकारः सन्निधापनमीरितम् ॥
 देवताङ्गे षडङ्गानां न्यासः स्यात् सकलीक्षणितः ।
 आच्छादनं समुद्दिष्टसवगुण्डनमीरितम् ॥
 दर्शयेद्देवमुद्राञ्च अमृतीकरणं प्रिये । ।
 क्षमस्वेत्यङ्गुलिर्देवि ! परमीकरणं भवेत् ॥
 स्वागतं कुशलं प्रश्नं निगदेद्देवतायतः । ।
 पादं श्यामाकटूर्वाङ्गविष्णुक्रान्ताभिरुच्यते ॥
 जातीलवङ्गककोलैरुक्तमाचमनीयकम् ।
 सिद्धार्थमक्षतञ्चैव कुशाग्रं तिलमेव च ॥
 यवं गन्धं फलं पुष्पमष्टाङ्गार्घ्यैः प्रकोर्तितः ।
 मध्वाज्यदधिभिः प्रोक्तो मधुपर्कः कुलेश्वरि ! ॥
 देहप्रचालनं स्नानं सुगन्धिसलिलैः सह ।
 चन्द्रचन्दनकस्तूरीकालागुरुभिरुच्यते ॥
 अष्टाङ्गप्रणिपातेन कथितं वन्दनं प्रिये । ।
 अतथराचरं सर्वं क्षेत्रमित्यभिधीयते ॥
 तत् क्षेत्रं पालितं येन क्षेत्रपालः स उच्यते ।
 इति ते कथितं किञ्चिद् गुरुनामादिवासना ॥
 समासेन महेशानि ! यो जानाति स कौलिकः ।
 रहस्यातिरहस्यानां रहस्योऽयं महेश्वरि । ॥
 ऊर्ध्वान्नायः समाख्यातः समासेन न विस्तरात् ।

कुलार्णवमिदं शास्त्रं योगिनीनां हृदि स्थितम् ॥
 प्रकाशितं मया चाद्य गोपनीयं प्रयत्नतः ।
 पुस्तकञ्च महेशानि ! पशुगेहे न निक्षिपेत् ॥
 न दद्यात् पशुहस्ते च न पठेत् पशुसन्निधौ ।
 न पठेदासवोल्लासं ग्रन्थं भूमौ न निक्षिपेत् ॥
 नित्यं सम्पूजयेद्भक्त्या जानीयाद् गुरुवक्ततः ।
 नापुत्राय प्रवक्तव्यं नाशिष्याय कदाचन ॥
 स्नेहाक्षीभाङ्गयादुक्त्वा सोऽर्चिरात्रश्यति ध्रुवम् ।
 देवि ! यद्विद्यते प्राप्ते तत्तत् किञ्चिन्मयोदितम् ॥
 साधकानां हितार्थाय भक्तिसुक्तिफलैपिणाम् ।
 यद्योर्हान्त्रायमाहात्म्यं पठेत् श्रीचक्रसन्निधौ ॥
 भक्त्या परमया देवि ! यः शृणोति स कौलिकः ।
 व्रतं स्नानं तपस्तोर्थं यज्ञदेवार्चनादियु ॥
 तत् फलं कोटिगुणितं लभते नात्र संशयः ।
 त्वत्सन्निधौ सन्निवसेत् नात्र कार्या विचारणा ॥

इति कुलार्णवे महारहस्ये सप्तदश उल्लासः ।

समाप्तीऽयं ग्रन्थः ।

